

Demokratisk dilemma – *En kritisk diskursanalyse av norsk mediedekning under de kurdiske og katalanske folkeavstemningene i*

2017

Arman Ghodret

Masteroppgave i Medievitenskap

Institutt for medier og kommunikasjon

60 Studiepoeng

Det humanistiske fakultet

Universitetet i Oslo

Vår 2023

Sammendrag:

Denne masteroppgaven utforsker norske mediers demokratiske forpliktelser. Nordmenn lærer gjerne om utenrikspolitikk og internasjonale forhold gjennom nyhetsmedier og særlig nettaviser. I denne oppgaven ser jeg på norske mediers dekning av demokratiske selvstendighetsbevegelser. I 2017 ble det gjennomført folkeavstemninger i Kurdistan og Catalonia hvor befolkningen kunne stemme over løsrivelse fra henholdsvis Irak og Spania, men ingen av folkeavstemningene resulterte i dannelsen av nye stater. Det omfattende spørsmålet som denne oppgaven søker å belyse er hvordan selvstendighetsbevegelsene ble fremstilt i norske medier. Oppgaven ser på nyhetsartikler som ble publisert på nett av VG, Dagbladet og NRK. Jeg har brukt kritisk diskursanalyse som både teori og metode i denne oppgaven, for å kunne avdekke antakelser, holdninger, politiske interesser og potensielle underliggende ideologier eller maktforhold som kommer til uttrykk gjennom nyhetsdekningen. Studien finner at det er en generell mangel på utenrikspolitisk debatt om og nyanser omtale av selvstendighetsbevegelsene i Kurdistan og Catalonia. Eksempelvis blir Catalonias demokratiske forsøk på å anvende sin rett til selvbestemmelse tildekket som ren «grunnlovsstridighet». Videre er norske mediers tilbakeholdne med å benytte det anerkjente navnet til regionen 'Kurdistan' i overskriftene og underoverskriftene i artiklene som dekker folkeavstemningene i regionen. Oppgaven argumenterer for at de to bevegelsene fortjener en bredere og mer objektiv nyhetsdekning i norske medier enn det de fikk i 2017. Studiet argumenterer for at mediefremstilling har potensiale til å støtte, skape sympati og spre kunnskap om selvstendighetsbevegelser, og da særlig bevegelser som velger en demokratisk fremgangsmåte. Løsrivelseskonflikter er ikke et tema som burde feies under teppet av mediene, men heller diskuteres åpent. Spesielt med tanke på mediens kritiske rolle i samfunnet, er det viktig å opprettholde et kritisk blikk til makthavere også i dekningen av kompliserte spørsmål om selvbestemmelse eller statsdannelse.

Abstract:

This master`s thesis explores the democratic obligations of the Norwegian media. Norwegians tend to learn about foreign policy and international affairs through news media and especially online newspapers. In this thesis, I look at the Norwegian medias` coverage of democratic independence movements. In 2017, referendums were held in Kurdistan and Catalonia where the population could vote on secession from Iraq and Spain respectively. None of the referendums resulted in the formation of new states. The comprehensive question that this thesis seeks to elucidate is how the independence movements were portrayed in the Norwegian media. The assignment looks at news articles that were published online by VG, Dagbladet and NRK. I have used critical discourse analysis as both theory and method in this thesis, in order to uncover assumptions, attitudes, political interests and potential underlying ideologies or power relations that are expressed through the news coverage. The study finds that there is a general lack of foreign policy debate about and nuanced discussion of the independence movements in Kurdistan and Catalonia. For example, Catalonia`s democratic attempt to exercise its right to self-determination is disguised as mere "unconstitutional". Furthermore, the Norwegian media are also reluctant to use the recognized name of the region "Kurdistan" in the headlines and subheadings of the articles covering the referendums. The paper argues that the two movements deserve a wider and more objective news coverage in the Norwegian media than they received in 2017. The study argue that media production has the potential to support, create sympathy and spread knowledge about independence movements, and especially movements that choose a democratic procedure. Conflicts of secession is not a topic that should be swept under the rug by the media, but rather discussed openly. Especially in view of the media`s critical role in society, it is important to maintain a critical view of those in power also in the coverage of complicated issued of self-determination or state formation.

Forord:

Den grunnleggende motivasjonen for oppgaven ligger i min personlige interesse for løsrivelsesbevegelser og etniske bakgrunn. Etter årevis med lesing av artikler, og mye personlig synsing av mediedekningen av demokratiske folkeavstemninger, har masteroppgaven har gitt meg muligheten til å dykke dypere i tematikken.

Det har vært en utrolig lærerik opplevelse å få muligheten til å skrive denne oppgaven. Først og fremst vil jeg takke min veileder Eli Skogerbø (V22-V23) for ideer, innspill og optimisme. Det har vært veldig støttende å ha en dyktig og engasjert veileder i prosessen.

Jeg vil også takke familien min, Nader, Ziba og Ronya, for fantastisk støtte og empati gjennom skrivningen. Som siste ord vil jeg også hedre de falne i Øst-Kurdistan, da oppgaven ble skrevet under opptøyene og revolusjonen i Iran. Det var både tøft og motiverende å skrive mens jeg fulgte med på folkets modighet. Ellers vil jeg takke alle som har interessert seg, stilt spørsmål om oppgaven og gitt innspill underveis.

Innholdsfortegnelse

Sammendrag	2
Forord	4
1. Introduksjon	7
1.1 Forskningsspørsmål	8
1.2 Oppgavens mål	10
1.3 Avgrensninger	10
1.3.1 Kurdistan og Catalonia	11
1.3.2 Medier	12
1.4 Struktur	14
2. Bakgrunn	15
2.1 Case 1: Kurdistan	15
2.1.1 Historie	16
2.1.2 Folkeavstemning og utfall	17
2.1.3 Betydning	18
2.2 Case 2: Catalonia	20
2.2.1 Historie	20
2.2.2 Folkeavstemning og utfall	22
2.2.3 Betydning	23
3. Litteraturgjennomgang	25
3.1 Utenriksnyheter	25
3.2 Selvstendighetsbevegelser i mediene	27
4. Kritisk diskursanalyse som teori og metode	32
4.1 Teori	33
4.2 Metode	36
4.2.1 Den tredimensjonale modell	38
4.2.2 En verktøykasse med begreper	39
4.3 Empirisk materiale og utvalgsriterier	41
4.3.1 Analyseobjekter	42
4.4 Forskningskvalitet og utfordringer	44
5. Analyse	47
5.1 VG	47
5.1.1 Kurdistan	48
5.1.2 Catalonia	55
5.1.3 Oppsummering	61
5.2 Dagbladet	63

5.2.1 Kurdistan	63
5.2.2 Catalonia.....	65
5.2.3 Oppsummering.....	76
5.3 NRK	77
5.3.1 Kurdistan	77
5.3.2 Catalonia.....	83
5.3.3 Oppsummering.....	91
5.4 Konsolidering av analyse	92
6. Diskusjon	94
6.1 Ansvar/verdier.....	94
6.2 Mediefremstilling	95
6.2.1 Objektivitet og informering.....	96
6.2.2 Norges standpunkter.....	97
6.3 Internasjonale relasjoner og NATO	98
6.3.1 Grunnlovsstridighet undergraver demokratisk rett?	101
6.4 Potensielle løsninger	101
6.5 Konsolidering.....	103
7. Konklusjon	106
7.1 Problemstillinger	106
7.2 Oppgavens akademiske bidrag og videre forskning.....	108
7.3 Avsluttende ord	109
Litteraturliste:.....	112

1. Introduksjon

Det finnes i dag over 150 territorielle konflikter i verden og mange av dem er væpnede. (Conant, 2014). Å dekke alle konflikter er ingen enkel oppgave, mediene har en viktig rolle i å opplyse folket om hendelser i verden og formodningen er at de prioriterer nyhetsdekningen som de mener er viktigere enn andre. Når man kaster et kritisk blikk på nyhetsbildet fremstår det ikke alltid som at media prioriterer riktig. Norge er verdens mest demokratiske land (FN, 2020), og toppe tabellen i pressefrihetsindeksen. (Reporters Without Borders, 2021). Dette er selvsagt en rangering å være stolt over, men dette studiets kritiske innstilling kan sette spørsmål ved det som potensielt sees som en «selvfølgelig viten», og at vår forståelse av verden nødvendigvis ikke er et nøyaktig speilbilde av verden. (Skrede, 2017, 14). På en side er det alt for mange konflikter å dekke gjennom mediene, og på en annen side er det viktig å dekke konflikter (objektivt) med minimal slagside når det først får oppmerksomhet i norske medier. Idealer for journalistisk praksis er et stort og komplisert tema, samtidig har vi en forventning om at medier som vaktbikkje i samfunnet holder statsmakter i ørene ved å stadig kritisk undersøke hvordan de utøver sin makt. (Hornmoen & Steensen, 2021, 97). Denne oppgaven fokuserer på selvstendighetsbevegelser som deler en felles verdi med den norske stat: demokrati. Noen bevegelser skiller seg ut ved bruk av demokratiske metoder for å oppnå selvstendighet. Som et forbilde for demokratiske verdier, ville det vært interessant å undersøke nemlig den norske mediedekningen av de demokratiske bevegelsene, og stille seg kritisk til hvordan verdens mest demokratiske land dekker disse i mediene. Det finnes et mangfold av metoder å benytte seg av for å belyse hvordan disse bevegelsene presenteres, men det jeg ønsker å fokusere på derimot, er ikke bare rent deskriptivt.

I mediefremstillinger kan det altså ligge mer potensiale enn ren deskriptiv forståelse av artikler. Nyhetsartikler når potensielt en god del nordmenn, og har derfor potensiale i å endre synet til folk på slike bevegelser gjennom sin modalitet. Modalitet handler om hvilken måte en ytring eller tekst fremstiller et budskap på. (Skrede, 2017, 49). Ved å analysere politisk retorikk i mediene kan modalitet gi en innsikt i hvilket verdenssyn som fremstilles, hvilken «selvfølgende kunnskap» som hevdes, og hvordan en bør tenke om situasjonen som beskrives. (Skrede, 2017, 51). Denne oppgaven ønsker ikke bare å se på fremstillingen av sakene, men også diskutere ordvalgene grundig. Med hjelp av kritisk diskursanalyse ønsker

jeg å avdekke potensielle maktbalanser og urettferdighet ved fremstillingen av demokratiske selvstendighetsbevegelser. En av mange diskusjoner som kan tas opp er at disse bevegelsene muligens fortjener en mer saklig og nyansert mediedekning enn andre bevegelser, nettopp på grunn av sin *demokratiske* fremgangsmåte for å oppnå løsrivelse fra sine vertstater. For å avdekke hvorvidt dette stemmer, kan man analysere fremstillingen og stille spørsmål om i hvilken grad dette er en bevisst redaksjonell vurdering. Fraværende informasjon eller detaljer i nyhetssaker er like viktig å ta opp som det som faktisk dekkes av mediene. Alle folkeavstemninger er ikke «like» demokratiske, i noen tilfeller kan en eksempelvis benytte seg av sårbare situasjoner eller annektering som i Krim-halvøya i 2014. (FN, 2014). I en tid som er preget av konflikter, krig og økonomiske kriser, er evnen til kritisk refleksjon viktigere enn noensinne. (Skrede, 2017, 11). Om vi observerer enten uuntenderte negative fremstillinger, eller tydelige kritiserbare mønstre i mediefremstillingen, spiller ingen rolle. For denne oppgaven er det viktig å understreke at *effekten* tekster har på lesere ikke er avhengig av intensjonalitet. (Skrede, 2017 153). I denne oppgaven ser vi nemlig grundig på ordvalg, uthevelser og fremstilling generelt. Intensjonalitet er en av mange omfattende begreper som vi skal komme tilbake til senere, og som har potensiale i å prege leseres verdenssyn.

1.1 Forskningsspørsmål

Den generelle hovedproblemstillingen i oppgaven er veiledet med hjelp av tre underproblemstillinger.

Opgavens hovedproblemstilling er:

Hvordan fremstilles demokratiske selvstendighetsbevegelser i norske medier?

Problemstillingen vil bli utforsket med tre underproblemstillinger:

1. Hva er fokuset til norske medier når demokratiske bevegelser søker selvstendighet?
2. På hvilken måte har norske medier opprettholdt balanse i fremstillingen av de katalanske og kurdiske selvstendighetsbevegelsene?

3. I hvilken grad har mediene oppfylt sin kritiske rolle under dekningen av folkeavstemningene i 2017?

Formålet med den første underproblemstillingen er å diskutere fokuset til norske medier, dette vil inkludere blant annet hva som er uthevet i artiklene eller trekker oppmerksomheten. Var fokuset på selve folkeavstemningene? Eller var fokuset på konflikter/vold som oppsto i forbindelse med folkeavstemningene? Eksempelvis kan vi se hvilken type vinkling overskriftene i artiklene har: om fokuset var på den demokratiske metodikken eller noe mer konfliktorientert. Underproblemstillingen søker å operasjonalisere medienes fokus, hva som fremheves, og det som utelates; dette kan potensielt være gjenstand for oppgavens diskusjonsdel.

Den andre underproblemstillingen diskuterer norske mediers balanse, objektivitet og generelle fremstilling. Hylles bevegelsene, eller skandaliseres de? Blir begge sidene av saken presentert? Er mediene kritiske nok til makthavere og er dekningen tilfredsstillende med tanke på medienes formål? Å opptre som en stemme i en situasjon der maktbalansen er skjev, vil være kritisk for denne oppgavens analyse av medienes balanse i fremstillingen.

Den tredje og siste underproblemstillingen er mer åpen. Her ønsker jeg å se nærmere på norske mediers kritiske rolle i samfunnet, og i hvilken grad mediene har oppfylt sin kritiske rolle. Oppgaven vil eksempelvis redegjøre for i hvilken grad mediene ga rom for en diskusjon om hendelsene eller kastet et kritisk blikk på utenrikspolitikken. Utenrikspolitikk er i seg selv et uendelig politisk spill der internasjonale relasjoner, byråkratisk snakk, og nasjonens interesser ofte må tas hensyn til. Likevel fronter Norge demokratiske verdier ikke bare gjennom egne kanaler, men også gjennom organisasjoner landet er en del av som FN, NATO, og støttespiller i Amnesty.

Ifølge FN er demokrati en sentral verdi i organisasjonen, og det internasjonale samfunnet burde støtte og promotere demokrati i hele verden. (Gallagher, 2008, 1). Dette er et interessant poeng, for promotering kan bety så mangt; og er nemlig en av de sentrale temaene jeg ønsker å ta opp i denne oppgaven. Medier er åpenbart en av de mest effektive måtene å «promotere» demokrati på, kan en derfor argumentere at dette er en måte å oppmuntre demokratiske løsninger på? NATO taler identisk, og mener

forsvarsorganisasjonen fremmer demokratiske verdier og er forpliktet til fredelige løsninger av konflikter. (NATO, 2020). Det kan derfor være hensiktsmessig å sjekke om disse verdiene opprettholdes og fremmes av Norge og diskuteres i norske medier. Demokratiske folkeavstemninger er vel en fredelig løsning på uavhengighets-konflikter? Til slutt fremmer Amnesty også det samme, og nevner demokrati som en av sine kjerneverdier. (Amnesty, 2019). Norge er en tydelig bærer av verdien demokrati, og er medspiller i organisasjoner som har formål om å fremme denne verdien internasjonalt. Med andre ord er dette en høy standard som Norge kan kvalitetssikres på gjennom sine uavhengige medier. Det kan derfor være hensiktsmessig å se hvordan mediene i verdens mest demokratiske land forfremmer dette når konfliktparter søker løsninger demokratisk.

1.2 Oppgavens mål

For å undersøke fremstillingen av demokratiske selvstendighetsbevegelser i mediene, skal jeg utføre en kritisk diskursanalyse av norske mediers fremstilling av to selvstendighetsbevegelser. Bevegelsene presenteres neste delkapittel og er valgt ut fordi de benytter seg av demokratiske folkeavstemninger i sine forsøk på å løsrive seg fra statene sine. Denne oppgaven ønsker å se blant annet på objektivitet, ordvalg, kontinuitet i dekning og representasjon av stemmer i mediene. Dette går under kritisk samfunnsforskning, og ifølge Joar Skrede er: «Målet med kritisk samfunnsforskning å forstå bedre hvordan samfunn fungerer – hvordan det produserer både fordelaktige og uheldige effekter – samtidig som en forsøker å foreslå hvordan de uheldige effektene kan elimineres. Kritisk samfunnsforskning forsøker å gi seg i kast med de store spørsmål og problemer i samfunnet». (Skrede, 2017, 39).

Mer spesifikt søker jeg med kritisk diskursanalyse å avdekke potensielle maktbalanser i samfunnet, generert gjennom måter å ytre seg på. Målet er med andre ord å vise at språk er en viktig del av transformasjon i samfunnet. (Skrede, 2017, 39).

1.3 Avgrensninger

Oppgavens tema er stort, spesielt om en ønsker å avdekke maktforhold og politikk i mediene ved å henvise til alle mulige selvstendighetsbevegelser. Problemstillingens avgrensning til

demokratiske selvstendighetsbevegelser, og ikke hvilke som helst separatistbevegelser, er ikke en tilfeldighet; som nevnt finnes det over 150 territorielle konflikter, og noen skiller seg ut demokratisk. Jeg har derfor bestemt å begrense meg til bevegelser med samsvarende verdier for å kunne relatere mest til den norske stat, medier og analysere det demokratiske fokuset.

1.3.1 Kurdistan og Catalonia

Som angitt i underproblemstilling to har jeg bestemt meg for å utvelge disse to følgende autonome regionene: Catalonia i nord-østre-Spania, og Kurdistan i nordlige Irak. Begge regionene hadde folkeavstemning om uavhengighet i 2017, med mindre enn én uke imellom de offisielle datoene for folkeavstemningene. (Tharoor, 2017).

Figur 1a. *The National Flag of Kurdistan*. Fra Institutt Kurde de Paris, av Eliasi, B. A., 1998. (https://www.institutkurde.org/en/kurdorama/the_national_flag_of_kurdistan.php)

Figur 1b. *Catalonia (Senyera)*. Fra CRW Flags, av Martins, A., 2017. (<https://www.crwflags.com/fotw/flags/es-ct.html>)

Ovenfor kan du se illustrasjoner av flaggene til de autonome regionene Kurdistan og Catalonia. Grunnlaget for valget av regioner ligger i mer enn bare deres demokratiske metoder. Regionenes geografiske plassering er også utpekt med ulike formål. På en side har jeg valgt Kurdistan for å kunne analysere mediebildet til en bevegelse i en annen verdensdel enn vår egen: altså Midtøsten/Asia. Det kan være utfordrende å relatere til bevegelser langt unna Norge, jeg ønsker samtidig å argumentere for at distansen kan gjøre det enda viktigere å dekke bevegelser balansert som først benytter seg av demokratiske metoder. En kan i tillegg argumentere for at det burde være sterkere mediedekning, spesielt når demokrati som metode benyttes for å løse grensekonflikter i ellers krigsherjete verdensdeler. På en annen side har jeg valgt Catalonia for å appellere til det europeiske båndet Norge har på den

internasjonale scenen. I boken *Journalistikkens Filosofi* (Hornmoen & Steensen, 2021, 15) nevnes frihet, uavhengighet og kritisk blikk som sentrale tankesett for journalistisk praksis, og er tett bundet med samfunnsoppdrag som det bl.a. er formulert i journalistikkens retningslinjer i Vær Varsom-plakaten. Gitt at den kulturelle og geografiske avstanden til Spania er kort, kan en spørre seg om i hvilken grad mediedekningen av hendelsene i Catalonia kan forventes å være balansert og maktkritisk fra norske medier. De respektive regionene som er presentert har ulike interesser, relasjoner, og fiender. Deres ulikhet i geografi og politikk er en styrke i denne oppgaven som kan teste objektiviteten og potensielle skjulte ideologier i norske mediers fremstillinger. Samtidig er deres likhet i fremgangsmåte en forfremmet metode fra et norsk perspektiv. Demokrati hylles, testes og kvalitetssjekkes jevnlig i Norge. Som medlem av organisasjoner der fremheving av demokrati foregår internasjonalt, kan en påpeke at geografi prinsipielt ikke burde være en hindring i å hylle demokratiske forsøk på å danne stater eller løse konflikter verden rundt. Jeg skal i neste kapittel forsøke å presentere regionene i mer detalj, med vekt på deres historie, folkeavstemning, og betydning.

1.3.2 Medier

Videre har jeg begrenset oppgaven til digitale medier. Oppgavens interesser ligger i spredningen av informasjonen fra mediene til den norske befolkningen, derfor er papiraviser utelatt på grunn av sin synkende popularitet og informasjonsspredning i forhold til de digitale alternativene. (Mediebedriftene, 2022). Av den grunn har jeg utvalgt de tre mest leste nettavisene ifølge mediebedriftenes rapport fra 2022. Disse mediene skal benyttes under analyseringen av norske mediers fremstilling av demokratiske selvstendighetsbevegelser. Videre skal jeg avgrense oppgaven til et spesifikt tidsrom i 2017: uken før og etter valgdagene til de respektive selvstendighetsbevegelser. For Kurdistan som hadde folkeavstemning 25. september 2017 vil dette gjelde 18. september – 2. oktober. For Catalonia som hadde folkeavstemning 1. oktober samme år, vil dette gjelde 24. september – 8. oktober. Med en slik begrensning ønsker jeg å kunne undersøke medias dekning av innspurten, gjennomføringen av selve folkeavstemningene og perioden umiddelbart etter forsøkene på løsrivelse. De tre mest leste digitale mediene er følgende: VG, NRK og Dagbladet. (Mediebedriftene, 2022).

Innen kritisk diskursanalyse tar man gjerne utgangspunkt i naturlig forekommende data og ikke fremkaller datamateriale selv (for eksempel gjennom intervjuer). (Skrede, 2017, 21). Dette har relevans for oppgavens utvalg av datamateriale da «vanlig» empiri for metoden ofte er nyhetsstoff, reklamemateriell eller politiske dokumenter der sammenhenger mellom makt, ideologi og språk ofte er forsøkt skjult. (Skrede, 2017, 21). Dermed er utvalget av medier et viktig valg med tanke på KDA.

NRK forteller på sin nettside at de skal opptre fritt og uavhengig overfor grupper eller personer som av politiske, ideologiske og økonomiske grunner ønsker innflytelse på det redaksjonelle innholdet til NRK. (NRK, 2019). Dette er et sterkt utsagn, og vil etter prinsippet bety at NRK verdsetter uavhengighet og objektivitet i sine fremstillinger. VGs formål er lignende, og slår fast at avisen bygger på humanistiske idealer og grunnleggende demokratiske verdier. (VG, 2022). Dagbladet skal ifølge sin kvalitetspolicy ha en modig og uredd journalistikk, som er uavhengig og maktkritisk. (Dagbladet, 2021). Dette er et interessant punkt, for maktkritikk er nemlig sentralt i kritisk diskursanalyse, noe som vil garantert sette Dagbladets utsagn på prøve. Videre nevner Dagbladet at de ønsker å avdekke kritikkverdige forhold gjennom å granske alle typer makthavende. (Dagbladet, 2021). Fra et geopolitisk standpunkt, virker dette som en enorm oppgave å ta for seg for et mediehus da det finnes nemlig et utallig antall makthavere som er kritikkverdige. Som vi kan observere har mediene satt en høy standard for seg selv, med et ønske om å være objektive og upartiske uten ideologiske fremstillinger. Min oppgave ser på hvorvidt mediene møter sine ambisjoner under deknningen av demokratiske selvstendighetsbevegelser. Dette er essensielt for problemstillingens mål om å identifisere hvordan bevegelsene omtales i Norge. Ifølge Skrede er nyhetssendinger utvilsomt verdiladede på en eller annen måte, men dette hindrer ikke sendingene fra å være objektive i henhold til visse journalistiske prinsipper. (Skrede, 2017, 88). Dette skal jeg komme tilbake til senere.

Den endelige avgrensningen blir da følgende: Regionene Catalonia og Kurdistan er utvalgt, med nettavisene VG, NRK og Dagbladet som analyseobjekter i perioden uken før og etter de respektive folkeavstemningene.

1.4 Struktur

Oppgaven i sin helhet er delt i 7 hovedkapitler. I kapittel 1 introduserer jeg masteroppgaven og dens formål. Hittil er det grunnleggende i oppgaven klargjort for leseren, med problemstillinger og oversikt over begrensninger presentert. Analysen vil hovedsakelig fokusere på hvordan mediene fremstiller bevegelsene, men også inkludere elementer av journalistikk, demokratiske verdier, demokratisk rett og andre etiske prinsipper grunnet dens relevans for problemstillingene. Etter introduksjonen skal jeg presentere et bakgrunnskapittel for de utvalgte selvstendighetsbevegelsene. Intensjonen her er å forklare rammeverket og klargjøre historie, selve folkeavstemningene og betydningen for de respektive gruppene. Videre er litteraturgjennomgang også nødvendig for å kontekstualisere oppgaven. Her ønsker jeg å vise oppgavens forskningsbidrag, og samtidig avdekke hull i den eksisterende forskningen. Kritisk diskursanalyse skal benyttes som både teori og metode i denne oppgaven, og mitt valg av metode tilbyr spesifikke verktøy som jeg intenderer å vise frem og klargjøre før analysen. I analysekapitlet skal funn bli presentert og analysert med hjelp av verktøy og en egendefinert spørsmålsliste for analyse. Kritisk diskursanalyse vil sammen med problemstillingen veilede analysen i en relevant retning gjennomgående i analysen. Det er viktig å understreke at temaet i oppgaven er bredt, og kan dekke samtlige temaer innen politikk, filosofi, demokrati eller journalistikk. Det er derfor viktig i en oppgave som denne å minne på relevansen til de ulike elementer som presenteres i oppgaven. Etter analysen skal det være et diskusjonskapittel der funnene vil bli tatt opp, og diskutert i lys av KDA's formål om å avdekke potensielle maktforhold, politiske interesser eller ideologier. Avslutningsvis skal det være en oppsummering av forskningens funn, forsøk på å besvare problemstillingene, og en refleksjon av fremtidige forskningsbidrag innen feltet. Neste kapittel vil ta for seg en kontekstualisering av oppgavens to utvalgte selvstendighetsbevegelser.

2. Bakgrunn

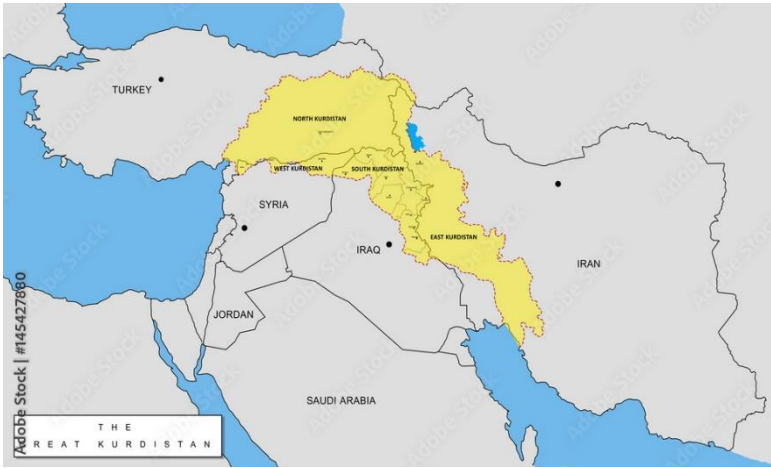
Denne oppgaven ønsker å se hvordan norske medier fremstiller to konkrete uavhengighetsprosesser, men før dette er det viktig å forstå bakgrunnen til de respektive ønskene for uavhengighet. Jeg skal i dette kapitlet se på regionenes historiske bakgrunn, hvordan folkeavstemningene ble utført, hva utfallet ble og deres betydninger for partene.

2.1 Case 1: Kurdistan

Den første regionen som er utvalgt for oppgavens analyse er regionen Kurdistan. Navnet Kurdistan i seg selv referer til det totale landområdet der det kurdiske folk erklærer sitt hjemland. (Se figur 2a). Dette inkluderer Rojava (Vest-Kurdistan), dagens Nord-Syria – Rojhelat (Øst-Kurdistan), dagens Nordvest-Iran – Bakur (Nord-Kurdistan), dagens sørøst Tyrkia og Bashur (Sør-Kurdistan), dagens Nord-Irak. (Mason, 2014, 111). Kurdere representerer den største etniske, territorielt konsentrerte folkegruppen i verden uten en nasjonalstat. (Mason, 2014, 111). Den estimerte totale populasjonen er minst 40 millioner (Mason, 2014, 111) eller mellom 36-45 millioner. (Institut kurde de Paris, 2017). Anslagene kan variere fra ulike kilder da dette er vanskelig å beregne i lys av migrasjon, assimilasjon, registre og mangel på folketellinger. Denne oppgaven skal ta for seg den autonome regionen Kurdistan i dagens Nord-Irak, da dette er den eneste av de fire delene med en form for anerkjent territoriell autonomi. (Mason, 2014, 112). På figur 2b kan en se ca. beregning på landområdene som omfatter regionen Kurdistan. Grunnen for at dette er vanskelig å kartlegge forklares i neste del om regionens historie. Det estimerte befolkningstallet for sør-Kurdistan alene er omtrent 8 millioner. (Institut kurde de Paris, 2017).

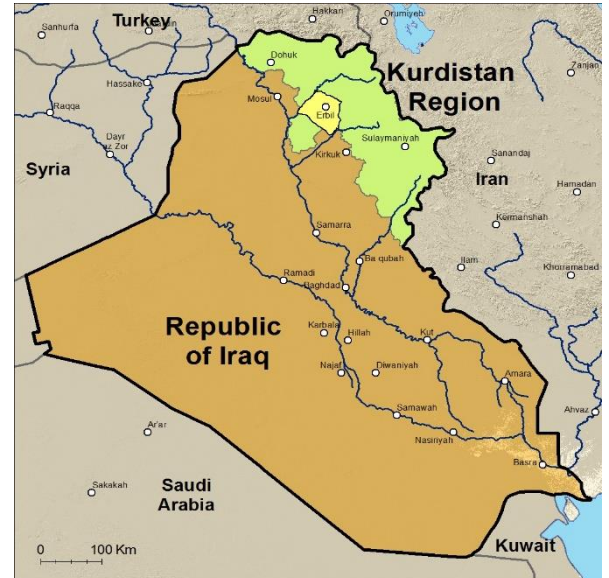
For at den kommende underdelen, og Catalonias underkapittel og dens historie ikke skal være for tung, har jeg forsøkt å oppsummere de viktigste historiske punktene og kortet dem ned dramatisk. Jeg ønsker samtidig å påminne grunnen for at dette er inkludert, nemlig problemstillingens ønske om å gå dypt i fremstillingen av hendelser. Utenriksnyheter mangler ofte et historisk perspektiv og kontekstuell bredde – dette kan skyldes kostnad for dekning, plass, tid og noen ganger tilgang til ressurser. (Mody, 2010, 319). I denne oppgaven derimot setter vi kvaliteten på prøve, og forsøker å identifisere eventuelle diskutabile valg i

fremstillingen. Med historisk kontekst, grunnlag for løsrivelse, og mulighet for kritisk blikk, kan vi analysere fremstillingen i mediene på et dypere nivå.

Figur 2a. *The Greater Kurdistan*. Fra Adobe Stock, av Darbaz, 2022.

(<https://stock.adobe.com/no/images/great-kurdistan-map/145427880>)

Figur 2b. *Kurdistan Region, Iraq*. Fra Egypt

Independent, av Reuters, 2017

(<https://egyptindependent.com/iran-opens-border->

2.1.1 Historie

Kurdere er en av urbefolkningene på de mesopotamiske slettene og høylandet som det nå utgjør sørøst-Tyrkia, nord-Syria, nord-Irak og nordvest-Iran. (BBC, 2019). I alle disse fire landene har kollektiv motstand tatt sted i form av væpnede oppgjør over alle kurdiske regionene før, og siden slutten av andre verdenskrig. (Mason, 2014, 111). Ingen av opprørene har vært vellykkede, i den forstand at ingen av tilfellene har resultert i en uavhengig kurdisk stat. (Mason, 2014, 111). Kurdere har en distinktiv etnisk bakgrunn, kultur, språk og til og med egne religioner som strekker flere tusen år tilbake. (BBC, 2019). Etter oppløsningen av det osmanske riket i kjølvannet av første verdenskrig, var det planlagt å opprette en kurdisk stat i det sørøstlige Anatolia gjennom Sèvres-avtalen; men dette ble annullert etter at Lausannetraktaten (1923) ble undertegnet følgende av den tyrkiske frigjøringskrigen. (Greve, 2020). Dermed ble det kurdiske folk utelatt, og er i en posisjon der folket er delt inn i fire ulike land med ulike kulturelle innvirkninger. Forsøk på tvunget assimilasjon i alle fire delene har skapt en sterkere følelse av delt etnisk identitet blant

kurdere, dette har fungert som grunnlag for å mobiliserer kollektiv motstand mot politikk som truer deres identitet, språk, og kulturell overlevelse. (Mason, 2014, 111).

Historien til kurdere er lang og tidkrevende å presentere, jeg skal derfor forsøke å bare oppsummere den sørlige delen som er en av oppgavens analyseobjekter. Kurdistan Regional Government, også kort kalt KRG, fikk autonomi etter invasjonen av Irak som følge av Saddam Husseins regime ble styrtet og dannelsen av en flyforbudssone over Sør-Kurdistan / Nordlige Irak oppsto. (Mason, 2014, 112). Kurdere i regionen mente at de trengte autonomi fra sentralstaten i Irak for å beskytte sine nasjonale og individuelle rettigheter, spesielt etter Saddams folkemord. (Watts, 2014, 142). I tillegg skulle regionen være et «demokratisk forbilde» i landet, og for regionen selv. (Watts, 2014, 142). Dette resulterte i at kurdere kunne være alene i den nordlige regionen, isolert, for å administrere egne interesser. (Watts, 2014, 142). I dag er kurdisk en av de anerkjente språkene i Irak og regionen har egne internasjonale relasjoner, avtaler og interesser. Jeg nevnte tidligere at grensene til den anerkjente regionen var diffuse. Tidligere, på sent 70-tallet, bosatte den Irakiske regjeringen arabere i regioner med kurdisk majoritet, spesielt rundt den olje-rike byen Kirkuk for å tvangsflytte kurdere. (BBC, 2019). Dette har skapt en situasjon der konflikter mellom arabere og kurdere har oppstått, og byen ofte har falt i ulike hender på grunn av sitt økonomiske potensiale. Dette er blant annet en av byene som KRG mistet til Irak etter folkeavstemningen om uavhengighet i 2017. (BBC, 2019).

2.1.2 Folkeavstemning og utfall

Regionen Kurdistan i Irak holde den 25. september 2017 en folkeavstemning som endte i en overveldende og forventet ensidig flertall for uavhengighet. (BBC, 2017). Med en valgdeltakelse på 72%, stemte 93% for selvstendighet. (BBC, 2017). Folkeavstemningen fikk lite støtte og mye opposisjon fra både Iraks regjering og det internasjonale samfunnet, som ofte nevnte folkeavstemningens potensielle destabiliserende effekt i kampen mot IS og i Irak generelt. (BBC, 2017). Det kurdiske militæret, «Peshmerga», var en av de viktigste kreftene i kampen mot IS og kritiserte den irakiske hæren for deres fravær. (Bellut, 2017). Med flere tusen kurdiske soldater døde i kampen mot IS, og et internasjonalt samfunn som satt verdi i kurdisk kamp mot terrorgruppen, virket folkeavstemningen lovende for KRG. (Bellut, 2017). Selv om kun ett land, Israel, anerkjente folkeavstemningen så sparket situasjonen i gang utallige debatter innad i europeiske land og mellom europeiske politiske partier. (Bellut,

2017). Spørsmål som reiste seg var blant annet: Hvordan skal en posisjonere seg når ønsket om løsrivelse er gjennomført demokratisk? Kahraman Evsen, som er en administrator hos EU parlamentet, kommenterte at hvis mer enn 50 prosent stemmer for selvstendighet, så burde EU og det internasjonale samfunnet akseptere valget, da noe annet vil bryte demokratiske prinsipper. (Bellut, 2017). Et annet argument er at folkeavstemningen kan sparke i gang uavhengighetsbevegelser i de andre kurdiske delene i Iran, Syria og Tyrkia. Den daværende presidenten i regionen Kurdistan, Masoud Barzani, stilte da følgende spørsmål:

Is it a crime to ask the people in Kurdistan to express in a democratic way what they want for their future? (Weiss, 2017).

Under folkeavstemningen kunne ikke situasjonen vært verre for den kurdiske regjeringen. Ikke bare stoppet irakiske regjeringen alle internasjonale flyvninger i KRG og blokkerte veier mellom storbyene, men forsvarsdepartementet tok kontroll over grensene i koordinasjon med Iran og Tyrkia. (Al-Jazeera, 2017). Med kontinuerlige varslinger om at kurderne ville «betale dyrt» (Kruse & Holm, 2017), hjalp det ikke situasjonen at den daværende amerikanske presidenten Donald Trump også var imot selvstendighetsvalget. (Weiss, 2017). Folkeavstemningen førte derfor ikke til løsrivelse. Som nevnt tidligere mistet også Kurdistan viktige kulturelle og økonomiske områder som oljebyen Kirkuk til den irakiske armeen.

2.1.3 Betydning

Lenge har regionen vært under utallige angrep, assimilasjonsprosesser, og mye intern konflikt imellom kurdiske partier med ulike interesser. Folkeavstemningen viste tydelig at et selvstendig Kurdistan har lite internasjonal støtte. Dette gjelder også uavhengig av deres demokratiske metode for å oppnå en selvstendig stat. De fire landene i dag som de kurdiske regionene inngår, ligger i disse plassene på verdens pressefrihetsindeks og demokratiindeks:

#149 Tyrkia	#171 Syria	4,4 Tyrkia	1,4 Syria
#172 Irak	#178 Iran	3,1 Irak	2,0 Iran
(Reporters Without Borders, 2021)		0-10 der 10 er best. (FN, 2020)	

Det finnes flere måter få frem sin sak på, desperasjon kan føre til eksempelvis terrorisme. Demokratiske metoder i et ikke-demokratisk nabolag er ingen enkel oppgave, det samme gjelder å opprettholde demokratiet. (Watts, 2014, 142). I denne oppgaven ønsker jeg å argumentere for at slike bevegelser muligens fortjener mer oppmerksomhet. Dette er grunnstenene for mitt valg av demokratiske bevegelser i mediene, og ikke hvilke som helst bevegelser. For tilfellet i Kurdistan kunne jeg like godt ha valgt Kurdistans arbeiderparti (PKK) i sørøst-Tyrkia (Nord-Kurdistan), men de har hatt en historikk med terrorstemplede holdninger (European Union, 2020) og ville ikke egne seg godt til oppgavens sentrale element: demokrati. Denne folkeavstemningen viste en annen ting rent byråkratisk: selv demokratiske metoder vil ikke garantere støtte fra demokratiske land. Det trengs med andre ord flere krefter til, i det minste kan dette være å informere borgere i andre land om situasjonen som foregår på en nøytral og objektiv måte. Kurdere sitter i et vanskelig dilemma. På den ene siden forblir de utført for varierende grader av etnisk diskriminering og undertrykkelse i hver av de fire landene de opererer i. (Mason, 2014, 112). Væpnede oppgjør har ikke lyktes i å skaffe dem noen grad av autonomi som ville beskyttet dem mot frykten fra etnisk utryddelse. På den andre siden, med unntak av regionen Kurdistan i Irak, har de ikke lyktes i å oppnå selvstendighet og sikkerhet mot undertrykkelse gjennom fredfulle løsninger heller. (Mason, 2014, 112). Med tydelig mangel på demokrati og ytringsfrihet i landene de er en del i, inkludert et NATO-land (Tyrkia), er situasjonen kompleks og krever mye dialog mellom ulike parter. For å returnere til problemstillingen, kan det derfor være interessant å se hvordan mediene i Norge fremstiller et geografisk fjernt forsøk på løsrivelse gjennom demokratisk metode.

2.2 Case 2: Catalonia

Den andre utvalgte regionen er Catalonia. Catalonia er en autonom region i nordøst Spania, med sin egen språklig og kulturell identitet. (Blakemore, 2019). Utenom sitt kjente rykte som en populær turistdestinasjon, er Catalonia også en svært sterk økonomisk region.

(Blakemore, 2019). I oppgaven ønsker jeg å presentere demokratiske bevegelser fra to ulike verdener, og dette er utvilsomt en del av verden som er nær Norge. Innbyggertallet er på 7,7 millioner per 2022. (Statistical Institute of Catalonia, 2022).

Figur 3. Regionen Catalonia nordøst Spania, Fra BBC, 2018. <https://www.bbc.com/news/world-europe-20345071>

2.2.1 Historie

Mennesker har levd i Catalonia siden prehistorien, når en høvding-ledet Iberisk stammesamfunn oppsto i regionen. (Blakemore, 2019). Det sjettede århundre kom greske kolonister, frem til 220 fvt. da romerne tok over og brakte infrastruktur, jordbruk, det latinske språk, og byen Barcino; senere hovedstaden i Catalonia: Barcelona. (Blakemore, 2019). Denne byen ble en av imperiets rikeste byer under regimet, men samtidig sårbar til

andre grupper som Vestgoterne, Umayyad kalifatet og det franske imperiet som overtok Barcelona rundt år 800. (Blakemore, 2019). Regionen ble en del av *Marca Hispanica*, en buffersone som opererte som defensivt skille mellom Charmagnes` karolingske imperiet og Morrene; over tid ble Karolingske Imperiet sine grensesoner ganske mektige og distinktive. (Blakemore, 2019).

Den første referansen til regionen Catalonia var i 12 århundre, rundt samme tidsantydning hadde katalansk språk sitt første skriftlige opptred. (Blakemore, 2019). I middelalderen ble Catalonia en stor sjømakt som del av kronen av Aragon; og når Ferdinand den første av Aragon giftet seg med dronning Isabella av Castilla i 1469, ble Catalonia en del av et samlet Spania. (Blakemore, 2019). Selv om Catalonia i tidlig stadiet behold sine egne institusjoner, ble de etter hvert mer fullstendig integrert i den spanske staten - noe som førte til en sterk katalansk uavhengighetsbevegelse som begynte i 1800-tallet. (Blakemore, 2019).

Spania ble så en republikk i 1931, og ga Catalonia en halv-autonom status – men i kjølvannet av den spanske borgerkrigen, da Catalonia støttet den tapende siden, mistet de autonomien fra den fascistiske generalen Francisco Franco. (Blakemore, 2019). Francos fascistiske styre begrenset det katalanske språket, undertrykte deres folk, og katalansk nasjonalisme. (Blakemore, 2019). Etter Francos død 1975, fikk Catalonia tilbake mye av sin frihet, og autonomi med egen regjering, flagg, nasjonalsang – og ble kjapt Spanias rikeste region. (Blakemore, 2019). Halvparten av inntektsskatten, og merverdiavgiften som genereres i regionen, sammen med prosentandel av andre skatter, går til Spanias regjering. Regionen betaler altså 12 milliarder dollar mer til Spania, enn den får tilbake; dette resulterte i at selvstendighetsønsket blomstret igjen når Spanias rolle som økonomisk bagasje fremviste seg i finanskrisen 2008 for Catalonia. (Blakemore, 2019). I tillegg kom en lov i 2010 som begrenset Catalonias mulighet til å bli en egen nasjon, kombinasjonen av disse hendelsene sparket i gang bevegelsen og i 2014 stemte omtrent 80% av regionen ja til en uformell avstemning om uavhengighet. (Blakemore, 2019). Denne regionen, som tidligere var en av Middelhavets stormakter, har hatt en lang historie med assimilasjon og misnøye for sine naboer i den Iberiske halvøy.

2.2.2 Folkeavstemning og utfall

1. oktober 2017 hadde Catalonia et uavhengighetsvalg der 90% av velgerne stemte ja. (Blakemore, 2019). Den spanske regjeringen insisterte at dette ikke hadde skjedd, og etter en voldelig politiaksjon avgjorde Spanias høyesterett at folkeavstemningen var ulovlig. (Blakemore, 2019). Catalonias ønske om dialog ble deretter avslått av Spanske myndigheter. (Royo-Mariné, 2017). Sentrale demokratiske verdier ble krenket som begrensning av ytringsfrihet og dialog. Spanias europeiske allierte, som Frankrike og Tyskland, erklærte at de støttet et samlet Spania. (Lofstad, 2017). Resten av det internasjonale samfunnet og åtte tidligere fredsprisvinnere oppfordret til dialog. (Lofstad, 2017). Den Catalonske regjeringen brukte brev fra norske toppolitikere som eksempel på internasjonal støtte mot Spanias president Rajoy sin oppførsel i Catalonia. Brevet var undertegnet av de norske politiske partiene SV, V, KRF, SP og MDG. (Dagbladet 2017). Utenriksdepartementet ytret likevel at Norge ikke ønsker å fordømme spanske myndigheters maktbruk eller å gi noen støtte til folkeavstemningen. (Dagbladet, 2017). En kan stille spørsmål på Norges posisjon i saken, og om de demokratiske verdiene vesten står for ble opprettholdt under konflikten eller kritisert nok i mediene.

Å stemme er en rettighet ifølge FN, en organisasjon Spania er en del av. (Gallagher, 2008, 2). Spanske myndigheter stengte valglokaler, knuste ruter på skoler som ble brukt under Catalonske valget, og allikevel fikk folkeavstemningen en valgdeltakelse på 43% med sabotasje fra spansk politi. (Allen, 2019). Ifølge FN har et folk rettighet på å velge deres regjering gjennom konstitusjonelle eller demokratiske måter. (Gallagher, 2008, 2).

Konstitusjonelt er det umulig, noe som var enda mer sikkert etter den tidligere nevnte 2010 lovfesting; derfor var demokratiske metoder svaret for Catalonia. Senere kommentarer om konflikter åpnet øynene for mange om hvorfor Spania ønsket å stanse folkeavstemningen, og deres demokratiske status. «Samtidig som det er naturlig å stille spørsmål om hvorfor mange katalanere ønsker selvstendighet, er det også naturlig å undre seg over hvorfor ikke Spania lar Catalonia stemme over sin egen framtid». (Myhre, 2019).

Catalonia erklærte selvstendighet i oktober 2017. I kjølvannet av erklæringen suspenderte Madrid-regjeringen deretter Catalonias politiske autonomi og sparket hele kabinettet til Catalonia. (Blakemore, 2019). Catalonsk styre ble gjenopprettet da den nye regjeringen tok makten i 2018. I mellomtiden ble 12 separatistledere arrestert og anklaget for en rekke

forbrytelser mot Spanske stat og spansk høyesterett dømte ni av dem til lange fengselsstraffer. (Blakemore, 2019).

2.2.3 Betydning

Regionens ønske om å holde folkeavstemning gikk imot den spanske grunnloven. I europeisk forstand, som et demokratisk EU- og NATO-land, kan man stille spørsmål ved i hvilken grad Spania ivaretok sine menneskerettighetsforpliktelser med tanke på retten for selvbestemmelse. Land som Serbia benyttet kontroversielt muligheten til å trekke eksempler for å kritisere Spania og EU sin håndtering av hendelsen. Serbias utenriksminister anklaget verdensmakter for dobbeltmoral for å nekte katalansk selvstendighet, men akseptere for eksempel Kosovo som ikke engang gjennomførte en avstemning før løsrivelse. (Reuters, 2019).

Noen setter til og med spørsmål på om Spania er et demokrati. En kronikk i aftenposten peker ut noen problematiske punkter angående Spanias posisjon som en bærer av demokrati: Til å begynne med gikk statsministeren Mariano Rajoy av 1. Juni 2018 grunnet mistillitserklæring etter en av de mest alvorlige korrupsjonstilfellene i landets demokratiske historie. (Tobieson, 2018). Videre har «institusjonell korrupsjon» vært ulovlig finansiert siden 1989, og statsministeren selv har tatt imot svarte penger; samtidig som landet årlig taper 870 milliarder grunnet korrupsjon. Og til slutt er «munnkurvlovene» en direkte innskrenking av ytringsfriheten og demonstrasjonsretten. (Tobieson, 2018). Det finnes utallige eksempler på udemokratiske hendelser; terrorsimeanklagelser for å lage kritiserende rappemusikk, eller situasjonen til Rita Maestre der hun forsvarte retten til fri abort under en politisk demonstrasjon og ble dømt for å «krenke kirken». (Tobieson, 2018).

Tidligere nevnte jeg hvorfor jeg har valgt Catalonia og Kurdistan. Hovedgrunnen er deres demokratiske fremgangsmåte for å forsøke å oppnå selvstendighet, noe som samsvarer med Norges og EUs verdier. Men som Tobieson understreker, har EU hele denne tiden vært blindt lojale mot den spanske regjeringen. Dette forteller oss om hvor dyp den demokratiske krisen i Europa er og hva slags utfordringer vi står overfor. (Tobieson, 2018). Dette er relevant for problemstillingens mål om å diskutere fremstillingen av bevegelsene i norske medier. Medienes rolle er omfattende, og krever kontinuerlig vedlikehold eller kvalitetssikring. I tillegg er spørsmålet om Catalonias legitimitet et stort tema. Legaliteten til

folkeavstemningen er ikke et spørsmål da avstemningen er direkte ulovlig, men legitimiteten er fremdeles gyldig da dette ble stemt frem i Catalonias parlament. Andre grunnlag for legitimitet vil vi returnere til senere i oppgaven, men det viktigste å ta med seg er forskjellen mellom begrepene i Catalonias tilfelle. Dette er relevant til hvordan mediene kan posisjonere seg for saken, tar de både legitimitet og legalitet i betraktning under dekningen?

I neste kapittel skal jeg introdusere oppgavens bidrag i forskningen, og den eksisterende litteraturen rundt dette komplekse temaet. Det som er viktig å ta med seg fra denne delen er de rike bakgrunnene til de respektive bevegelsene. Frigjøring og påstander om å være «glemt» etter dannelsen av nasjonalstatene kan ha ulike grunnlag. I tilfellene til denne oppgaven har bevegelsene både historiske og moderne argumenter for sine krav om å leve innen egne landegrener. Utenom det demokratiske, har mediene med andre ord nok informasjon å trekke inn under fremstillingen av bevegelsene for å kunne kritisere makthavere. For å hente inn diskusjonen videre, kan vi for eksempel stille spørsmål på om statsdannelse i det hele tatt er mulig politisk; både uten grunnlovstridighet og med demokratiske metoder. Og hvis dette ikke er sannsynlig, hva er da demokratiets funksjon?

3. Litteraturgjennomgang

For denne oppgaven, var det spennende og utfordrende å velge ut en kombinasjon eller geografisk område som ikke har blitt dekket tidligere. Kombinasjonen av Catalonia og Kurdistan er ikke en utforsket duo, og det er videre originalt å ta utgangspunkt i norsk mediedekning av de to selvstendighetsbevegelsene Sentraleuropeiske land og Storbritannia derimot er kjente områder i dette feltet, og har mangfoldige analyser om sin mediedekning av den katalanske folkeavstemningen. Naturligvis er det mer mangfoldig litteratur tilgjengelig av bevegelsen i Catalonia enn om Kurdistan. Skandinaviske lands mediedekning er mindre utforsket, og støtter opp mot oppgavens originalitet og bidrag til forskningsfeltet.

For litteratursøking benyttet jeg hovedsakelig av den digitale databasen Oria, og delvis Nasjonalbiblioteket. Søkordene jeg har brukt er: Catalonia, Kurdistan, demokrati, mediedekning, utenriksnyheter og selvstendighet. I tillegg har jeg brukt varianter av ordene på norsk og engelsk i søk i Oria. Til dette kapitlet ønsker jeg å dele litteraturgjennomgangen i to deler: utenriksnyheter og selvstendighetsbevegelser i mediene. Disse kategoriene er viktig å belyse for å understreke hvordan min oppgave kan bidra til forskningsfeltet.

3.1 Utenriksnyheter

Det er utenkelig å nevne litteraturen innen utenriksnyheter uten å inkludere klassikeren fra Johan Galtung og Mari Ruge. Deres artikkel *The Structure of Foreign News* fra 1965 er en av de eldste bidragene til feltet om presentasjon av utenriksnyheter i norske medier. I denne artikkelen om Kongo, Cuba og Kypros-krisene diskuteres det blant annet hvordan kontinuiteten av disse hendelsene dekkes og rollen til internasjonale relasjoner. (Galtung & Ruge, 1965, 73). I tillegg bistår artikkelen med «kriterier» en utenrikshendelse må ha for å nå nyhetene. Eksempelvis, jo mer fjern hendelsen er geografisk, jo mer vil det kreve at den må være relaterende. (Galtung & Ruge, 1965, 81). Dette er en av mange potensielle diskusjoner denne oppgaven vil frembringe, avhengig av resultatet fra analysen. Er en demokratisk folkeavstemning nok for å nå nyhetene i Norge? Vil demokratisk metode være tilstrekkelig for å nå forsiden? Denne klassikeren tilbyr også bemerkelsesverdige løsninger på tolv utnevnte problematikker i dekning av utenlandsnyheter, noe jeg vil returnere til senere i oppgaven.

Videre er det hevdet av Eggen & Ziesler (2015) at forhold utenfor Norge får mye oppmerksomhet i mediene, og at statsråder med ansvar for utenrikspolitikk er blant de mest eksponerte; likevel er det relativt lite kritisk debatt om norsk utenrikspolitikk. (Eggen & Ziesler, 2015, 1). Dette er en artikkel som peker på medias bidrag til underskudd på utenrikspolitisk debatt, noe som kan føre til flere problematiske forhold i fremstillingen av hendelser. En av disse problematikkene er nevnt hos Galtung & Ruge, og innebærer at det ofte bare er dramatiske/omfattende hendelser i utlandet som blir dekket, noe som er problematisk fordi det kan gi en oppfatning av at disse områdene i verden gjennomfører avgjørelser spontant og uforutsigbart – med andre ord «iboende farlig» i fjerne områder. (Galtung & Ruge, 1965, 81). Dette er relevant til denne oppgaven, for hvis dekningen av bevegelser fra norske medier eksempelvis bare inkluderer valgdagen som en plutselig hendelse kan dette gi mangel på kontekst om den demokratiske prosessen bak.

Invasjonen av Irak i 2003 var en massiv utenrikspolitisk hendelse med stor potensiale for ulik mediedekning. Hayes & Guardino har gjennomført en systematisk analyse av hver eneste ABC, CBS, og NBC artikkel om invasjonen i Irak 8 måneder før hendelsen. (Hayes & Guardino, 2010, 59). Funnene til artikkelen *Whose Views made the News?* viser at medieforskere burde undersøke inkluderingen av ikke-amerikanske synspunkter på utenrikspolitiske debatter, og bryter – i stedet for å reflektere – konturene av debatt. (Hayes & Guardino, 2010, 59). Denne fremgangsmåten ligner mer på min egen forskning, med tre store medier fra ett land og én dyp analyse. I dette tilfellet var hendelsen preget av mange følelser og kollektiv enighet om å «stans terroristene». Videre påpeker de mangelen på medienes rolle som vaktbikkje, og at de burde tilby en bredere debatt enn bare det som foregår innenlands. (Hayes & Guardino, 2010, 81). Dette fører oss til spørsmålet: Informerer mediene befolkningen godt nok om utenrikspolitikk? Dette mener Rune Ottosen er et viktig tema, i *Mediene må bidra til en opplyst samtale om vår sikkerhetspolitikk* introduserer han Jostein Gripsrud sin forutsetning for et velfungerende demokrati som er en opplyst offentlighet. (Ottosen, 2018, 1). Det påpekes en bekymringsfull mangel på ærlig offentlig debatt om sentrale deler av Norges utenrikspolitikk. Toneangivende medier svikter i sin rolle som tilretteleggere for en god og opplyst samtale om viktige spørsmål om krig og fred. (Ottosen, 2018, 1). Dette mener Ottosen kan bidra til det motsatte av rasjonelle og gode beslutninger. En slags «tåkelegging» av samtalen har blitt skapt med hjelp fra mediene, dette gjelder også ulike grunnlag for å

delta i militære operasjoner i utlandet, synet på FNs rolle og ikke minst folkeretten. (Ottosen, 2018, 1-2). Med andre ord har mediene en omfattende rolle i å opplyse folket, og mangel på dette er absolutt kritikkverdigg. Dette tilfellet kan repeteres i denne forskningen når jeg skal gå over til analyse og dekonstruere kontinuiteten til norske medier. Ottosen understreker at spesifikke temaer får mer oppmerksomhet. Eksempelvis, var norske politikere raskt ute med å kritisere Putins brudd på folkeretten da Russland annekterte Krim. (Ottosen, 2018, 6). Eggen & Ziesler kommenterte også tidligere på at det er relativt lite kritisk debatt om norsk utenrikspolitikk. Dette kan eksempelvis føre til et større ansvar hos mediene for å dekke upartisk, objektivt og tydelig.

3.2 Selvstendighetsbevegelser i mediene

Ifølge Ekaterina Levintova i *A tale of two independence movements* blir utenrikspolitiske hendelser, inkludert løsrivelser og selvstendighetsbevegelser, formidlet til de fleste borgere gjennom mediedekning. (Levintova, 2017, 1167). I denne artikkelen blir dekningen av Kosovo og Skottlands forsøk på selvstendighet analysert i *The New York Times* og *The Washington Post*. Teksten følger opp med spørsmål om hvordan borgere møter spørsmål om folkerett og demokratisk teori. Som Levintova understreker, så kan folkeretten (internasjonal lov), demokratisk teori og komparativ politikk gi verdifull innsikt i selvstendighetsbevegelser; men det er hvordan mediene fremstiller dem som danner offentlig mening, og reflekterer beslutningstakernes preferanser på den utenrikspolitiske arenaen. (Levintova, 2017, 1167).

Martinez-Solanillas *The media coverage of Catalan's attempt at independence* er en lignende studie over mediens dekning av katalanernes forsøk på selvstendighet. (Martinez-Solanilla, 2019, 45). I denne teksten gjennomfører Solanilla en kritisk diskursanalyse for å vise fremstillingen av hovedartiklene på selvstendighetsvalget 1. oktober 2017, publisert av de mest leste nyhetsmediene i Portugal, Sveits, Storbritannia, Italia, Skottland og Nordøst-Italia. (Martinez-Solanilla, 2019, 45). Dette er en bredere analyse enn det min forskning ønsker å gjennomføre. Analysen konkluderer med at mediene i de ulike landene ikke bare rapporterer ulikt, avhengig av territorier de opererer i, men også utnytter informasjonen som et verktøy for å indoktrinere samfunnet. (Martinez-Solanilla, 2019, 45). Dette betyr altså at selvstendighetsbevegelserne blir brukt som et politisk middel for å få frem sin egen sak. Noen av disse landene har egne uavhengighetsbevegelser, og benytter seg av muligheten ifølge

Martinez-Solanilla`s analyse til å påvirke folket. Dette er selvfølgelig en diskuterbar konklusjon, men stiller spørsmål ved korrelasjonen mellom land med og uten territoriale konflikter og deres dekning av den katalanske bevegelsen. I tillegg har analysen tatt utgangspunkt i én artikkel per nyhetsmedium, noe som kan svekke reliabiliteten til konklusjonen. Dette er ett element min problemstilling og forskning ønsker å styrke; ved å gjennomføre en dypere analyse av ett land, med flere artikler per mediehus, over en lengre tidsperiode.

Videre finnes det også eldre artikler om selvstendighetsbevegelser og medier. Maurice Charlands` *Constitutive Rhetoric: The case of the people quebécois* tar for seg uavhengighetsbevegelser i Quebec og retorikkens rolle i prosessen. (Maurice, 1987, 133). Maurice fokuserer på retorikk i artikkelen, noe som også er sentralt i kritisk diskursanalyse der vi skal se på hvordan ordvalg opprettholder maktforhold og påvirker folks evne til å identifisere. Anerkjennelse av sosial identitet kan oppstå «spontant, intuitivt eller ubevisst», og slike identifiseringer er nemlig retoriske. (Maurice, 1987, 133). I artikkelen blir ikke ordvalg fra mediene bare påpekt og analysert, men også deres spesifikke effekt på befolkningen gransket. Med andre ord er kollektiv identitet ofte bygget på en retorisk konstruksjon der de oppfatter seg som et folk. (Maurice, 1987, 136). Dette forklares videre:

«Folk eksisterer bare gjennom retorikk» (Maurice, 1987, 137)

Som sitatet tilsier, betyr det at retorikk er et verktøy som også kan bli brukt imot selvstendighetsbevegelser. For eksempel kan en under demonstrasjoner eller debatter høre «vi er alle spanjoler» til katalanere, et retorisk middel brukt for å minne på fellesskapet til folkegruppene og potensielt overbevise om å ikke løsrive seg fra staten. Til og med i Kurdistan der den kurdiske etnisiteten skiller seg fra den arabiske, kan en høre «vi er alle stolte medlemmer av Irak», for å nedbryte den retoriske fremstillingen om et separat folk. Dette er en retorikk som kan gjenbrukes av medier i andre land, og igjen skape mening for leseren.

En bok som utpeker medias innramming av konflikter, *Media and Conflict: framing issues, making policy, shaping opinions* utforsker hvilken rolle mediene spiller i offentlig mening og

rapportering av konflikter. (Gilboa, 2002, 10). Med eksempler fra internasjonale konflikter har moderne medier ifølge Gilboa både hjulpet og forhindret forsøk på å løse konflikter. (Gilboa, 2002, 9). Dette er et interessant argument som forhåpentligvis ikke repeterer i denne forskningens analyse av norske medier. Norge er på toppen av standarden for fri presse og demokrati, noe som burde gjenspeiles i de mest leste medienes fremstillinger av konflikter.

I *The Spanish-Catalan political crisis as represented in the UK, French and German press* gjennomfører Garcia & Sorribes en analyse av tyske, franske og britiske utenrikskorrespondenters dekning av den katalanske selvstendighetsbevegelser i perioden 2010 – 2017. (Perales-Garcia & Pont-Sorribes, 2018, 147). Analysen så på argumenter imot katalansk uavhengighet presentert i pressen, og benevnelser som bl.a. europeisk samhold og identitet. (Perales-Garica & Pont-Sorribes, 2018, 147). Bruken av «europeisk samhold» kan oppfattes som et tilsvarende verktøy som «å destabilisere regionen»-argumentet imot det kurdiske selvstendighetsvalget. Europeisk samhold kan foregå selv med uavhengighet fra Spania, på samme måte som å «stabilisere» Midtøsten kan foregå ved å demokratisk rette opp i landegrenser i Midtøsten etter kolonitiden. Å trekke likheter imellom argumenter brukt imot uavhengighetsbevegelser er en styrke i denne oppgaven, da å identifisere tydelige mønstre, gjentakelser og retorikk som virkemiddel er viktig for å forstå potensielle underliggende motiver.

Avslutningsvis er det tydelig at dette er et felt med potensiale for en bredere debatt. Selvstendighetsbevegelser ønsker naturligvis eksponering i mediene for å utbre sine krav internasjonalt og dokumentere prosessene. Mediedekning av den katalanske bevegelsen fra større nasjoner som Frankrike, Storbritannia og Tyskland har blitt analysert i kortere kvalitativ forstand tidligere; disse forskningsbidragene er nyttige og kan tas med videre i analysedelen for sammenligning senere i oppgaven. Catalonia er nærest europeiske stater og har naturligvis et større mangfold litteratur om selvstendighetsbevegelsen. Men det er samtidig en absolutt mangel på analyse av den kurdiske bevegelsen i mediene. Utvalget i denne oppgaven er ikke gjennomført tidligere, det finnes ingen norske studier i feltet om norsk mediedekning av demokratiske selvstendighetsbevegelser. Det er ingen direkte medievitenskapelige eller samfunnsfaglige analyser av norske medier om dette feltet i moderne tid. Norge er lite forsket på generelt innen utenriksnyheter, noe som nemlig er et

av budskapene Eggen & Ziesler ønsker å få frem. Det er et tydelig behov for å utforske skandinaviske land, selv om de topper listen i demokrati-indeksen og pressefrihetsindeksen må det ikke tas for gitt at utenrikspolitiske hendelser dekkes ideelt. Som alle andre land, har Norge også interesser og potensielle skjevfordelinger som må analyseres gjennom mediene og diskuteres kritisk - spesielt når det er en litterær mangel på analyser av utenrikspolitiske hendelser i mediene. Konklusjonen i Martinez-Solanilla sin tekst er at mediedekningen varierer, og blir brukt som verktøy for landenes politiske agenda. Dette er eksempelvis noe jeg ønsker å undersøke om er tilfellet, og deretter diskutere i henhold til de demokratiske verdiene i Norge. Det er en betydelig mangel på forskning innen norsk mediedekning av utenrikspolitiske hendelser i moderne tid. Catalonia er ofte nevnt, men ikke dypt analysert i norsk forstand og med kritisk blikk til norske medier. Kurdistan er sterkt underrepresentert både i norsk og engelsk litteratur, noe som det kan være ulike grunner til; blant annet geografisk fjernhet. I denne oppgaven derimot ønsker jeg å få frem viktigheten av å inkludere selvstendighetsbevegelser som forsøker demokratiske fremgangsmåter for løsrivelse, spesielt i ikke-demokratiske regioner. Dette hullet i forskningsfeltet er omfattende å understreke, og vil sannsynlig bidra til diskusjonskapittel 6. senere i oppgaven. Den eksisterende litteraturen utenlands derimot vil være et nyttig supplement for denne oppgaven og kan bidra til ulike perspektiver.

Avslutningsvis for dette kapitlet ønsker jeg kort å nevne menneskers mediehverdag. Når det gjelder hvordan informasjonen innhentes, er det flere problematiske aspekter av vår mediehverdag som kan påvirke fremstillingen og formidlingen av folkeavstemningene. Vi har tidligere sett på hvordan folk informeres om utenrikspolitikk, inkludert selvstendighetsbevegelser, hovedsakelig gjennom mediedekning. I tillegg til denne begrensningen av informasjonsinnhenting, viser nyere forskning fra en studie ved Universitetet i Oslo enda et viktig poeng: folk leser ikke hele artikler. (Løkken & Eide, 2019). Studier viser til at folk er utålmodige og understreker hvordan lesere ofte ser bort fra resten av artikkelen med en gang budskapet omtrent er forstått. (Løkken & Eide, 2019). Med andre ord: når en forstår hovedbudskapet, så leses ikke resten av artikkelen. En kombinasjon av stadig utålmodige lesere, og medier som hovedkilde for utenrikspolitiske nyheter, kan skape en vanskelig situasjon for løsrivelsesbevegelser som ønsker å anerkjennes gjennom medier.

Dette kan igjen sette i gang «pirkete» kritikk fra bidrag som KDA om unøyaktighet i over og-underskrifter samt ingress: områder lesere innheter informasjonen først.

Hvorfor skal en løsrivelsesbevegelse i det hele tatt ønske seg «korrekt» mediefremstilling? Martinez-Solanilla påpeker i sin analyse av Catalonia at oppbygning til løsrivelse ikke engang hadde vært mulig uten nyhetsmedier på nett; altså en plattform der en kan åpne for sosiale sektorer, finne ut om hverandre, skape empati og gi følelse av støtte. (Martinez-Solanilla, 2019, 48). Det poengteres ut også at vi hadde vært utenkelig uten massemedier, som kan strekke seg utover kulturelle praksiser, symboler og narrativ til millioner av mennesker på en gang over lengre distanser. (Martinez-Solanilla, 2017, 48). Med andre ord understrekes den viktige rollen til massemediers sosiale påvirkning på globalt nivå, og nyhetsmediers rolle (spesielt på nett) i å danne moderne nasjonalstater. Dette er relevant for kvaliteten av informasjonen som uttrykkes, noe som ofte kan drives av logikken om «profitt eller konkurranse» der det overordnede målet er å få produktet til flest mulig konsumere. (Martinez-Solanilla, 2017, 49). Med økonomiske frister etter ankomsten av internett, og den høye kompetitivheten kommunikasjonskompanier erfarer, kan målet om å «nå ut til flest folk» komme på bekostning av en mangel på kvalitetssikring av kriteriene for informativ kvalitet. (Martinez-Solanilla, 2019, 45).

4. Kritisk diskursanalyse som teori og metode

I denne oppgaven skal KDA benyttes som både teori og metode. Først skal jeg presentere det vitenskapsteoretiske grunnlaget for KDA, med utgangspunkt i Joar Skredes bok om KDA. Deretter skal jeg presentere selve metoden, den tredimensjonale modellen og verktøyene som skal brukes under analysen i kapittel 5. Videre skal jeg presentere det empiriske materiale og analyseobjektene i denne oppgaven. Til slutt kommer jeg med en oversikt over forskningskvalitet og utfordringer valg av teori og metode medfører. I denne delen er Norman Faircloughs tilnærming for KDA gjeldende i presentasjonen av teori og metode.

KDA er en underkategori av diskursanalyse som tar utgangspunkt i en metodikk som har utviklet seg fra kritisk lingvistikk. (Skrede, 2017, 20). De fleste versjoner av kritisk diskursanalyse er forankret i teori, noe som er grunnleggende for å forstå dens opphav og anvendelse både teoretisk og metodologisk. (Skrede, 2017, 66). Mer spesifikt skal jeg bruke Faircloughs versjon av KDA i denne oppgaven. Fairclough tar utgangspunkt i kritisk samfunnsvitenskap, en form for analyse som er motivert av det målet av å bidra til en vitenskapelig basis for kritiske spørsmål om det sosiale livet i moralske og politiske termer. (Fairclough, 2003, 15). Diskurser er ifølge Fairclough måter å representere deler av verden, deres prosesser, relasjoner og strukturer i materielle verden. (Fairclough, 2003, 124). Med andre ord er ulike diskurser ulike måter å representere verden på; enhver diskurs har eget perspektiv, syn, relasjoner, og ståsted til andre mennesker. (Fairclough, 2003, 124).

En forskjell mellom diskursstudier i generell forstand og KDA er at sistnevnte er problemorientert. (Skrede, 2017, 27). KDA skiller seg ut fra mer deskriptive lingvistiske studier som primært beskriver strukturer i språket, uten å spørre hvorfor og hvordan en tekst er produsert. KDA derimot undersøker hvilke *ideologiske eller politiske interesser* tekster kan tenkes å tjene. (Skrede, 2017, 21). Fairclough forklarer ideologi som en representasjon av verden som bidrar med etableringen og opprettholdelsen av maktrelasjoner, dominans og utnyttelse. (Skrede, 2017, 21). Det er samtidig viktig å understreke at all maktutøvelse ikke er negativt, og med makt menes ikke dominans og direkte undertrykkelse, men også de usynlige maktstrukturene. (Skrede, 2017, 28).

En av formene for makt som kritisk diskursanalytikere ser på som hovedfelt, er når makt utøves på en måte som har uheldige følger for visse sosiale grupper og blir gjenstand for

kritisk analyse. Ifølge Foucault tolereres makt fordi den er skjult på en måte som ikke hadde blitt tolerert hvis den var helt synlig. (Skrede, 2017, 28). Hvis et land ikke anerkjenner et annet land, vil høyst sannsynlig statslederen bruke språklige midler som våpen for å ikke direkte anerkjenne landet og dens navn. I denne oppgaven utforsker jeg eksempelvis på om nyhetsartiklene refererer til regionene som deres anerkjente navn eller andre benevnelser. Et viktig poeng for Fairclough er at makt primært er lokalisert i det «usagte», eksempelvis temaer som utelukkes fra dagsorden eller informasjon som ignoreres. (Skrede, 2017, 28). Som problemstillingen understreker er norske mediers fremstilling sentralt her, og gjennom ulike mediefremstillinger av folkeavstemninger kan samtlige ulike diskurser analyseres. Hva er så målet til oppgavens valg av metode?

Målet med kritisk diskursanalyse er å forstå bedre hvordan samfunn fungerer – hvordan det produserer både fordelaktige og uønskede effekter – samtidig som en forsøker å foreslå hvordan de uheldige effektene kan elimineres. Kritisk samfunnsforskning forsøker å gi seg i kast med de store spørsmålene og problemer i samfunnet. (Skrede, 2017, 39).

Tekster kan med andre ord endre vår kunnskap, tro, holdning, verdier og har potensielle langvarige kausale effekter. (Fairclough, 2003, 8). Mitt valg av tema var samfunnskritisk og subjektiv med utgangspunkt i personlige interesser, noe som samsvarer godt med kritisk diskursanalyse. Demokratiske selvstendighetsbevegelser har naturligvis en interesse av å bli anerkjent. En av måtene å oppnå dette på er gjennom ordlegging. Målet er dermed å vise at språk i seg selv er en viktig del av transformasjon i samfunnet. Den sentrale ideen er at språk står i et dialektisk forhold til større strukturer i samfunnet. (Skrede, 2017, 39). Og uten detaljert analyse, kan en ikke virkelig vise hvilken effekt språk har. (Fairclough, 2003, 204).

4.1 Teori

For at vi skal kunne hevde at sosial praksis er et *medierende* element mellom sosiale strukturer og sosiale begivenheter – som for eksempel tekster – må vi ha en teoretisk forståelse av hva strukturene innebærer. (Skrede, 2017, 66). Det er samfunnsmessige

forhold som ikke primært er semiotiske, for å bedre forstå disse er det nødvendig å inkludere teoretiske innsikter i analysen. (Skrede, 2017, 67). Det teoretiske grunnlaget for KDA er vitenskapsteoretisk og innebærer refleksjoner over hvordan vi kan og burde gå frem for å generere vitenskapelige innsikter. (Skrede, 2017, 72). Kritisk realisme kan anvendes til å underbygge kritisk diskursanalyse som kritisk samfunnsforskning. Dette skal jeg belyse ved å skissere strukturalisme, poststrukturalisme og sosialkonstruktivisme før vi ser på hva kritisk realisme kan tilføre KDA. (Skrede, 2017, 73).

I strukturalisme er ideen at mennesker genererer mening ved hjelp av strukturer som ligger på utsiden av individene, derfor leter de etter potensielle mønstre som påvirker sosialt liv. (Skrede, 2017, 73). Strukturalismen desentrerer mennesket som studieobjekt og kan derfor ses som «anti-humanistisk», mening blir produsert fordi tegnene er ulike fra hverandre. (Skrede, 2017, 73). Den kjente strukturalisten Ferdinand de Saussure ønsket å avdekke språket som system, (et nettverk av ord) og gjøre dette med metodologiske prinsipper – derfor var mange lingvister inspirert av hans tilnærming. (Skrede, 2017, 74).

Poststrukturalismen indikerer i sitt navn at det er en videreutvikling av strukturalismen, men i seg selv er den til dels en kritikk av strukturalismen. (Skrede, 2017, 74). Poststrukturalismen kan også sees på som anti-humanistisk, men ser samtidig på individer i den sosiale sfære der språk bidrar til å konstituere identiteter og sosiale relasjoner. (Skrede, 2017, 75). Identiteter er en av mange drivkrefter for selvstendighetsbevegelser generelt. Eksempelvis kan den sosiale identiteten deres ikke samsvare med den nasjonale identiteten i nasjonalstaten de tilhører. Videre avviser tilnærmingen ideen om at det ligger en struktur i språket som gir ord betydning. Istedenfor, ser den på språket som stadig i endring og at mening er en ustabil størrelse. (Skrede, 2017, 75). Strukturalisme og poststrukturalisme er sådan enig at tegn og ord får betydning fra å være forskjellig fra hverandre, men poststrukturalistene vil hevde at språket kontekstualiseres og analyseres i ulike sosiale sammenhenger; et grunnsyn de fleste diskursanalytiske tilnærminger baseres på. (Skrede, 2017, 75).

Sosialkonstruktivismen er en bredere kategori som poststrukturalismen er en underkategori av. (Skrede, 2017, 76). Innen denne tilnærmingen argumenteres det at virkeligheten er sosialt skapt og (i motsetning til poststrukturalismen) ikke behøver en helt lingvistisk orientert tanke sett. (Skrede, 2017, 76). Sosialkonstruktivismen er opptatt av språk for å skape virkelighetsforståelse og setter også verdi i språkanalyse, men har stort fokus på den

ultimate sannhet og relativisme. (Skrede, 2017, 76). Med andre ord, det er umulig å si at noen påstander er mer korrekte enn andre, og burde heller dømmes opp mot hverandre. En styrke ved sosialkonstruktivismen er at den kan arbeide med ulike oppfatninger og vise til at ingen ting er «hugget i stein». (Skrede, 2017, 77). Tilnærmingen har også som mål å dekonstruere diskurser, og ideer som opprettholder maktforhold i samfunnet. (Skrede, 2017, 78). Derfor blir diskursanalyse ofte kategorisert som sosialkonstruktivistisk; Fairclough derimot arbeider innen en konstruktivistisk tradisjon, uten å akseptere at den sosiale virkelighet kan reduseres til diskurs og at alt er relativt. Av den grunn forbindes Fairclough i all hovedsak med kritisk realisme og ikke sosialkonstruktivismen. (Skrede, 2017, 79).

Kritisk realisme er anti-reduksjonistisk. Det betyr at det virkelige ikke kan reduseres til vår kunnskap om virkeligheten (som er konstant skiftende) – dette gjelder også tekster. (Skrede, 2017, 80). Tilnærmingen skiller mellom epistemiske og ontiske feilslutning: *Den epistemiske feilslutning* vil være å anta verden er avhengig av vår kunnskap om verden, altså at virkeligheten ikke kan reduseres til vår oppfatning av den. (Skrede, 2017, 80). *Den ontologiske feilslutning* er å anta egenskaper ved verden dikterer vår kunnskap om verden. (Skrede, 2017, 80). Kritisk realisme har innsikter fra poststrukturalismen uten å redusere virkeligheten til diskurs. Mens poststrukturalister vil si det kun finnes «konkurrerende tolkninger og ingen svar», vil kritisk realisme si at all kunnskap er iboende feilbarlig, men ikke «like» feil. (Skrede, 2017, 80-81). Vi må derfor spørre: Hvilke effekter har en tekst eller diskurs på sosiale relasjoner, og er dette uheldig eller ikke? Dette gjør den generelle diskursanalysen til kritisk diskursanalyse. (Skrede, 2017, 81-82).

Kritisk diskursanalyse er en konstruktiv vitenskap/metode som tar utgangspunkt i at «samfunnsvitenskapelig forskning ikke bør bare forklare/fortolke den sosiale realitet slik den er og har vært, den bør også søke om å forandre den gitte virkelighet i hva den kunne og burde være». (Skrede, 2017, 82). Med andre ord, i stedet for å følge uendelige språkspill som forhindrer en fastsettelse av mening, er KDA opptatt av å identifisere sosiale krefter som har størst kapasitet til å forårsake endring og hvorfor. (Skrede, 2017, 83). I denne oppgaven, vil dette referere til norske medier, deres spredningskraft og rolle i å informere befolkningen om utenrikspolitiske hendelser. Som del av dette må det foretas et skifte fra *er* til *bør*, altså dersom en praksis *er* uheldig, *bør* vi forsøke å endre den. (Skrede, 2017, 83). KDA ser seg ikke som en objektiv, avkoplet øvelse, men som kritisk engasjert i samfunnsspørsmål;

eksempelvis «sannhet» som ervervet gjennom rasjonell argumentasjon i offentlig sfære. (Skrede, 2017, 83). Norske medier er absolutt en offentlig sfære, og mye som presenteres der kan tas for gitt når det gjelder komplekse utenrikshendelser. I KDA regnes nemlig noen oppfatninger som bedre og mer aktverdige enn andre; å la uheldige effekter eksistere vil bidra til å usynliggjøre og opprettholde sosiale problemer. (Skrede, 2017, 84).

Hvordan kan så denne oppgaven bidra til uttalelser som medier *bør* gjøre? Fairclough nevner Er-Bør-dikotomien, som spiller på logiske beslutninger og kan bygge bro mellom er-bør med hjelp av naturlige fakta om mennesker. (Skrede, 2017, 85). Eksempelvis: 1) Catalonia og Kurdistan *er* egne autonome deler av henholdsvis Spania og Irak. 2) De *er* begge *anerkjente* regioner av Spania og Irak, og refereres av statene de tilhører med sine respektive regionsnavn. 3) Derfor *bør* de refereres med sine regionale navn i norske medier (spesielt når denne informasjonen er relevant opp mot nyhetsaken).

4.2 Metode

I denne delen skal jeg forklare videre Faircloughs tilnærming for kritisk diskursanalyse som metode, den tredimensjonale modellen og verktøyene som skal benyttes i analysen.

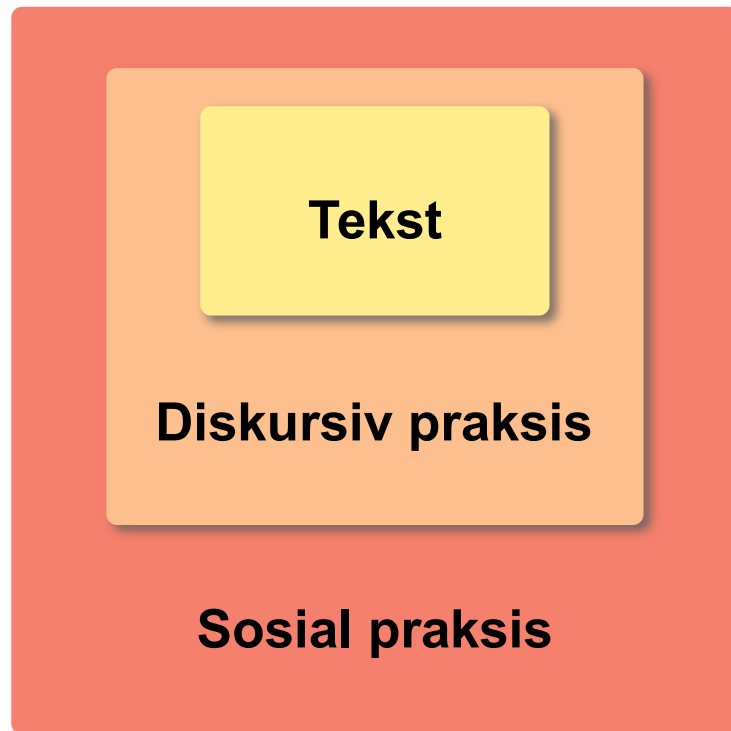
Fairclough har identifisert tre karakteristikk som må være til stede for at en analyse kan kategoriseres som en kritisk diskursanalyse: (Skrede, 2017, 23).

- 1) KDA handler ikke bare om å analysere diskurser, men også en eller annen form for systematisk analyse av forholdet mellom diskurser og andre elementer av sosiale prosesser. I vårt tilfelle vil eksemplvis diskursen være norsk utenriksdekning. Den sosiale prosessen vil på sin side være demokratiske selvstendighetsbevegelser.
- 2) Ikke bare må det være en omtale av diskurser, en må foreta også en eller annen systematisk analyse av tekster. Tekstene i dette tilfellet vil være artikler som omtaler selvstendighetsbevegelsene i en gitt periode med hjelp av verktøy fra KDA.
- 3) KDA er, som navnet tilsier, ikke bare deskriptiv, men også et normativt prosjekt der en identifiserer og kritiserer uheldige samfunnsforhold og skisserer mulige veier for å bøte på problemet. Avhengig av resultatene, vil dette tilsa antall ganger, hvordan og hvorfor bevegelsene er omtalt som de er.

Interessen til kritisk forskning er å avdekke krefter som avgrenser menneskelig skaperkraft, og er til hindre for *demokratisk* utvikling. (Skrede, 2017, 138). Vi vet allerede utfallet fra folkeavstemningene i 2017. Spania og Iraks håndtering av folkeavstemningene i kjølvannet er svært diskutabelt fra et demokratisk ståsted. Fairclough understreker at kritisk diskursanalyse bør i større grad kritisere politiske strategier enn sosiale strukturer; KDA har en viktig rolle i å vise hvordan politiske strategier bruker diskursive elementer. (Skrede, 2017, 46). Strategier inkluderer altså narrative elementer som fortolker, forklarer og rettferdiggjør visse handlinger: politisk retorikk kan konstruere sosiale kontekster. (Skrede, 2017, 46). Er det eksempelvis mulig å rettferdiggjøre nedbrytingen av en folkeavstemning med bruk av politivold? Er dette demokratisk? Kan mediene bidra til å rettferdiggjøre dette? En av de viktigste poengene kan være at det *språklige* elementet har en nøkkelrolle og er kritisk viktig i sosiale transformasjoner som foregår. (Fairclough, 2003, 203). En analyse av de mest leste nettavisene i Norge kan derfor fungere som et representativt utvalg (Martinez-Solanilla, 2019, 50) av den informasjonen/fremstillingen som innhentes av, og formidles til, den norske befolkningen. Med andre ord, på hvilken måte presenteres selvstendighetsbevegelser for den norske befolkningen, og er den ideell?

Før vi går over til den tredimensjonale modell vil jeg understreke at funn er subjektive, og at Fairclough anerkjenner hvordan realiteten ikke kan reduseres til vår oppfatning (som ofte er skiftende). (Fairclough, 2003, 14). Dette gjelder også tekstanalyser. Vi burde med andre ord anta at ingen tekstanalyse forteller oss alt som er mulig å bli sagt om tema; det finnes altså ingen komplett og definitiv analyse av en tekst. (Fairclough, 2003, 14).

4.2.1 Den tredimensjonale modell

Figur 4. Modell kritisk diskursanalyse. Fra «*Hvordan gjøre diskursanalyse?*», av Fairclough, N. 1995 (<https://ndla.no/article/32963>). CC BY-NC-SA 4.0.

I analysen av diskurser er ikke KDA bare interessert i å studere lingvistikk per se, men å studere lingvistikk som del av sosiale fenomener. (Skrede, 2017, 31). Likevel, omfavner den første delen av modellen «Tekst», et sted der ord og setninger analyseres relativt grundig. (Skrede, 2017, 31). Den andre delen, diskursiv praksis, omhandler selve prosessen rundt distribusjon, tekstproduksjon og konsumering. (Skrede, 2017, 31). Her ønsker en å vise frem diskurser som representerer sosiale fenomener fra enkelte ståsteder; i vårt tilfelle vil dette være nyhetsartikler fra medier om selvstendighetsbevegelser. Fairclough understreker at diskursiv praksis ikke er skapt for å vise hvordan tekster er produsert eller konsumert, men at de skal analyseres for å vise hvilke diskurser som aktiveres, og hvilke interesser de kan tenkes å tjene. (Skrede, 2017, 31). Det tredje nivået, sosial praksis, handler om det dialektiske forholdet mellom diskurs og sosiokulturelle praksis. Det sentrale her er forholdet mellom diskurs, makt og ideologier. (Skrede, 2017, 31). Målet med disse tre delene er å forene ulike analytiske tradisjoner: nærlesing av tekst, fortolkende tradisjonen og det makrososiologiske. (Skrede, 2017, 32). Fairclough har endret navnet på de tre delene og

bruker i nyere tid begrepene: «sosiale begivenheter» istedenfor tekst, «sosial praksis» istedenfor diskursiv praksis og «sosial struktur» istedenfor sosial praksis. Navnendringen skal klargjøre at sosiale begivenheter ikke reduseres til tekster, men at tekster selv er en del av sosiale begivenheter. (Skrede, 2017, 33). «All praksis er sosial», språk er en del av sosial praksis, men sosial praksis kan ikke reduseres selv til bare en språklig virksomhet. Dette er sentralt for det dialektiske forholdet til KDA. (Skrede, 2017, 34).

4.2.2 En verktøykasse med begreper

I denne delen skal jeg presentere tilgjengelige verktøy innen kritisk diskursanalyse. KDA er, som vi så i forrige del, delvis semiotiske og krever noen begreper som er tilpasset analyse av tekster. (Skrede, 2017, 47). KDA har mange ulike verktøy som kan brukes i en analyse. Her har jeg plukket ut fem verktøy som jeg mener passer med denne oppgavens formål og problemstilling. Joar Skrede understreker at: «ikke alle begrepene vil nødvendigvis være relevante for alle tekster, men de er ofte nyttige for å vise hvordan grammatiske relasjoner evner å bygge opp et spesifikt verdensbilde på bekostning av andre». (Skrede, 2017, 47). Avslutningsvis skal jeg presentere en tabell med supplerende spørsmål til analysen som skal foregå neste kapittel.

Nominalisering er det første verktøyet. Nominalisering er en grammatisk metafor som kan fremstille en prosess i samfunnet som enhet/ting, fremfor som prosesser. (Skrede, 2017, 48). Dette gjennomføres ved å benytte substantiver fremfor verb, noe som kan føre til at aktører kan skjules i større eller mindre grad ved hjelp av en type passiv konstruksjon. (Skrede, 2017, 48). Eksempelvis kan en hendelse i Catalonia enten fremstilles som: «Det spanske politiet bruker vold mot katalanere som holder folkeavstemning», eller «Katalanere utsatt for vold av spansk politi». I det første eksemplet er det spanske politiet et aktivt subjekt som har brukt vold mot katalanere, og i det andre eksemplet er den aktive aktøren utelatt ved bruk av nominalisering. (Skrede, 2017, 49). I KDA er bruken av nominalisering ansett som et ideologisk drevet valg, der en kan tone ned ansvaret for en handling eller endre selve fremstillingen på saken i en ønsket retning. (Skrede, 2017, 49).

Videre er *modalitet* et viktig verktøy som omhandler de ulike måtene holdninger kan uttrykkes på til det «rene referanseinnholdet» i en ytring, signalisering av fakta, grader av sikkerhet/tvil, mulighet, varighet, obligasjon og til og med behov. (Fairclough, 2003, 165).

Med andre ord omhandler modalitet *måten* en ytring fremlegger et budskap på – i tekstforstand vil det bety å lete etter modaliteter i tekster der en krever, tilbyr eller påstår noe. (Skrede, 2017, 49). Eksempelvis, med en påstand på overskrift slik som «Kurdistan holder folkeavstemning», kan en med modalitet omformulere til «Kurdistan kan holde folkeavstemning». Andre eksempler vil være bruk av modalitetsmarkører med modale verb som «bør», «skal», «vil», «kan», og «må»; alt etter posisjonering, maktforhold og ved bruk av ulike modaliteter kan en få folk til å avstå eller utføre handlinger. (Skrede, 2017, 50-51).

I analyser av politisk retorikk, kan modaliteter identifisere hva slags verdenssyn som fremstilles, hvilken kunnskap som stemples som sann/ugyldig og hvordan vi bør tenke på sosiale omstendighetene som fremvises. (Skrede, 2017, 51). Modalitet er viktig for teksturering av identiteter, både personlige og sosiale. (Fairclough, 2003, 166). Det er også viktig å påpeke at ikke alle leser hele artikler. Av den grunn vil det være vesentlig i denne oppgaven å vektlegge de uthevede elementene i artiklene som tittel, ingress, halvfete skrifter og sitater. Ifølge en artikkel i Washington Post, så har komplekse hendelser mindre sjanse for å bli lest i sin helhet og blir hovedsakelig konsumert gjennom overskrift. (Cillizia, 2014). Dette vil sette større verdi i førsteinntrykkenes ordvalg til leseren. Med andre ord har nettavisene et potensiale i å enten informere objektivt eller misvisende allerede ved første øyekast. I tillegg til de uthevede deler vil jeg vurdere artikkelen i sin helhet, med mål om å forstå hvordan og i hvilken grad lesere blir informert om selvstendighetsbevegelsene.

Det tredje verktøyet, *intertekstualitet*, omhandler relasjonen mellom tekst og andre tekster – den kan endre tidligere tekster eller restrukturere den nåværende diskursen. (Skrede, 2017, 51). I KDA er en ikke bare interessert i å identifisere forekomster av intertekstualitet, men også hvilke ideologiske interesser den tjener. (Skrede, 2017, 52). Dette er koblet til *antakelser*, som er det femte verktøyet. Det som er «sagt» i en tekst, er sagt mot en bakgrunn av det som er «usagt», men tatt for gitt – som med intertekstualitet, antakelser tilknytter en tekst til en annen i en «verden av tekster». (Fairclough, 2003, 40).

Rekontekstualisering er det fjerde verktøyet og tar for seg «eksterne» diskurser eller sosiale praksiser som blir indoktrinert i nye settinger. (Skrede, 2017, 54). En rekontekstualisering kan være positiv og negativ, og beskriver prosessen der en ny praksis dominerer en annen uten å direkte erstatte den gamle. (Skrede, 2017, 54). En kan identifisere rekontekstualiseringer gjennom diskursordener (nettverk av sosiale praksiser som er

gjenkjennelige som noenlunde ordnet) (Skrede, 2017, 38), og utpeke elementer som er forflyttet i kontekst av andre. (Fairclough, 2003, 222). Noe kan altså bli plassert i ny kontekst med nye regler: å analysere forekomster av rekontekstualisering kan derfor bidra til å avdekke mulige maktforhold og ideologier som er rådende i samfunnet. (Skrede, 2017, 54-55). Den som analyserer hvordan en diskursorden endrer seg, må derfor kunne veksle mellom politisk analyse, samfunnsanalyse og lingvistisk analyse. (Skrede, 2017, 38).

Det femte og siste verktøyet er *antakelser*, et kjent begrep som brukes i dagliglivet. I KDA skiller Fairclough mellom mange typer antakelser (Skrede, 2017, 56), men hovedsakelig to: Eksistensiell antakelse – en antakelse om hva som finnes - og verdiantakelser - en antakelse om hva som er godt eller ønskelig. Fairclough understreker at antatte meninger har en ideologisk betydning, og man kan argumentere for at maktforhold er best forkledd av meninger eller betydninger som ofte er tatt som gitte. (Fairclough, 2003, 58). En god analysestrategi vil derfor være å forsøke å identifisere det som ikke sies eksplisitt, samtidig bør en forberede et plausibelt argument for at noe er ideologisk drevet; og hvordan antakelsen kan være relatert til samfunnsmessige forhold. (Skrede, 2017, 56).

Verktøyene presentert i denne delen vil opptre igjen i analysen neste kapittel, de er ofte kryssende og kan komplementere hverandre. For å benytte disse på best mulig måte har jeg laget en tabell med spørsmål som kan stilles til medienes artikler og deres fremstilling under analysen. Dette er tabellen som har blitt brukt for å analysere hver enkel nyhetsartikkel.

Spørsmålene er koblet med verktøyenes formål innen KDA, verktøyene vi har gått gjennom og oppgavens problem- og underproblemstillinger. Se *Figur 5: Tabell – Spørsmål til analyse*

4.3 Empirisk materiale og utvalgskriterier

Det empiriske materialet er hentet fra tjenesten Waybackmachine, også kjent som sin URL archive.org – dette er et digitalt bibliotek som tar skjermbilder og arkiverer hele nettsteder i et oversiktlig oppsett der en kan observere, bla gjennom og filtrere sidene ut ifra datoer.

Nettstedet er gratis og åpent for alle. Fremgangsmåten for å bruke nettsiden var å 1) Velge nettside (VG/NRK/DB). 2) Finne ønsket dato + velge tilgjengelige tidspunkt. 3) Åpne nettsiden i ny fane. Deretter leste jeg gjennom hele forsiden til utvalgt nettsted og dato. For å forsikre at jeg fikk med meg alle artiklene gjorde jeg en enkel CTRL + F søk på hver eneste

forside med noen faste søkeord: Kurdistan, Catalonia, katalanere, kurdere, demokrati, valg, uavhengighet, stemmer, Irak, Spania, Tyrkia, Iran, konflikt og krig. Når det gjelder tidsrom, tilbyr Waybackmachine en rekke alternativ: ofte tiden mellom 04-06:00, 12-15:00 eller noen ganger sent 19-21:00. Jeg valgte ut 12:00-15:00 for å bevare konsistens i utvelgingen, og fordi alle nettavisene i Waybackmachine tilbyr et garantert alternativ mellom dette tidspunktet for hver dato. Jeg kunne da åpne nye faner med dato og tidspunkt i omtrent samme tidspunkt gjennomgående i oppgaven. Men dette valget kom selvfølgelig ikke uten konsekvens. Ved å velge fast tidspunkt førte dette til at alle relevante artikler publisert etter 15:00 samme dag, vil innhentes dagen etterpå og kategoriseres som «neste dag» i tabellen; og kan dermed påvirke tabellenes nøyaktighet. Disse artiklene er ofte publisert sent, rundt 21-23:00, men sjansen for at de ikke registreres i det hele tatt er minimal.

Når det gjelder utvalgsriterier må artiklene omhandle selvstendighetsbevegelsene, eller noe som har foregått som konsekvens av folkeavstemningene. Dette var i bakhodet under innsamling av datamateriale og konstrueringen av de faste søkeordene for nettsidene. Vi skal nå se på en oversikt over de tilgjengelige artiklene som dekket kriteriene, nemlig oppgavens analyseobjekter.

4.3.1 Analyseobjekter

Jeg har utformet tre tabeller med oversikt over artiklene fra VG, Dagbladet og NRK som skal analyseres i denne oppgaven. I tabellene er det inkludert hvilken bevegelse det er snakk om, dato for publisering og artikkelens tittel. Artiklene varierer i innfallsvinkel og innhold: noen er informative, noen dramatiske, og mange er kommentarartikler der subjektive meninger kommer frem og sterke meninger fremstår tydelig. Som nevnt tidligere varierte lengden på mange artikler også, da mange artikler (spesielt om Catalonia) var korte, informative og oppdaterende angående vold eller folkeavstemning.

Antall dager og nyhetsartikler som omhandler folkeavstemningene i det utvalgte tidsrommet:

VG:

Antall dager bevegelsen er nevnt én uke før og etter selvstendighetsvalget:

Kurdistan **5** – Catalonia **5**

Antall artikler publisert en uke før og etter selvstendighetsvalget:

Kurdistan **5** – Catalonia **9**

Se figur 6: Tabell – VG.

Dagbladet

Antall dager bevegelsen er nevnt én uke før og etter selvstendighetsvalget:

Kurdistan **2** – Catalonia **8**

Antall artikler publisert en uke før og etter selvstendighetsvalget:

Kurdistan **2** – Catalonia **14**

Se figur 7: Tabell – Dagbladet.

NRK

Antall dager bevegelsen er nevnt én uke før og etter selvstendighetsvalget:

Kurdistan **4** – Catalonia **8**

Antall artikler publisert en uke før og etter selvstendighetsvalget:

Kurdistan **8** – Catalonia **13**

Se figur 8: Tabell – NRK

4.4 Forskningskvalitet og utfordringer

I denne delen skal vi se på potensielle utfordringer en kan møte på ved bruk av kritisk diskursanalyse, og hvordan dette kan påvirke forskningskvaliteten i sin helhet. Dette inkluderer intensjonalitet, validitet og reliabilitet.

Ifølge Jørgensen og Phillips har Fairclough som alle andre former for KDA, en svak teoretisk forståelse av «gruppedannelsesprosesser» og hvordan en danner våre subjektive selv. Fairclough hevder diskurser er med på å konstruere identiteter, og har ikke engasjert seg i de sosialpsykologiske aspektene av prosessen. (Skrede, 2017, 150-151). I denne oppgaven er identitet «dekket» gjennom skapelsen av nasjonalstater og grupper mennesker som ønsker løsrivelse fra sine vertsstater. Det er for så vidt sant at Fairclough ikke har engasjert seg i dette, og vil derfor være en svakhet i hans tilnærming siden denne oppgaven også interesserer seg for identitetsdannelse gjennom ord. (Skrede, 2017, 151).

Videre er intensjonalitet et omfattende tema innen KDA. Siden det er primært tekster som blir analysert, og ikke dens produksjon/mottagelse, kan analyseringen av isolerte tekster gjøre det vanskelig å si noe om intensjonen til skaperen av teksten. (Skrede, 2017, 151). På den ene siden er dette korrekt, og vedkommende journalist vil nok ikke være ideologisk drevet bevisst. Intensjonalitet er den delen av KDA som har vært minst utviklet, spesielt årsaker til valg som ikke er rent journalistiske preferanser, men produksjon, kostnad og juridiske spørsmål. (Skrede, 2017, 152). David Johnson har også stilt spørsmål på verdien av å søke etter intensjoner i språkpolitiske tekster, eksempelvis om det er brukernes tolkning av tekster og ikke avsenderens intensjoner som betyr noe. (Skrede, 2017, 153). Alt dette er gyldige poeng. På en annen side endres det ikke at skribenter potensielt følger journalistiske prinsipper eller mønster, og at atmosfæren i produksjon kan påvirke innholdet når det skrives om utenrikspolitikk. I KDA skal bare tekster og ord analyseres, noe som ikke vil samsvare med kritikken om kostnad av bilder eller produksjon. Til Johnsons kommentar er det viktig å understreke at effekten en tekst har på lesere, ikke er avhengig av intensjonalitet. (Skrede, 2017, 153).

Validitet er i hvilken grad en beskrivelse samsvarer med den sosiale virkeligheten den uttaler seg om. KDA har blitt kritisert for å benytte «sekundære og livløse tekster» fremfor autentiske og sannhetsverdifulle intervjuer for eksempel. (Skrede, 2017, 156). Skrede

derimot vil påpeke at utallige problematikker kan gjenspeiles i intervjuer som med dokumenter, og at ingen forskere har noen fasitsvar på hvordan en kan sikre validiteten i en studie. (Skrede, 2017, 156-158). Reliabilitet omhandler etterprøvbarehet, altså om resultatene vil oppstå om studiet var utført av andre eller repetert. Jo mer vekt som er lagt på tolkning, jo flere vanskeligheter kan oppstå når det gjelder reliabilitet; men dette betyr ikke at funnene i KDA er mindre gyldige eller faglig fruktbare. (Skrede, 2017, 158). KDA benytter naturlig forekommende data som eksisterer uavhengig av forskerens innblanding, noe som ikke er tilfellet med feltarbeid eller observasjoner. (Skrede, 2017, 159). Derfor er KDA i prinsippet «mer reliabelt» enn eksempelvis observasjoner, likevel kan reliabiliteten økes ved hjelp av detaljerte presentasjoner av datamateriale, og holde en transparent presentasjon av eget arbeid. (Skrede, 2017, 159-160).

Til slutt vil jeg understreke en utfordring ved innhenting av data i denne oppgaven. Waybackmachine er ikke perfekt og har noen «hull» i datoene som er registrert. Dette påvirker både oppgavens reliabilitet og validitet. Noen datoer er ikke registrert i systemet og var derfor ikke inkludert under søkingen av relevante artikler: 5. oktober i VG, 22., 23., 27. og 30. september i Dagbladet, og 18./19. september i NRK. Disse datoene måtte derfor gjøres søkes manuelt på google and andre nettsteder, men viste heldigvis til ingen nye artikler. Allikevel er det mulighet for at noen artikler kunne unngå googles radar og ikke blitt inkludert i denne oppgaven. En siste utfordring verdt å nevne er at selve året 2017 var i seg selv preget av Trumps æra og hans dominans i nyhetsbildet. I tillegg foregikk den tragiske masseskytingen i L.A i starten av oktober og i oppgavens tilfelle er dette «støy» for dekingen av en av de viktigste hendelsene i moderne katalansk og kurdisk historie.

Avslutningsvis for denne delen kan en si at KDA som metode kan være presis og til dels etterprøvbare i den grad at leseren kan identifisere begreper og hvilke verktøy som er brukt i selve analysen – alle som er engasjert i KDA må fremdeles anerkjenne at deres arbeid er like påvirket av sosiale, politiske og økonomiske forhold som andre forskningsmetoder. (Skrede, 2017, 160). Tekstuell analyse er også uunngåelig selektiv. Vi velger å stille spesifikke spørsmål om noen ting og skroter annet, og man har alltid en motivasjon til å stille visse spørsmål. (Fairclough, 2003, 14). Dette stemmer med denne oppgaven også. Eksempelvis vil min personlige interesse for utenrikspolitikk og kurdiske bakgrunn være faktorer som kan bidra til en forutinntatt kritikk av dekingen av folkeavstemningene. Samtidig understreker

Fairclough at det ikke eksisterer noe som en «objektiv» analyse av en tekst. (Fairclough, 2003, 14). Mitt engasjement fungerer som både en styrke og svakhet i denne oppgaven. Jeg har forsøkt i denne oppgaven å holde meg så objektiv som mulig ved bruk av logiske argumenter, og anerkjenne metodens subjektive fremgangsmåter. Dette gjelder også innhenting av datamateriale og en rettferdig presentasjon av hver eneste artikkel som omhandler selvstendighetsbevegelsene i den utvalgte perioden. Fremgangsmåten til oppgaven er åpen og kjent innen kritisk forskning, den skal være mulig å kvalitetssikre for fremtidige forskere gjennom oppgavens valg av verktøy og metodikk. (Etterprøvbarhet).

5. Analyse

I oppgavens analytiske del skal jeg ta for meg de første to første dimensjonene i Faircloughs tilnærming: tekst og diskursiv praksis. Interessen i denne delen er å presentere, dekonstruere og poengtere elementer fra medienes fremstillinger om selvstendighetsbevegelsene. Med hjelp fra spørsmålslisten presentert tidligere skal jeg forsøke å analysere medienes ordbruk, demokratiske rolle i Norge (Meld. 252, (2004-2005), s. 54) kritiske fremstilling, og avdekke potensielle maktforhold på en oversiktlig måte. Kapitlet er delt i fire, og inkluderer en konsolidering av analysen. Deretter vil de neste tre underdelene involvere de utvalgte mediene (VG, Dagbladet, NRK) og deres artikler for analysering. Disse underdelene er igjen delt i to som vil skille mellom artikler som omhandler Kurdistan eller Catalonia; med hver sin oppsummering. Størrelsen på disse underkapitlene vil variere med antall artikler de respektive mediene har skrevet om hver bevegelse. Nyhetsartiklene er ofte av ulike størrelser, noe som kan påvirke hvor mye analyse disse artiklene behøver. Dette kan naturligvis variere, noe som kan åpne for en interessant diskusjon om medienes oppfølging. Antallet kan også potensielt sette større verdi eller press på de få artiklene som er ansvarlig for å fremstille all informasjon om bevegelsene. Avslutningsvis vil det være en sammenligning av funnene og forberedelse for overgang til oppgavens diskusjonsdel.

5.1 VG

Hensikten med å dele opp analysen i både nyhetsmedium og bevegelse er å skape en oversiktlig kategorisering. Med en slik oversikt vil det være lettere for meg i denne oppgaven å trekke tråder, sammenligne funnene med hverandre, og unngå eksempelvis uheldige generaliseringer til «alle» norske medier. Det vil også være relevant for analysen og diskusjonsdelen om mediehusenes nyhetsartikler varierer i sine fremstillinger.

VGs totale benevnelser av bevegelsene, ifølge oppgavens analyse fra Waybackmachine, var 5 dager på Kurdistan og 5 på Catalonia. Artikler resulterte i 5 på Kurdistan, og 9 på Catalonia i løpet av 15 dager (én uke før og etter folkeavstemningens offisielle dato). Ved første inntrykk er det som forventet flere artikler om Catalonia grunnet deres nærhet til Norge, og potensielle påvirkning på Norges befolkning. Dette er relevant for oppgavens problemstilling

da fremstilling også omhandler gjentakelser (kontinuitet), og antall ganger bevegelsen er nevnt kan indikere blant annet sakenes viktighet eller nærhet. Samtidig er dekningen av Kurdistan nevnt i like mange dager (5) som Catalonia, noe som kan derimot indikere en god oppfølging. Vi skal nå analysere fremstillingen av folkeavstemningen i Kurdistan i VG.

5.1.1 Kurdistan

Artikkelen «*Hvorfor vil kurderne i Irak ha skilsmisse?*» (Amundsen, 2017) er VGs første om regionen Kurdistans selvstendighetsbevegelse. Den ble publisert 25. september 2017, samme dato som folkeavstemningen foregikk. Det var altså ingen artikler uken før folkeavstemningen, noe som kan ses på som underrapportering. Ifølge Galtung & Ruge er underrapportering av oppbygning til valg/folkeavstemninger/utenrikshendelser problematisk, og kan gi oppfatning om at områdene gjennomfører avstemninger spontant og uforutsigbart (med andre ord, iboende farlig). (Galtung & Ruge, 1965, 81). Også fra et språkmessig perspektiv innen KDA ser vi allerede en problematisk fremstilling i tittelen. «Vil ha skilsmisse» indikerer ikke til leseren at det er en demokratisk folkeavstemning om løsrivelse som foregår, men heller omtaler den politiske utviklingen i negativ ordlag. Som nevnt tidligere, vet vi at overskrifter er viktige og ofte kan være enestående i formidlingen av utenriksnyheter til borgere. Ordet skilsmisse er samtidig forbundet med en trist periode, der to tidligere parter går ulike veier - fra regionen Kurdistans perspektiv kan dette heller tolkes som avslutningen av et tvangsekteskap. Ingressen fortsetter:

«Mandagens folkeavstemning er dømt til å bli erklært ugyldig og møter motstand fra alle kanter. Men for kurderne er den historisk» (Amundsen, 2017).

Teksten antar ugyldigheten av folkeavstemningen med informasjonen den har tilgang på, og viser til både motstanden og fraværet av internasjonalt støtte. Først her får vi en forklaring på løsrivelsens metodikk, som er en demokratisk folkeavstemning. Artikkelen forklarer videre:

«Kurdere i Erbil, hovedstaden i det selvstyrte Nord-Irak, viste fredag sin støtte til mandagens folkeavstemning» (Amundsen, 2017).

Kurdistans status som en egen autonom region, og det kurdiske språk, er anerkjent innen den irakiske føderasjonen ifølge Iraks grunnlov artikkel 117. (Chapter One: Regions, 2005, Article 117). En kan derfor stille spørsmålet for hvilket grunnlag VG har for å skrive

«selvstyrte Nord-Irak». Er det ikke relevant å nevne regionens navn, siden det er den regionen som potensielt løsrives? Det bør også flere enn bare kurdere i Kurdistan, noe som vi skal returnere til senere. Poenget med å nevne dette er å understreke at vertsstaten til regionen anerkjenner regionens eksistens, navn og autonome status; noe VG ikke gjør ved å referere til området som Nord-Irak. Dette er en av de mest sentrale retoriske aspektene innen kritisk diskursanalyse, på bakgrunn av dette kan vi senere se nærmere på ordvalgets effekt og grunnlag.

Regionsnavnet nevnes lengre nedover artikkelen, og fokuset i artikkelen tydeliggjøres med sine valg av uthevede underoverskrifter: «Leker med ilden», «Men, det er et stort men», «Har ventet i 100 år», «Sterk motstand», «En eneste støttespiller», «hvorfor så sterk motstand», og til slutt uthevelse av et sitat fra Israels daværende statsminister Benjamin Netanyahu: «Vi støtter et selvstendig KRG. Kurderne er et modig, provestlig folk som deler våre verdier, har Israels statsminister Benjamin Netanyahu uttalt». Gjennomgående i artikkelen er det ingen fokus på det demokratiske, retten til selvbestemmelse eller omtale av Norges standpunkt på saken. Artikkelen er generelt informativ om folkeavstemningen, men bærer mye preg av uro grunnet potensielle farer og trusler fra naboland. «Nabolandene Tyrkia, Syria, og Iran holder pusten, og Vesten følger folkeavstemninga med engstelse». (Amundsen, 2017). Omtale av regionen blir fremdeles i stor grad preget av benevningen «Nord-Irak», fremfor sitt anerkjente regionsnavn. Fremstillingen av bevegelsen tyder på et historisk øyeblikk som skaper rasende naboer. Artikkelen understreker at løsrivelsens håp eksisterer i form av Israelsk støtte. Som leser kan artikkelens atmosfære danne varierende følelser, grunnet Israels kontroversielle status og pågående annektering av Palestinske områder.

Dagen etter, den 26.09.17, publiserte VG en ny artikkel: «Kurderne feirer før stemmene er talt opp» (Amundsen, 2017). Tidligere har vi sett på at Galtung & Ruges understrekte hvordan utenriksnyheter som oppstår spontant kan gi negative indikasjoner. Tittelen informerer om at folket feirer før resultatet, noe som kan etterlate et varierende inntrykk. På en side har vi en befolkning som er tydelig sikre på avstemningens resultat, på en annen side kan feiring av dette en vise til mangel på respekt for endelig resultat og orden. Hvis en ikke kjenner til den historiske konteksten om det sterke ønsket om selvstendighet i regionen, kan folkeavstemningen oppfattes mer som enstemmig enn selvsikkert. Inngressen fortsetter:

«Innbyggere i Nord-Irak har brutt ut i full jubel over valget om en uavhengig stat. Men valgresultatet lar vente på seg» (Amundsen, 2017).

Igjen er ikke informasjonen helt nøyaktig og til dels misvisende for leseren. Ingressen indikerer at det er Nord-Irak som søker selvstendighet, ikke en spesifikk region. En eventuelt vellykket løsrivelse vil ikke resultere i «Nord-Irak» og «Sør-Irak», men i den nye staten «Kurdistan» og bevaring av «Irak». En kan stille spørsmål om artikkelens ordvalg kan oppfattes som direkte undertrykkende og lite anerkjennende av regionen som ønsker å demokratisk stemme for opprettelsen av en ny stat. Fremstillingen anerkjenner med andre ord ikke regionens autonomi, respekt for folket som stemmer og den *potensielle* nye staten som dannes.

Videre fokuserer artikkelen på selve folkeavstemningen, med uthevelsene «Stemte i finstasen», «Lavmålet nei-side» og «Kurdistan eller døden». Disse delene av artikkelen gir inntrykk av en nasjonalistisk folkeavstemning med lite preg av uro og en samlet befolkning. Senere endrer artikkelen fokuset, og tar opp folkeavstemningens potensielle negative konsekvenser. Uthevelsen fra regionens president til VG «Vi har ikke gjort noe galt» setter søkelys på den manglende støtten fra det internasjonale samfunnet. «Truer med å sende inn soldater» og et uthevet sitat fra Tyrkias president Erdogan «Våre militære er ikke ved grensen for ingenting. Det kan jo hende vi plutselig kommer over en kveld» tyder på en rekke farefulle utfall av folkeavstemningen. Tyrkias rolle i avstemningens utfall, trusler, og diskusjon om internasjonale relasjoner vil komme til nytte lengre i analysen og diskusjonen. En av grunnene til dette er Tyrkias NATO-status og forsvarsallianse med Norge, noe som kan diskuteres senere som et potensielt påvirkende aspekt i mediefremstilling og grad av kritikk i utenriksartikler. Spesielt er dette relevant med tanke på mediehusenes selverklærte uavhengige og maktkritiske rolle i Norge.

Standpunktet til Norge diskuteres ikke i denne artikkelen, men samtidig inkluderes Norges rolle på en annen måte. Uthevet skrift etter nevnelser av «mangel på internasjonal støtte» utdyper: «Får Norges støtte: Slik trener norske soldater kurderne til kamp mot IS» som henvisning til en eldre artikkel fra 2016 om kampen mot IS, en tydelig intertekstualitet da artikkelen også lenker til andre eldre artikler. Generelt i artikkelen fremstilles det en blandet atmosfære, der første halvdel fremvises som en overveldende «Ja-side» med mye dans og

jubel. Resterende omhandler trusler, mangel på støtte og lite håp etter vestlig-nei utenom Israel. Det er med andre ord et tydelig forsøk på å komprimere mye relevant informasjon.

Dagen etter den 27.09.17 fortsetter dekningen: «*Iraks siste kristne ber om kurdernes beskyttelse*». (Amundsen, 2017). Etter folkeavstemningen, var dekningen kontinuerlig. Tittelen i denne artikkelen kan være relevant for et land som Norge grunnet involveringen av kristne, og kan indikere en grad av toleranse fra regionen som søker uavhengighet. Selve overskriften er konstruert som et «svar» (kurdisk beskyttelse) på et problem for et folk som «er lik» vestlige land (kristne). Undertittelen fortsetter:

«I Mosul ligger kirkene i ruiner etter IS drapstokt. I Bagdad står de tomme bak stengte dører. Irakiske Kurdistan er blitt de kristnes eneste trygge havn» (Amundsen, 2017).

Som første gang regionen Kurdistan benevnes i sin autonome form, antar undertittelen en toleranse for kristendom fra regionen som søker løsrivelse. Selve artikkelen er også generelt positivt til folkeavstemningen. Positiviteten kommer ikke fra det internasjonale samfunnet eller Irakere, men fra religiøse minoriteter som fremmer «ja-stemmer» grunnet deres sikkerhet i regionen. Utenom artikkelens gjennomgående støttende atmosfære av løsrivelsen, er fremstillingen av Kurdistan i artikkelen fremdeles ofte unødvendig avansert: «Det delvis selvstyrte Nord-Irak...» (Amundsen, 2017). Dette er et bevisst valg som kan tyde på en tilbaketrukkethet av å bruke regionens navn. Dette går naturligvis imot regionens ønske om anerkjennelse, da Kurdistan og Catalonia naturligvis har en interesse i å bli anerkjent både internasjonalt og gjennom medier.

På en indirekte måte tyder fremstillingen av bevegelsen i denne artikkelen på at folkeavstemningen er «positiv», dette på grunn av at Norge og deres befolkning naturligvis kan støtte en bevegelse som gir sikkerhet til en kjent religiøs gruppe hos nordmenn. Den Assyriske lederen av kristenpartiet i Irak deler sine meninger senere i artikkelen, dette er en tydelig subjektiv fremstilling av saken og er svært støttende til løsrivelsen fra et annet perspektiv enn kurdisk. Han forteller om overlevelsen av kristne i Midtøsten/Irak og deres trygge havn i Kurdistan – samtidig vet vi at kurdere og assyrere historisk har hatt en lang konflikt med hverandre også grunnet religion. Dette inkluderer samtlige massakre på begge sider, og kryssende assyriske krav på samme landområder i den nordlige delen av Irak. Allikevel ligger religion og toleranse for kristendom i Kurdistan sentralt i denne artikkelen

grunnet den nåværende situasjonen. Viktigheten av å informere om sikkerhet for kristne i Midtøsten avhenger av den som spør. Siden det er mangelfull internasjonal støtte, kan en argumentere for at meninger til marginaliserte grupper potensielt kan utfylle journalistiske interesser om å informere den norske befolkning om folkeavstemningens betydning for andre i regionen.

Den nest siste artikkelen ble publisert 28.09.17: «*Nord-Irak trues fra alle hold etter kurdisk ja – Seks ting du bør vite om kurdernes kamp*». (Amundsen, 2017). Som en kan tydelig observere, er VGs konsekvent i å omtale regionen som Nord-Irak gjennomgående. Regionen Kurdistans aidentifikasjon til «Nord-Irak», «trues etter kurdisk ja», undertittelen «Seks ting du bør vite» og ingen omtale av aktører som truer regionen resulterer i en overskrift med mulighet for blandede tolkninger. På den ene siden påpeker artikkelen at den nordlige delen av landet trues grunnet kurdisk ja-stemme. På den andre siden begrenses omtalen til en navnløs trussel fra «alle hold». Trusselen ligger med andre ord ikke i selve folkeavstemningen som ble gjennomført demokratisk, men heller dens naboer og eksterne aktører som ikke navngis. Det er mer spesifikt, og relevant til saken, regionen Kurdistan som trues av Irak og ytre krefter *etter* en demokratisk folkeavstemning.

Undertittelen: «93 prosent av kurderne i Nord-Irak stemte ja til egen stat. Om de får ønsket oppfylt, er tvilsomt. Like fullt raser naboene». (Amundsen, 2017). Ved å si kurderne i Nord-Irak, indikerer artikkelen at en enkel etnisk gruppe (kurdere), stemmer for en del av landet (Nord-Irak) fremfor en tydelig avgrenset region (Kurdistan). Ordvalget i denne artikkelen er misvisende, og indikerer ikke eksistensen av en allerede autonom region med egne *avgrensede* områder og styresett. Det er provinser innen regionen Kurdistan som stemmer om løsrivelse, dette inkluderer også regioner som har borgere av andre etnisiteter innad. På den andre siden kan artikkelens valg også forsvares ved at ordvalgene «kurdere i Nord-Irak» kan henvises til det faktumet at kurdere er splittet mellom fire land; noe som i seg selv er informativt. Dette *kan* være en av mange grunner for et slikt valg, men slår fremdeles ned på legitimeringen av den eneste selvstyrte regionen av de fire kurdiske delene. I tillegg er det ikke relevant til saken, og hjelper ikke leseren med å få et oversiktlig overblikk.

Artikkelen «Her er seks ting du bør vite om kurdernes kamp» er informativ, men fokuserer ikke på regionen Kurdistan og folkeavstemningen. Det er et tydelig mangelfullt fokus på demokrati, og den hyppige inkluderingen av ordvalg som «kurdernes kamp», gir

assosiasjoner til væpnet konflikt og ikke en fredfull folkeavstemning. Andre deler av Kurdistan kan forsvarlig refereres som en væpnet kamp, men det gjelder ikke dette tilfellet. Her blir den kurdiske bevegelsen i sør blandet med de resterende delene. Selv om ordet «kamp» kan bety å streve, eller å kjempe med ulike metoder, er dette fremdeles et poeng å inkludere i artikkelens mangelfulle fokus på demokrati og spesifisering av metode for løsrivelse.

Artikkelen fokuserer på konsekvenser av avstemningen, og ikke selve folkeavstemningen eller dens demokratiske metodikk. Artikkelen har noen bekymringer, noen grad av optimisme og deretter «militærinvasjon». Det er ingen fokus eller diskusjon på Norges standpunkter, internasjonale aktører som meglere, eller diskusjon om demokratisk rett. Aktørene er ikke tonet ned, men underrepresentert og tatt «svakt». En militærinvasjon vil med andre ord bety død og katastrofe for regionen. Det kan argumenteres for at denne understrekingen fortjener mer bekymringsfullt fokus og debatt enn overskriftens milde fremstilling: «trues fra alle hold». Dette bør også inkludere hvem aktørene er, og om de kan kritiseres.

Til slutt skifter diskursen kurs, den siste artikkelen fra 30.09.17: «*Irak klar til kurdisk grensekontroll*» (NTB, 2017) belyser det siste punktet fra forrige artikkel. Ordet «grensekontroll» er ikke det samme som «invasjon», det er også sjeldent en genuin «grensekontroll» i Midtøsten som følger definisjonens direkte betydning (spesielt i en situasjon om løsrivelse). En kan derfor spørre: blir situasjonen overforenklet? Artikkelen forklarer at Iran, Irak og Tyrkia truer med å kutte alle ressurser og sende inn soldater i de kurdiske områdene. Dette er ikke bare for å kontrollere grensene, som overskriften tilsier, men for å klargjøre til en invasjon dersom folkeavstemningens utfall resulterer i løsrivelse. Ved første blick, indikerer overskriften at disse stormaktene er på plass for å skape orden gjennom en kontroll, ikke for å invadere en region som har hatt en folkeavstemning.

Underoverskriften fortsetter med «Irak planlegger å ta kontroll over grensene til det kurdiske området i landet i samarbeid med Iran og Tyrkia, ifølge landets myndigheter». Artikkelen tilsier at dette er en grensekontroll «ifølge» et land (Irak), med støtte fra naboland (Tyrkia og Iran), som har mangel på demokrati, ytringsfrihet og bærer autoritære tendenser. En kan argumentere for at dette er en naiv overskrift, med hensikt om å tone ned en potensiell destruktiv hendelse.

Artikkelen fortsetter med uthevelsen «Invitert til Frankrike» (NTB, 2017). Den franske presidenten Emmanuel Macron, som er kjent for å støtte den kurdiske sak, inviterte den irakiske presidenten og understreket hans standpunkt om å bevare «et samlet og integrert Irak» samtidig som Frankrike anerkjenner det kurdiske folks rettigheter. Med andre ord, ignorerer Frankrike retten til selvbestemmelse og resultatet av en demokratisk folkeavstemning. Macron fortsetter i artikkelen: «Enhver eskalering må unngås. Med tanke på den prioriterte kampen mot IS og stabiliseringen av Irak, må irakerne forbli forente». (NTB, 2017). Ideen om «et stabilt Irak» er presentert her, støttet med argumenter som stabilitet og kampen mot IS. Det samme sier USAs utenriksminister Rex Tillerson: «Avstemningens lovlighet er mangelfull, og vi støtter fortsatt et forent, føderalt, demokratisk og velstående Irak». (NTB, 2017).

Artikkelens fremstilling er lite drøftende, og fremstiller for det meste uttalelser uten kritikk eller diskusjon. For det første anerkjenner ikke kurdere seg selv som irakere, noe Macron vet selv grunnet deres historiske tilstedeværelse og opptegning av Midtøsten med britene i 1900-tallet. Mangelfull anerkjennelse av de etniske forskjellene i regionen kan oppfattes som en uansvarlig fremstilling fra norske medier uten refleksjon eller dybdeforståelse av regionen. Videre er argumentet om å prioritere kampen mot IS, enda en ide som fremstilles med skremsel. Under dette tidspunktet var IS på kanten av å bli offisielt utslettet (omtrent 2 måned før), dette var også et av argumentene for å holde folkeavstemningen i dette tidspunktet. Ideen om at IS vil reise igjen, og kurdiske militser ikke vil fortsette kampen mot IS, er bekymringsfull fra et leser-perspektiv. Spørsmålet som bør stilles derimot er om dette er sant. Grunnlaget for denne påstanden er ikke forklart i denne eller senere artikler. Dette kan reise spørsmål om argumentets legitime grunnlag eller potensielt skjulte intensjon. Etter flere titalls tusen døde soldater i kampen mot IS antyder artikkelen at kurdiske militser (YPG og Peshmerga) vil trappe ned på kampen mot IS som herjet selv på deres egne landområder. Med andre ord så er det en tydelig antakelse i artikkelen at dannelsen av Kurdistan (uansett metode, demokratisk eller ikke), vil føre til et sterkere IS. Samtidig presenterer artikkelen USAs utenriksministers kommentar på å «bevare et demokratisk Irak» uten videre beskrivelse av landets (og Midtøstens) mangel på demokrati. Tillersons kommentarer står alene i artikkelen uten kritikk, USA er vel heller ikke kjent for å prioritere «Iraks velstand»? I tillegg står Tillersons kommentar om folkeavstemningens lovlighet også ukritisk i artikkelen

uten fokus på retten til selvbestemmelse. Betyr dette at en folkeavstemning innen Iraks grunnlov er mer omfattende enn folkegruppers demokratiske rett?

Bella Mody understreker i sin analyse at nasjonale interesser har en sterk påvirkning på hva og hvordan utenriksnyheter dekkes (Mody, 2010, 354) – dette kan inkludere olje, handel, (Mody, 2010, 352) eller som KDA vil argumentere: å opprettholde maktbalanse eller politiske interesser. Irak og Midtøsten er ikke stabile, ordvalgene til disse høyst respekterte intervjuobjektene blir ikke problematisert eller motgått i artikkelen og fremstiller en verden der forsøk på endring av de satte grensene er «destabiliserende».

5.1.2 Catalonia

Regionen Catalonia hadde selvstendighetsvalg 1. oktober 2017 og ble nevnt 5 dager i perioden 24. september – 8. oktober med totalt 9 artikler om bevegelsen. Antall dager nevnt var samme som den kurdiske folkeavstemningen (5), men med flere artikler totalt enn folkeavstemningen i Kurdistan (9). Som nevnt kan Spanias nærhet geografisk, politisk og økonomisk innen turisme skape en større forventning om mediedekning av avstemningen.

Fremstillingen av Catalonias folkeavstemning begynner med en artikkel fra selve valgdagen 01.10.17: «*Folk dras med makt ut av valglokale i Spania: - Situasjonen er fullstendig låst*». (Vignæs & Bjørnstad, 2017). Overskriften er delvis misvisende i sin fremstilling. En potensielt ny stat omtales som «Spania», og veileder leseren til å tenke at hele landet Spania er involvert i maktbruken. Å eksempelvis nevne regionen der volden foregår ville vært mer nøyaktig i denne situasjonen. Å erklære hele Spania som involvert i maktbruken i Catalonia kan tolkes som misvisende. Inngressen fortsetter: «Politiet skyter gummikuler: Det spanske demokratiet møtte søndag kanskje sine største utfordringer i moderne historie: En ulovlig folkeavstemning om katalansk selvstyre». (Vignæs & Bjørnstad, 2017).

Samme dagen, datoen 01.10.17, fortsetter fremstillingen med to andre artikler: «*Hevder Barca trues med poengtrekk – Messi-Show foran tomme tribuner*» (Wikborg, 2017) og «*Katalanerne vokter stemmelokaler i natt*» (Bjørnstad, 2017). Før vi går videre i analysen av disse artiklene ønsker jeg å nevne at tre av de ni artiklene omhandlet eller inkluderte noe med temaet fotball, en tydelig form for intertekstualitet som kan åpne for spørsmål om journalistenes syn på Catalonia. Fotballklubben Barcelona er en av de mest profilerte klubbene i verden, og fotball har en historikk med å inkludere politikk da det ofte er relevant

for klubbens identitet. Den nevnte artikkelen om poengtrekk understreker folkeavstemningens effekt og utstrekning til deler av manges liv som kan påvirkes synlig. Bruken av navnet til potensielt verdens beste spiller, Lionel Messi, trekker også oppmerksomheten (potensielt bort fra det demokratiske). Selve artikkelen forsøker å balansere mellom sportsrelevant innhold og en forklaring på hvorfor kampen ble spilt for tomme tribuner. Publikum fikk ikke gå inn på Barcelonas stadion Camp Nou grunnet folkeavstemningen, og det poengteres ut et demokratiske brudd:

«- Barcelona fordømmer det som har skjedd flere steder i Catalonia med tanke på å forhindre borgernes demokratiske rett til ytringsfrihet, heter det i en uttalelse av klubben». (Wikborg, 2017).

Kombinasjonen av sport og politikk fortsetter med artikkelen «Guardiola refser Spanias statsminister og politiet» fra 02.10.17. Her er artikkelen også kritisk til hendelsene og uthever blant annet: «De skal ikke rane en bank, de skal stemme», et sitat fra en verdenskjent fotballmanager. (Folvik, 2017). Selv om dette er en artikkel kategorisert som «sport», fortsetter artikkelen med å vise frem politiske orienterte sitater fra Guardiola: «De hevder at folk har angrepet politiet. Med hva? Stemmer? De eneste mediene som ikke klarer å forklare alvoret er spanske. Alle de andre samfunnene internasjonalt vil se hva som skjedde, sier Guardiola.» (Folvik, 2017). Dette er en tydelig kritikk mot Spania, og kunne egnet godt som en utenriksartikkel i seg selv med tanke på innhold. Den siste sportsrelevante artikkelen «Slik kunne et katalansk landslag sett ut» (Folvik, 2017) fortsetter å vise hvordan folkeavstemningen kan ha fremtidig effekt på sportsverdenen. I sammenligning med utenriksartiklene som understreker usannsynligheten for løsrivelse, eksperimenterer denne artikkelen med hvordan en potensiell løsrivelse kan påvirke sporten. Dette er en tydelig rekontekstualisering av Catalonias løsrivelseskamp. Det faktum at 1/3 av artiklene omhandler fotball, kan åpne for maktkritiske spørsmål om journalistenes syn på Catalonias situasjon eller historie.

For å returnere til den førstnevnte artikkelen, fremstiller ingressen folkeavstemningen som ulovlig og en antakelse om at Spania ellers ikke har større «demokratiske utfordringer». På en side er folkeavstemningen grunnlovsmessig, per definisjon, ulovlig. På en annen side kan

en stille spørsmål ved om artikkelen er kritisk nok mot Spanias definisjon på demokrati og avstemningens legitimitet. Artikkelen er tydelig på folkeavstemningens ulovlighet, og Spanias status som demokrati. Men som vi så i kapittel 2 om bakgrunn, er nemlig all folkeavstemning om økende autonomi ulovlig etter spansk lov. Dette referer til lovfestingen i 2010 som gjorde det vanskelig for regioner å søke større selvstyre og praktisk talt umulig å stemme om løsrivelse uten å bryte loven. Rent demokratisk, er retten til selvbestemmelse en idé som ignoreres i overskriften, ingressen og generelt i artikkelen om folkeavstemningen. For Catalonia hadde folkeavstemningen nok legitimitet da det var stemt fram i det katalanske parlamentet. Med andre ord kan vi skille situasjonen i to: på en side er *legaliteten* et stort spørsmål grunnet den spanske grunnloven, noe som gjør folkeavstemningen enkel å stemple som ulovlig. På en annen side, opprettholder den *legitimitet* da dette var vedtatt i parlamentet til en autonom region. Artikkelen fortsetter med uthevninger om «844 personer skal være såret ...», «Se politiet sparke og lugge» og «Skyter med gummikuler». (Vignæs & Bjørnstad, 2017). Det er mye preg av uro i saken, med et stort fokus på selve kaoset og detaljer om hvordan volden foregår. Med unntak av overskriften og ingressen, er artikkelen objektiv i sin fremstilling. Det utelukkes mye om de demokratiske rettighetene som brytes. I stedet har artikkelen fokus på vold i Europa. Foruten omtale av stengte valglokaler er det mye fokus på det lovstridige.

Som siste ord om fremstillingen i denne artikkelen, vil per definisjon en slave ikke kunne rømme fra sin mester heller - dette ville nemlig vært ulovlig. Å sette premisser for hva som er lovlig og ikke, fra bare sentralstatens perspektiv, kan operere som direkte undertrykkende ovenfor berørte grupper. Dette åpner for en diskusjon om grunnlover i seg selv er satt på høyere domstol i mediefremstillingen enn de demokratiske verdier vestlige land ofte er bygget på. Med andre ord kan den undertrykte dermed aldri frigjøre seg fra den som undertrykker.

Levintovas analyse av Kosovos og Skottlands selvstendighetskamper viser at massemedier spiller en stor rolle i å forme meningsdannelse om utenrikspolitikk. (Levintova, 2017, 1170). Ifølge analysen var Kosovos rett til selvstendighet noe som dominerte de europeiske nyhetsmedienes dekning. (Levintova, 2017, 1176). Dette er relevant til denne oppgaven fordi Norge selv støttet selvstendighetsønsket da dette ble erklært, som viser at vi absolutt har midler og mulighet for å støtte opprettelsen av nye stater. Mediefremstillingen foregikk ikke

ensidig og matet folket med brukbar informasjon uten å fremstille saken misvisende. (Levintova, 2017, 1181). Alt dette foregikk med bare en uavhengighetserklæring, og uten en demokratisk folkeavstemning til å begynne med (et valg ble holdt ett år etter støttet uavhengighet). Relevant til KDA så var motparten til denne selvstendigheten russisk-støttede Serbia, noe som kan stille spørsmål på det egentlige grunnlaget, legitimiteten, Norges politiske interesser, og mangelen på demokrati i første omgang av uavhengighetserklæringen. Med dette i bakhodet, burde fremstillingen om voldsbruken av Spansk politi samtidig vært mer kritisk til Spanias udemokratiske tendenser?

Fremstillingen den 01.10.17 fortsetter med artikkelen «*Katalanerne vokter stemmelokaler i natt*». (Bjørnstad, 2017). Overskriften viser at katalanernes ønske om å stemme voktes, men uten å nevne hvem lokalene skal voktes fra. Inngressen fortsetter: «Spanske myndigheter hevder den katalanske folkeavstemningen er umulig å gjennomføre, men natt til søndag vil separatister ligge våkne og vokte valgurner». (Bjørnstad, 2017). Forklaringen av «Umulig å gjennomføre» forklares lengre ned i uthevet skrift ved «at makthaverne i Madrid, ledet av statsminister Mariano Rajoy, nå har tvangsstengt det elektroniske tellesystemet og hevder avstemningen er umulig, spiller ingen rolle». Videre fremstilles det hvordan demonstrantene planlegger å lenke seg sammen om politiet dukker opp, og generell informasjon om alternative løsninger for å stemme. Artikkelen tar ikke et kritisk standpunkt, men heller en mer informativ fremstilling. Nedstenging av nettsider under folkeavstemninger, og sabotering generelt vil alltid være åpent for mediene å kunne kritisere derimot. Artikkelen har samtidig en tydelig dramatisk fremstilling av saken: «Mens noen er redde for at Spania skal rives i stykker, kjemper andre for Catalonia, regionen rundt Barcelona, skal bli egen stat.» (Bjørnstad, 2017). «Rives i stykker» indikerer at noe blir ødelagt, og ikke at noen frigjøres gjennom folkeavstemning. Sammenlignet med de fleste artiklene om Kurdistan bruker artikkelen regionens navn Catalonia; istedenfor Øst-Spania eller andre misvisende former for benevnelser. Artikkelen uthever videre «Samlet på tvers av partier», «Avstemning i Sallent», og «Kan være menneskerettsstridig». Den sistnevnte er første gang menneskerettighetsbrudd blir nevnt i fremstillingen av Catalonias selvstendighetsbevegelse. Avslutningsvis benytter forfatteren et sitat som kunne gjerne blitt brukt tidligere i artikkelen: «Den spanske grunnloven slår fast at det kun er sentralregjeringen i Madrid som har rett til å utlyse folkeavstemning om uavhengighet, men spanske myndigheters pågripelser av

politikere, siktelser mot opposisjonsledere og husransaker, kan være brudd på grunnleggende borgerrettigheter, mener FN-observatør, ifølge NTB» (Bjørnstad, 2017).

Dette er vesentlig informasjon, og kunne gjerne egnet som en artikkel i seg selv der en diskuterer menneskerettighetsbruddene som foregikk. Med andre ord er det et diskutabelt valg av struktur i artikkelen, for dette er vesentlig for å forstå helheten av saken. Ved at den er plassert nederst kan dette minke sjansen for at lesere vil få innhentet denne nyttige informasjonen. Sitatet påpeker en av mange grunner til løsrivelse, og er et sterkt argument mot Spanias status som et demokratisk land. Som Levintova argumenterer for i sin analyse, er klargjøring av flommen av informasjon om komplekse utenrikspolitiske hendelser en rolle mediene har anerkjent og bidrar til å gi mening for borgere. (Levintova, 2017, 1169). Borgere er altså ikke aktive lyttere, som kan legge til eget perspektiv/kunnskap, men ofte passive lyttere som inntar informasjon om komplekse konflikter. (Levintova, 2017, 1169).

Den 02.10.17 ble det også publisert en artikkel som er tydelig demokratisk rettet: «*90 prosent sier ja til et uavhengig Catalonia*». (Bjørnstad, Røed & Braaten, 2017). Tittelen viser folkeavstemningens resultater, med omtale av regionen som ønsker løsrivelse som Catalonia. Undertittelen fortsetter i en objektiv tone: «Spanias statsminister nekter å anerkjenne dagens folkeavstemning, mens den katalanske presidenten mener hans folk har vunnet retten til en selvstendig stat» (Bjørnstad, Røed & Braaten, 2017). Her presenteres begge sidene av saken, uten indikasjon på skjevhet i fremstilling. Spesielt inkluderer dette den katalanske presidenten Carles Puigdemonts syn på hendelsene: «EU kan ikke se vekk fra menneskerettighetsbruddene knyttet til folkeavstemningen». Brannmenns beskyttelse av velgere, pepperspray og flere hundrede skadet er også nevnt uten klar skyldighet til Spanske myndigheter.

I artikkelen inviteres uttaler Marcus Buck fra Universitetet i Tromsø, som forsker på Spania, at: «- Puigdemont har oppnådd det han ville – som var å holde løftet om å igangsette en ulovlig folkeavstemning». (Bjørnstad, Røed & Braaten, 2017).

Bucks uttalelse inkludere dermed et norsk perspektiv, siden norske offisielle standpunkt om hendelsene var enten mangelfulle generelle. Tankesettet fra forskeren kan tolkes som en relativt forsvarlig bruk av subjektiv mening og fremstilling. Allikevel er effekten stående, da å

kalle folkeavstemningen ulovlig uten forståelse for dens demokratiske legitimitet står ubestridt i artikkelen. Allikevel er begge sidene representert, og derfor balansert i artikkelen.

Den siste datoen i VG, 08.10.17, presenterte to artikler med titlene «350 000 demonstrerte mot katalansk selvstyre i Barcelona» (Ingebrigtsen, Bjørnstad & Henden, 2017) og «Farlig kurs» (VG, 2017). Både tittelen og undertittelen til den førstnevnte artikkelen understreker det massive tallet «350 000». Dette indikerer en stor motbevegelse mot Catalonias ønske om selvstendighet i Barcelonas gater. Et problem med dette, er at realiteten ikke er nøyaktig fremvist. Lengre ned i artikkelen får vi rettelsen om at «..folk fra hele Spania har samlet seg i Catalonias hovedstad for å markere mot katalansk selvstyre». (Ingebrigtsen et al., 2017). For å sammenligne, ville det eksempelvis vært unøyaktig å si at 500 000 har demonstrert i Edinburgh mot skotsk løsrivelse fra Storbritannia, om dette blir arrangert av engelskmenn i Skottenes hovedstad. Tittelen og undertittelen kan gi et unøyaktig bilde av hvem de 350 000 menneskene i hovedstaden er: er det katalanere selv fra nærområdet som står imot løsrivelse? «Demonstrantene hyller både nasjonalgarden og politiet, som har fått kraftig kritikk etter at de havnet i voldsomme sammenstøt med valgdeltakere 1. oktober». (Ingebrigtsen et al., 2017). Med andre ord er sannsynligvis ikke majoriteten i denne folkemengden katalanske velgere med tanke på hyllesten til voldsbruken. Uthevingen «-Ødeleggende for demokratiet» som står klart i artikkelen refererer til advokat og politiker Ruben Vinuales, som kommenterer at begge partene ikke klarer å snakke sammen. (Ingebrigtsen et al., 2017). Han er imot uavhengighet, og kritiserer Puigdemonts uttalelse om at han taler for folket på grunn av 42% valgdeltakelse. Vinuales, og artikkelen generelt, ignorerer årsakene til den lave valgdeltakelsen, som for eksempel politivold, stengte valglokaler, stengte nettsider, arrestasjoner av arrangører/politikere, og en generell demoralisering av å bruke stemmeretten etter voldshendelsene. Uttalelsen står ubestridt i artikkelen, noe som kan være kritiserbart i form av spørsmål som: fortjener en slik uttalelse så mye plass i artikkelen? Presenterer artikkelen i sin helhet et ordentlig bilde av situasjonen i Catalonia?

Videre er den siste artikkelen fra VG, «Farlig kurs» (VG, 2017), en artikkel under kategorien «meninger». Allerede i overskriften kan en få inntrykk av uro, noe som gjentas gjennomgående i denne artikkelen. En rekontekstualisering har foregått i mellomtiden, altså prosessen der en ny praksis dominerer en annen uten å direkte erstatte den gamle. Å

analysere forekomster av rekontekstualisering innen KDA kan bidra til å avdekke mulige maktforhold og ideologier. Fra stemmelokaler og avstemning, har det gått til «politisk krise» og «vraking av autonomi». En rekontekstualisering kan eksempelvis gjøre det *lettere* for leseren å støtte «stopp krisen» fremfor «stopp folkeavstemningen». Den sistnevnte er nemlig demokratisk, og dette verktøyet er ifølge KDA en måte å avdekke ideologiske baktepper på. Uthevede deler i artikkelen som «det kan bli verre» (VG, 2017) dramatiserer dette ytterligere. Tanken om at «dette må stoppes» dytter den pro-løsrivelses siden til et hjørne. Hvordan stopper man dette politiske kaoset? Jo, katalanerne må selvfølgelig bare gi opp! Martinez-Solanillas analyse av Catalonias selvstendighetsbevegelse peker han skiftet fra «90% Stemte ja til løsrivelse» til «det ulovlige valget». (Martinez-Solanilla, 2019, 55). Dette kan gi oss, som lesere, en indirekte forståelse og rettferdiggjøring av politivolden som ble brukt. (Martinez-Solanilla, 2019, 55). I artikkelens forsøk på å lete etter «løsninger», nevner VG-artikkelen at: «det som kunne løst konflikten var forhandlinger om en avtale for utvidet selvstyre» (VG, 2017). Artikkelen undergraver selv det avstemningen handler om. Kanskje løsningen er uavhengighet, som er det regionen hovedsakelig har holdt demokratisk folkeavstemning for? En kan stille spørsmål på hvorfor artikkelen slår ned på bevegelsens ønske om løsrivelse. Dette kan oppfattes som en «tåkelegging» av en større debatt om demokratisk rett og løsrivelser. Meningsartikkelen forsøker generelt å vise begge sider, men promoterer tydelig for et samlet Spania.

5.1.3 Oppsummering

VG har vært relativt balansert i antall dager de to respektive bevegelsene har blitt nevnt - med en overveielse på antall artikler for Catalonia som forventet grunnet regionens nærhet til Norge. Med tanke på problemstillingen, så har fremstillingen av bevegelsene i VG hatt ulike atmosfærer og mye preg av uro.

Når det gjelder folkeavstemningen i Kurdistan er regionens navn, befolkning og anerkjente autonome status relevant til saken. Å omtale Kurdistan som Nord-Irak er altså misvisende. For en leser som kan lite om regionen, kan fremstillingen oppfattes som et ønske om å skape nye grenser, ikke en allerede eksisterende region med egen regjering, satte grenser, autonomi, språk, etnisitet, og historie. Uavhengig av informering i etterkant, er det få grunner til å ikke bruke det anerkjente navnet «Kurdistan», en spekulasjon kan være at Norge ønsker en god tone med sine NATO-allierte Tyrkia, som ofte er først i køen til å utpeke

og kritisere benevnelser av regionens navn. Tyrkia er den fremste forkjemperen mot opprettelsen av et Kurdistan, uavhengig av om det i eller utenfor Tyrkias landegrens. VG har både informert og feilinformert om den kurdiske selvstendighetsbevegelsen. Det har vært ofte benevninger av motargumenter som: «fokus på kampen mot IS», og en grunnløs ide om at IS vil bli sterkere om løsrivelsen finner sted, samt mye preg av uro grunnet invasjon (med nedtonet utpeking av skyld til hvem som truer). De to viktigste punktene å ta med seg er 1) Den tydelige mangelen på demokratisk fokus, noe som selvsagt er viktig for legitimiteten av løsrivelsen i leserens øyne. Og 2) Informative, men lite diskusjon eller kritikk mot standpunkt av makthavere som Frankrike, FN eller Tillerson i USA.

Når det gjelder Catalonia, er det bemerkelsesverdig at 1/3 av artiklene var kategorisert under fotball. Et slikt fokus på den katalanske folkeavstemningen og politiske situasjonen, kan være både fordelaktig i form av å dekke ulike aspekter i lesernes liv, men reiser spørsmål ved journalistenes fokus. På en side viser de misnøye fra store navn innen sportsverden, og understreker rekkevidden til Spanias voldsbruk. På annen side benytter de mye spalteplass for å få dette frem, noe som kan være et diskutabelt valg. I begynnelsen var det et fokus på det demokratiske, men fremstillingen gikk videre til en rekontekstualisering fra «folkeavstemning» til «krise». Dette kan oppfattes som en rettferdiggjøring av politivold og sentralmaktenes håndtering av saken. Av alle artikler, så var det de sportskategoriserte artiklene som stilte mest kritiske spørsmål og fokuserte mest på demokrati og menneskerettigheter. Levintova peker på at demokrati og offentlig internasjonal lov ikke får nok oppmerksomhet når en diskuterer selvstendighet, selv når internasjonalt lovverk og demokrati står nærmere oss enn det vi anerkjenner. (Levintova, 2017, 1167). Dette inkluderer politisk desentralisering, generell diskusjon i mediene, forholdet mellom minoriteter og majoriteter og lovlige rettigheter av selvstyre. (Levintova, 2017, 1167). Til slutt har også fremstillingen av Catalonia fokusert mye på lovligheten av folkeavstemningen, noe som ikke ble diskutert balansert nok i artiklene om bevegelsen. Dette snakker Levintova også om, da det problematiske med legaliteten til løsrivelser ofte er samtykke fra foreldre-staten; noe som oftest ikke vil aksepteres og kan føre til ønske om folkeavstemning. (Levintova, 2017, 1168). Perales-Garcia og Pont-Sorribes sin forskning anerkjenner også fokuset på kombinasjonen av kaos, Europa, og lovlighet (Perales-Garcia & Pont-Sorribes, 2018, 157), noe som kan gi et inntrykk av et overdramatisk utfall, eksempelvis at Europa vil falle hvis 8

millioner katalanere får selvstendighet. Alt det nevnte kan videreføre oss til er-bør dikotomien som vi har sett på tidligere fra KDA sin teori: Hvordan er fremstillingen? Hvordan bør den være? Vi ønsker å begrense oss til fakta i denne analysen, for å forsøke å unngå verdier og potensiell bias. (Skrede, 2017, 89). Dette vil vi gå dypere inn på i kapittel 6. Diskusjon.

5.2 Dagbladet

Dagbladets fremstilling av folkeavstemningene i Kurdistan og Catalonia er en interessant skjevfordeling av antall artikler som kan egnes for diskusjon. For den kurdiske folkeavstemningen, er det to artikler uken før og etter folkeavstemningen 25. september. Når det gjelder Catalonia derimot, er deknningen omfattende. Det er 14 artikler om Catalonia, over ut på åtte dager i perioden uken før og etter folkeavstemningen 1. oktober. Selv med en forventning om større dekning av Catalonia enn Kurdistan, kan denne fordelingen indikere en oppfattelse av sakenes viktighet og åpne for en diskusjon om balanse i fremstillingene. Fordelingen av antall er samtidig en stor kontrast til VG i forrige delkapittel.

5.2.1 Kurdistan

Den første av de to artiklene om folkeavstemningen i Kurdistan « *Dette bildet får arabere og iranere til å se rødt*» (Smilden, 2017) ble publisert 25.09.17, dagen avstemningen foregikk. Dagbladets fremstilling av den kurdiske folkeavstemningen er lignende fremstillingen i VG. Selvstendighetsbevegelsens fremstilling i Dagbladet er enda et offer for underrapportering av utenriksnyhet med tanke på antall artikler. Folkeavstemningen kan uavhengig av demokratisk metode dermed anses om iboende farlig og uforutsigbart ifølge Galtung & Ruge som vi har sett på tidligere. Dette kan være problematisk, og gir i sammenheng med overskriftens urovekkende inntrykk en farlig kombinasjon. «Får arabere og Iranere til å se rødt» trekker to store grupper mennesker sammen og under samme ide om at de vil se rødt. Dette betyr at 400+ millioner mennesker ser rødt på bakgrunn av artikkelens bildevalg der kurdiske flagg veives sammen med det israelske. Dette er på grunn av at Israel var den eneste staten som offisielt ga sin støtte til dannelsen av en kurdisk stat. Artikkelen antakelse kan oppfattes som farlig, splittende og misvisende. I stedet for å eksempelvis understreke det iranske regimet og utvalgt arabisk land, trekker de hundremillioner av

mennesker, til og med utenfor landene (eksempelvis i Norge) i samme bås med ordvalgene «iranere og arabere». Det er med andre ord en antakelse om at *alle* arabere og iranere ser rødt, ikke spesifikke regjeringer. Artikkelen språklige bilde formidler en antakelse om at alle arabere og iranere er imot eksistensen av Kurdistan. Artikkelen plasseres også under kategorien «kommentarer», som er interessant da dette er bare én av to artikler som omhandlet Kurdistan i Dagbladets i tidsperioden.

Undertittelen fortsetter: «I dag går det kurdisk-styrte Nord-Irak til folkeavstemning for å bli en uavhengig stat. Irak og nabolandene protesterer, Israel støtter kurderne». (Smilden, 2017). Også i Dagbladet er det en tydelig tilbakeholdelse av å bruke regionsnavnet Kurdistan, og heller Nord-Irak. Det viktige å ta med seg videre er et tydelig mønster fra norske medier hittil. Dette kan være misvisende for leserens forståelse av denne komplekse situasjonen. Lignende ordvalg fortsetter også senere i artikkelen med «...Nord-Iraks hovedstad Erbil». (Smilden, 2017). Som det ble kommentert på under analysen av VG, er den misvisende informeringen og tilbakeholdelse av regionens navn absolutt et kritikkverdig valg. Kurdistan mister sin autonome status gjennom fremstillingen av Nord-Irak, og aidentifikasjonen fortsetter i norske medier. Artikkelen har et stort fokus på Kurdistans eneste støttespiller Israel, og omtaler om det jødiske forholdet til kurdere i en «ellers jødefiendtlig del av verden». Eller som artikkelen refererer til Midtøsten: «en araberverden». (Smilden, 2017). Arabere utgjør så vidt en majoritet i Midtøsten, men kurdere, armenere, afghanere, assyrere, persere og samtlige andre etnisiteter i regionen er ikke del av den arabiske etnisiteten. Dette reiser spørsmål ved skribentens områdekunnskap i Midtøsten, og hvordan lesere blir feilinformert av Dagbladet. I tillegg til omtalen av Israels støtte inneholder artikkelen mye historisk informasjon samt omtale av demokratiske virkemidler. Utenom over- og underoverskriftene er fremstillingen balansert, i den forstand at den er informativ med kontekstualisering og historiske innslag om kurdisk historie. Hovedproblemet i artikkelen ligger i omtalelsen av regionene. En kan stille spørsmål på hvorfor Catalonia ikke kalles Øst-Spania, Taiwan for Sør-Kina eller andre autonome regioner for himmelretningen i statene de tilhører. Det samme gjelder en tydelig mangel på kunnskap i hvordan å referere områder i Midtøsten. Ellers fremstiller artikkelen avslutningsvis synet til det internasjonale samfunnet, som Frankrikes støtte til folkeavstemningen men ikke løsrivelsen, «amerikansk advarsel», og FN's kommentarer på å «destabilisere Irak». (Smilden, 2017).

Den andre artikkelen «*Tida er ikke moden for en kurdisk stat*». (Lederartikkel, 2017) ble publisert fire dager etter folkeavstemningen den 29.09.17. Artikkelen er en lederartikkel som gir uttrykk for avisens syn. Overskriften i seg selv forteller nok om artikkelens budskap om det kurdiske ønsket om å danne sin egen stat. Undertittelen fortsetter «Som ventet har nabolandene reagert med harme over den kurdiske folkeavstemningen». (Lederartikkel, 2017). Artikkelen er samtidig informativ, og fremstiller den historiske bakgrunnen for mangelen på en kurdisk stat. Likevel brukes ikke «Kurdistan» en eneste gang, og kun «Nord-Irak». (Lederartikkel, 2017). Det historiske i artikkelen omfavner hovedsakelig sørlige Kurdistan, som er den delen som stemmer for løsrivelse. Under dette ankommer endelig grunnlaget for artikkelens og overskriftens subjektive mening tydeligere:

«Kurderne er et forfulgt folkeslag som har lidd mye opp gjennom historien, og mye taler for at kurderne i Nord-Irak bør få sin uavhengighet. Det er imidlertid ikke tida for noe slikt nå. Det pågår fremdeles krig i Syria og Irak, og en kurdisk alenegang vil kunne føre til ytterligere blodsutgytelser og et enda større politisk og militært kaos». (Lederartikkel, 2017).

Lederartikkelen fremstiller folkeavstemningen som dårlig timing, uten å spesifisere videre for hvem dette er dårlig for. Avstemningen er ikke nødvendigvis en dårlig timing for kurdere, som ikke relaterer til ideen om at Midtøsten kan destabiliseres mer enn det det allerede var (og er). Lederartikkelen anerkjenner den grove undertrykkelsen, men hvem er løsrivelsen egentlig en dårlig timing for? Er det det internasjonale samfunnet? Når er i så fall tiden? Har Irak og Syria noen gang vært stabil? Hva med kurderes ytterligere blodsutgytelser? En kan stille spørsmål på de underliggende grunnlagene for slike sterke uttalelser som står ubestridt i artikkelen. En kan også argumentere for at dette har et tydelig eurosentrisk perspektiv, som kan oppfattes som et kritikkverdig valg av Dagbladets fremstilling om folkeavstemningen. Generelt i artikkelen er det mye preg av uro, med en kombinasjon av objektiv historiefremstilling og subjektive meninger om hva som burde foregå i regionen. Det legges vekt på at «nå er ikke tiden», og med 2/2 artikler lest kan en få mange ulike inntrykk av sakens viktighet, betydning, og internasjonal signifikans.

5.2.2 Catalonia

Dekningen av det katalanske folkeavstemningen var omfattende i Dagbladet, med 14 artikler i løpet av 8 dager. Første artikkel publiseres tre dager før avstemningen den 28.09.17,

«*Skjebnehelg i Catalonia*», og handler om den kommende folkeavstemningen i Catalonia. (Hagvaag, 2017). Overskriften er dramatisk, men samtidig direkte og informativ. Ordvalg som «Øst-Spania», eller «den spanske regionen» er ikke brukt for å misvise leseren. Artikkelen er kategorisert under «kommentarer», og fortsetter med undertittelen: «Bare politiske løsninger i form av forlik mellom Spania og Catalonia kan løse den nå kokende krisa». (Hagvaag, 2017). Ved første øyekast virker dette selvsagt, men en viktig detalj som glemmes av skribenten i artikkelen er at den katalanske regjeringen allerede hadde forsøkt å søke dialog. Spania og president Rajoys kravstorhet var en av faktorene for hindring av dialog, da deres krav var blant annet at den katalanske regjeringen skulle avlyse hele folkeavstemningen; uten noe garanti for kompromiss eller videre dialog. Uavhengig av ståsted på hendelsen, er det ingen tvil på at Catalonia var mer villig til dialog under den politiske hendelsen.

Fremstillingen i denne artikkelen fortsetter med et gradvis større preg av usikkerhet. «I frykt, spenning og håp ser folk i Spania og særlig landsdelen Catalonia fram til søndag 1. oktober». (Hagvaag, 2017). Artikkelen er informativ, men også polariserende. På en side fremstiller artikkelen situasjonen som svært anti-demokratisk: « ... Rajoy har lagt så mange juridiske, politimessige og praktiske hindre i veien at det spørres om det er mulig å gjennomføre noen avstemning», «140 internettsider er stengt» og «Rajoy truer valgstyrene med dagbøter fra seks til tolv tusen euro hvis de ikke går av». (Hagvaag, 2017). Dette står i artikkelen som rent informativt, men ubestridt med tanke på dens påvirkning på avstemningens oppslutning eller udemokratiske metoder. På en annen side stiller artikkelen spørsmål som «Valget mangler demokratisk legitimitet og rettslige garantier ... 61 prosent mener folkeavstemningen ikke er gyldig, ifølge El Pais» (Hagvaag, 2017). El Pais er et statskontrollert media, som ble brukt aktivt imot folkeavstemningen med sine tydelige nasjonalistiske holdninger. Hvis selv ikke forfatteren forstår kontroversen med å sitere El Pais uten forklaring, kan en iallfall kritisere Dagbladets kontrollsjekking av hvor informasjonen kommer fra og når den er hentet. Folkeavstemningen har ingen mangel på demokratisk legitimitet, selv om den er grunnlovsstridig. Vi har lært tidligere gjennom analysen av VG at Rajoy har stor kontroll på overhodene i spanske statskontrollerte medier.

Artikkelen er både informativ og stridende, den forsøker på en side å danne et argument som kan rettferdiggjøre begge sider av saken, men samtidig motsier seg selv enn å heller

reflektere. Artikkelen avslutter med samme budskap som undertittelen: krisa kan bare løses politisk. Når det gjelder kritikk mot folkeavstemningens gyldighet, glemmer blant annet skribenten å svare på et spørsmål han stiller indirekte flere ganger: Hadde Spania akseptert en avstemning i samarbeid med katalanske myndigheter om løsrivelse eller øvre autonomi i det hele tatt? Ifølge lovfestingen fra 2010, som underkastet denne muligheten for alle autonome deler av Spania, så er svaret mest sannsynlig nei; noe den katalanske regjeringen er godt kjent med selv. Ordvalgene i artikkelen kan indikere ansvar hos begge sidene i saken, uten direkte kritikk mot det manglende fokuset på demokratisk rett i Spania.

Dagbladet publiserer ingen artikler frem til selve valgdagen 01.10.17, og her fokuseres det på kaoset da befolkningen i Catalonia skulle stemme: «*Kaos i Barcelona, 337 personer skadd: - Verden har sett volden den spanske stat påfører oss*». (Knutson, 2017). Med liten skrift over tittelen skrives det «Demonstrasjoner i Spania:», som kan underslå det faktumet at det er Catalonia som er spesifikt i fokus og lider av volden; ikke alle deler av Spania. Overskriften understreker voldsbruken, noe som er et gjennomgående fokus i denne artikkelen. Denne korte artikkelen, med jevnlig oppdateringer om antall skadde, er balansert og rent informativ i sin fremstilling på hendelsene da det involverer skadde parter. Det fokuseres på vold, konfiskeringen av stemmesedler, skyting av gummikuler, sammenstøt mellom politi og velgere, men ingen internasjonale kommentarer. Selv om artikkelen har benyttet seg av sitater fra talspersoner, eksempelvis gjennom overskriften, er det ingen kritiske kommentarer fra skribenter. Brudd på demokratiske rettigheter er heller ikke nevnt i artikkelen. «Over halvparten av skolene som skulle brukes ble stengt av spansk politi». (Knutson, 2017). Sivilgarden overtok også regionale telekommunikasjonssentre for å forhindre at stemming kan finne sted, en kunne altså ikke stemme digitalt heller for å unngå kaoset; mange mistet også total internettilgang. (Knutson, 2017). Pro-spanske kommentarer fremstår ubestridt gjennom den spanske regjeringens talsperson i Catalonia: «Sikkerhetsstyrkene handler profesjonelt for å hindre den forbudte folkeavstemningen». Artikkelens informative essens resulterer i en mangel på kritisk blikk i artikkelen. Kan en kritisere valgdeltakelsen i en slik situasjon uten å kritisere de som nektet avstemningen i å foregå? I så fall burde leseren informeres at selv om det finnes to sider av en sak, burde ikke demokratiske land ty til vold og plassere ansvaret for volden hos spanske myndigheter.

Dagen etter ble det publisert samtlige artikler om hendelsene i Catalonia. Den 02.10.17 fremstiller den katalanske selvstendighetsbevegelsen som demokratisk, usikkert, håpefullt og håpløst. Den første artikkelen «*Catalonias regionsregjering brukte brev fra norske toppolitikere*» (Dagbladet, 2017) er første gang norske politikere kommer på banen og blir involvert. «I brevet ... uttrykker politikere fra en rekke partier bekymring for konfliktnivået i Catalonia», «De tok ikke stilling for eller imot katalansk uavhengighet, men til Rajoy og hans oppførsel i Catalonia». (Dagbladet, 2017). Selv om fremstillingen i begynnelsen tyder på at «Norge» ikke støtter volden, er Utenriksdepartementet ikke like sympatisk: «UD sier at de ikke ønsker å fordømme spanske myndigheters maktbruk eller å gi noen støtte til folkeavstemningen». (Dagbladet, 2017). Demokratiske verdier og folkerett er ikke sentralt dekket eller diskutert i denne artikkelen. Selve fremstillingen har også mangel på kritikk mot en tydeligere standpunkt om voldsbruken fra den norske regjeringen. Det mangler med andre ord også et kritisk blikk fra mediene i denne sammenhengen og ikke bare rent deskriptivt. Dette er relevant til medienes rolle som vaktbikkje i samfunnet. I tillegg benyttes det ingen subjektive kommentarer som kunne kritisert den norske utenrikspolitikken eller standpunktet UD har tatt. Kommunikasjonsrådgiveren i UD sier « - Norge anser uenigheten mellom regjeringen i Madrid og regionale myndigheter vedrørende en folkeavstemning i Catalonia som et internt spansk anliggende, som bør løses innenfor rammen av landets lover». (Dagbladet, 2017). Med andre ord støtter Norge den spanske grunnloven, som i seg selv er et av hovedproblemene i krisen mellom Spania og Catalonia. Dette sitatet, som andre sitater i artikkelen, står i sin helhetlige form uten et kritisk eller reflekterende blikk. På en indirekte måte støtter ikke Norge Catalonias selvstendighetsvalg, og på en direkte måte støtter Norge den spanske grunnloven uten en offentlig fordømmelse av voldsbruken. Spørsmål som kan stilles om denne fremstillingen er hva leseren lærer av en slik artikkel. Nå som Norge er involvert, kan hendelsen være mer attraktiv for mange å lese. Men er denne artikkelen kritisk nok mot Norges utenrikspolitikk og fremgangsmåte i hendelsene? Opererer Dagbladet godt nok som fjerde statsmakt i denne artikkelen?

Videre på samme dag, fortsetter informeringen om folkeavstemningen fortløpende: «*90 prosent sier ja til et selvstendig Catalonia*». (Setten, 2017). Med en direkte, informativ og lite misvisende overskrift er denne korte artikkelen et eksempel på Dagbladets hyppige oppfølging av den katalanske selvstendighetsbevegelsen. Undertittelen understreker: «9 av

10 vil at Catalonia skal løsrive seg fra Spania og bli en selvstendig republikk». (Setten, 2017). Fremstillingen i denne artikkelen gjør kravene til Catalonia tydelig, i motsetning til hvordan en folkeavstemning kunne oppstått med mindre oppfølging i mediene. Som vi så tidligere, kan selvstendighetsbevegelser ifølge Galtung & Ruge oppstå mindre legitim eller gjennomtenkt med manglende oppfølging. Artikkelen er generelt informativ om den demokratiske metodikken til Catalonia, med jevnlike innslag av Puigdemont sin misnøye mot EUs taushet. (Setten, 2017). Uthevinger i artikkelen inkluderer: «Kø ved lokalene», «bruke vold», «ulovlig» og «fordømmer politivolden». Det er et gjennomgående stort fokus på politivolden, og en beskrivelse av velgere som sov i eller utenfor valglokalene. Artikkelen er satt opp med tidlig formidling om folkeavstemningen gjennom statistikk og velgeres motivasjon til å bruke stemmeretten. Deretter avsluttes det med Rajoys kommentarer om at en folkeavstemning ikke har funnet sted, og at avstemningen er en hån mot demokratiet. (Setten, 2017).

Videre fra 02.10.17 er neste artikkel om folkeavstemningen et interessant synspunkt: «*Spania-kjenner tror politiskandalen har skapt flertall for uavhengighet i Catalonia*» (Hustadnes, 2017). Et problematisk trekk ved overskriften er synspunktet om at selve politivolden har skapt flertallet. Dette ordvalget kan undergrave andre faktorer som de historiske, økonomiske eller kulturelle grunnlagene for folkeavstemningens oppstandelse. Undertittelen fokuserer videre på volden: «844 skadd da Spanias regjering satte inn politiet mot Catalonias folkeavstemning». (Hustadnes, 2017). Den spanske voldsbruken er ikke nedtonet i undertittelen, og fremviser tydelig hvem som var på enden av denne volden. Videre benyttes vold tidlig i artikkelen som en «kaste bensin på bålet»-type argument, noe som kan indikere til emosjonelle, rastløse eller iboende farlige stemmere. «I stedet kan regjeringen ved å sette inn politiet ha fyrt opp opprørerne enda mer». (Hustadnes, 2017). Å kalle velgere/demonstranter for opprørere, og ikke for sivile som ønsker å stemme, er et farlig ordvalg som kan potensielt forsvare bruken av politivold. Fremstillingen i artikkelen fortsetter videre med en subjektiv, pro-demokratisk tone:

«Det er uakseptabelt at politiet brukes mot en befolkning som har mobilisert for å bruke sin rett til å stemme, som har opptrådd helt fredelig og er forsvarsløs, sa ordfører Ada Colau i Catalonias hovedstad Barcelona i morges.» (Hustadnes, 2017).

Sympatiske uthevninger som «Skammelig undertrykkelse», «Bildet av en blødende eldre kvinne ...», og «Vi burde telle stemmer, ikke ofre for politiundertrykkelse ...» dominerer i artikkelen. (Hustadnes, 2017). Fremstillingen er tydelig emosjonell og sympatisk for de skadede i avstemningen. Det er ingen diskusjon om Norges uttalelser, men heller en uthevet kommentar fra Johannes Nymark, førsteamanuensis ved NHH og Catalonia-kjenner: «Den undertrykkelsen som har vært i dag, vil jeg si er skammelig. Nå har EU kommet med kraftig kritikk av politiets atferd ... jeg tror det nå ville vært mer enn 50 prosent for uavhengighet, hvis folk hadde fått stemme. Det som har fått det til å bikke, er den voldsomme framferden til politifolkene». (Hustadnes, 2017). Som nevnt tidligere kan Nymarks kommentar, som har blitt brukt i overskriften, undergrave andre faktorer for det katalanske folkets ønske om løsrivelse. Samtidig kan politivolden absolutt være en øyeåpner for mange som tidligere var på gråsonen om å stemme for løsrivelse, men den kan også ha motsatt effekt ved å skremme potensielle velgere som ikke ønsket å utsette seg selv for vold. Artikkelen er generelt informativ, og setter et tydelig fokus på demokratisk rett.

Den siste artikkelen fra 02.10.17 er mer skeptisk til det potensielle utfallet i Catalonia, «*Usikker framtid for Catalonia etter folkeavstemningen*». (NTB, 2017). Artikkelen bærer preg av et mer pro-spansk standpunkt i framstillingen enn de tidligere sympatiske artiklene om Catalonias folkeavstemning. Også i Dagbladet kommenterer Buck uavhengighetsvalget og peker på avstemningens ulovlighet. Samtidig forteller han at folkeavstemningen er «et skyggespill for å få oppmerksomheten bort fra andre ting» og mener at «ansvarlige katalanske politikere vil motsette seg løsrivelse, blant annet fordi valgoppslutningen var lav». (NTB, 2017). Artikkelen lar kommentarene stå ubestridt, som er overraskende med tanke på de tidligere lange diskusjonene som har forklart grunnlag for den lave valgdeltakelsen. Fra et informativt ståsted, er artikkelen svak i å forklare til leseren hvordan og hvorfor situasjonen er ulovlig eller hadde lav valgoppslutning. Artikkelens pro-spanske kommentator ignorerer tydelig faktorer til Catalonias ønske, og fremstiller grunnloven i Spania i artikkelen som antakeligvis rettferdig for alle parter. Uavhengig av artikkelens fremstilling av et pro-spanske standpunkt, understreker Buck en viktig faktor: «Det er det springende punktet. Katalanerne vil ha det samme som baskerne har, nemlig at de ikke vil betale skatt til den spanske staten.» (NTB, 2017). Selv om dette ikke er det eneste argumentet for løsrivelse, er det en god

fremstilling av det økonomiske aspektet ved Catalonias ønske. Spania anerkjennes her som en økonomisk bagasje for Catalonia, selv fra et pro-spansk perspektiv.

Videre fortsetter artikkelen med uthevninger som «voldsbruk bekymrer», og en kommentar fra FNs daværende høykommissær for menneskerettigheter Zeid Ra`ad Al Hussein om en gransking av voldshendelsene. Den mest interessante kommentaren er i slutten av artikkelen:

«EU og andre europeiske land har vært svært forsiktige i sine reaksjoner på hendelsene ... Europeiske regjeringer støtter opp den spanske regjeringens linje, mange i frykt for at kravet om økt selvstendighet i egne regioner skal få vind i seilene». (NTB, 2017).

Å være taus i kritiske reaksjoner på hendelsene kan tolkes som enten potensiell bias, eller prioritering av «nasjonal sikkerhet» fremfor demokrati. Som vi har sett i tidligere forskning om analyser av Catalonias folkeavstemning i europeiske medier, så samsvarer artikkelens kommentar med Martinez-Solanilla sin konklusjon som vi har sett på tidligere: avhengig av land, kan dekningen av Catalonias selvstendighetsvalg benyttes som et politisk verktøy. Spesielt kan dette foregå i land der ønske om autonomi eksisterer innad. Denne kommentaren fra Dagbladet åpner for en interessant diskusjon om hvordan demokratiske verdier potensielt blir underprioritert. Regioner med ønske om selvstendighet blir fremstilt som noe med «vind i seilene», fremfor som egne individuelle regioner med legitime ønsker om selvstyre. Deres motivasjoner kan oppfattes som eksisterende på grunn av andre regioner, en monolitt, uten *egne* legitime grunnlag. Denne fremstillingen kan minne om det første sitatet eksemplifisert i oppgavens introduksjon, der selvstendighetsbevegelser omtaltes som «fallende dominobrikker».

Dagen etter, den 03.10.17, presenteres det to artikler: «*Catalonia streiker i protest mot politibrutalitet*» (Dagbladet, 2017) og «*Ingen utvei i Catalonia*» (Hagvaag, 2017). Den førstnevnte er en svært kort artikkel om en protest i Catalonia, der det utheves «Folk er veldig sinte» og «De banket opp folk som sto med hendene over hodet. Hvordan kan vi ikke være sinte?» (Dagbladet, 2017). Artikkelen kort og tar generelt for seg ulike parters meninger om streiken, der noen bare vil komme seg til jobb og andre som har forståelse for situasjonen. Den er informativ og igjen et eksempel på Dagbladets kontinuitet i fremstilling

og oppdatering av den katalanske selvstendighetsbevegelsen. Artikkelen omtaler også fotballklubben FC Barcelona for å vise streikens rekkevidde.

Den andre artikkelen derimot, er en kommentarartikkel og har en generell negativ undertone i fremstillingen. Selve tittelen er ikke noe annet enn håpløs fra et leserperspektiv, da «*Ingen utvei*» fra et norsk media kan tolkes som at situasjonen er «konkludert». (Hagvaag, 2017). Undertittelen fortsetter: «Når alle broer står i brann er det nokså håpløst å få til et møte om våpenhvile og fredsforhandlinger, skriver Einar Hagvaag». Dette indikerer at ingen av partene er villige til å gå i dialog, noe som vi vet fra tidligere absolutt ikke er korrekt. Dette oppklares senere i artikkelen, men undertittelens fremstilling kan fremstå som misvisende. «Offisielt maner EU til respekt for grunnloven i Spania, som er standpunktet til Rajoy når han kaller folkeavstemningen ulovlig» fortsetter artikkelen. «Og hvem vil anerkjenne Republikken Catalonia? I teorien må Puigdemont sette seg ned å skrive søknader om medlemskap til EU, FN, NATO, ja, nærmest hele verden». (Hagvaag, 2017). Med tanke på at løsrivelsen vil foregå demokratisk, er det sannsynlig at Catalonia hadde fått støtte fra demokratiske land hvis Spania ikke var direkte stridig og voldelig. Det samme gjelder det usedvanlige argumentet om «søknader til EU, FN og NATO». Det vi vet fra motivasjoner til å stemme om løsrivelse, er at Catalonia ikke sliter økonomisk og ville sannsynlig kunne løse dette selv. En antakelse i artikkelen er at den katalanske regjeringen og Puigdemont ikke har «tenkt over» søknader til EU/FN/NATO fra før av, som er en merkelig fremstilling av en folkeavstemning som har hatt oppbygging i flere år.

Artikkelen er svært subjektiv, og presenterer hovedsakelig argumenter mot løsrivelse. Den bærer preg av uro, og er gjennomgående lite balansert i argumenter fra begge sider da den er kategorisert som kommentarartikkel. Den understreker at «Grunnloven til Spania beskriver landet som en uoppløselig enhet», samtidig som den anerkjenner landets 17 *selvstyrte* landsdeler. Det er håp om dialog mellom partene i artikkelen, men det bæres et direkte stikk mot Catalonia og deres ønske om mer autonomi.

Fremstillingen fortsetter den 04.10.17 med to artikler: «*Catalonias president til BBC: Catalonia vil erklære uavhengighet om få dager*» (NTB, 2017) og «*Spanias statlige TV-kanal gjør som statsministeren vil*». (Smilden, 2017). Den førstnevnte er en meget kort og informativ artikkel som slår fast at Puigdemont ønsker å erklære uavhengighet.

Fremstillingen er rent deskriptiv og uten misvisende informasjon. Artikkelen omtaler også

antall skadede, selve avstemningen og politiets bruk av batonger. (NTB, 2017). Artikkelen er verdifull da tidligere artikler har gitt inntrykk av usikkerhet om Catalonias intensjon og framtid.

Artikkelen om Spanias statlige TV-kanal, er en kommentarartikkel med tydelig kritikk mot statsministeren Rajoy og hans udemokratiske måter å stanse folkeavstemningen på.

Artikkelen informerer grundig om at Rajoy selv har utpekt kringkastingssjefen, og brukt TVE's dekning av folkeavstemningen som propagandamaskin. (Smilden, 2017). «Trist æra i moderne spansk TV-historie. I april 2012 forandret Rajoy-regjeringen systemet som krevet 2/3 flertall for å få en kandidat godkjent. Det vil være nok med flertall». Dette har ført til at Rajoy har plassert en venn og sterkt høyreorientert journalist Jose Antonia Sanchez i sjefsstolen i Madrid. (Smilden, 2017). Fra et grunnleggende medieperspektiv, er dette et tydelig autoritært trekk der pressefrihet og objektiv framstilling i mediene er krenket.

Undertittelen beskriver dette: «Rajoy har sjøl utpekt kringkastingssjefen. Dette fikk han ikke minst igjen for under uroligheten i Catalonia i helgen». En slik fremstilling av et udemokratisk grep, selv med videre forklaring nedenfor, kan oppfattes som svake ordvalg for et selverklært demokratisk land som Spania. «Fikk igjen for i helgen» kan oppfattes mindre seriøst enn eksempelvis «dette autoritære trekket resulterte i å påvirke folkeavstemningen sterkt i helgen, Rajoy styrer medienes påvirkning på Spanias befolkning». Videre fortsetter kritikken mot spanske medier i artikkelen:

«Russlands president Putin kunne ikke gjort det bedre. Da politifolkene begynte å banke opp barn, kvinner og menn, var det ikke denne politibrutaliteten som var i fokus. Nei, da gjorde politifolkene bare jobben sin for å forsvare grunnloven». (Smilden, 2017).

Mangel på selvkritikk kan oppfattes som repeterende for begge parter under konflikten, men særlig hos de pro-spanske artiklene som har tendenser til å gjemme seg bak grunnloven for å unngå samtaler om Spansk voldsbruk. Det forklares i artikkelen om korrupsjonsskandaler og hvordan mediene i Spania som El Pais ikke hadde vist noe fra katalanernes side eller intervjuet noen offer for brutaliteten. (Smilden, 2017). Sammenlignet med den tidligere pro-spanske artikkelen «Ingen utvei» av Hagvaag, er denne artikkelen av Smilden et eksempel på hvordan informering og fremstilling av den katalanske selvstendighetsbevegelsen kan variere sterkt avhengig av perspektiv.

Videre presenteres det den 05.10.17 en artikkel av dramatisk karakter: «*Spania skjelver under nye opptøyer: - Nå begynner kampen om hva som egentlig skjedde*». (Knutson, 2017). Tittelens dramatiske essens er gripende, undertittelen forklarer videre: «Store demonstrasjoner foregikk samtidig som spansk minister hevder at bilder av blodige medborgere er falske». (Knutson, 2017). En kan stille spørsmål om hvorfor spanske ministre skulle hevde at voldsbruken ikke skjedde, som om de selv visste at hendelsene var gale. Den eneste grunnen for å lyve om dette, er å benekte deres udemokratiske og kritikkverdige inngrep i Catalonia. Dette diskuteres derimot ikke i artikkelen, og kritiseres ikke tydelig nok i fremstillingen - dette kan gi leseren en potensiell usikker oppfatning av sannhet og realitet.

Bruken av store tall kan være et trekk for å få oppmerksomhet i medier, særlig i overskrifter. Det var anslagsvis 700 000 som demonstrerte i Barcelona for Catalonia samme dag uten noen uthevelse eller benevnelse i tittel eller overskrift. Dette er et tydelig bevisst valg da senere artikler vil vise at Dagbladet ikke er tilbaketrukkne når det gjelder å bruke store tall fra demonstrasjoner i overskrifter. Buck sammenligner benektelsen av volden og bildene som falske nyheter i USA, og ytrer sin mistillit til den spanske ministeren som benekter volden. Samtidig kommenterer at han «dette er vel en del av den politiske kampen i Spania». (Knutson, 2017). Dette sitatet står enestående i artikkelen, og fremstillingen har mangel på kritisk sans. Burde løgner burde være «en del av den politiske kampen» i et demokratisk land? Det resterende innholdet i artikkelen ser på mulige utfall /spekulasjon, og tyder på at både Spania og Europa ikke vet hvordan å håndtere demokratiske løsrivelsesbevegelser innen egne grenser, men er kjent med å takle det utenfor. (Knutson, 2017).

Dagen etter, den 06.10.17, presenteres det enda en kort kommentarartikkel med norsk involvering: «*Kraftpatrioten Rajoy*» (Hagvaag, 2017) og enda en kort, oppdaterende, og informativ artikkel: «*Spansk domstol stanser møte om katalansk uavhengighet*». (Dagbladet, 2017). Kontinuiteten av dekningen i Catalonia har nå foregått seks dager i strekk, og det oppdateres jevnlig med enten lange eller korte artikler om folkeavstemningen. En norsk involvering oppstår gjennom den førstnevnte artikkelen, da en kommentarartikkel ser på Rajoy sitt utsagn om at til og med nordmenn vil være spanske. (Hagvaag, 2017).

Undertittelen fortsetter: «Vil norske statsborgere heller være spanske? Spanias statsminister håper det, men han latterliggjøres av Norges ambassadør til Spania». (Hagvaag, 2017).

Denne humoristiske artikkelen ser på boken Rajoy anbefalte alle spanjoler å lese: «1785

grunner til hvorfor til og med en nordmann ville være spansk». Kort fortalt er det mye feil med Spania, og den lite jordnære litteraturen fra Spania er absolutt ikke nok til at norske statsborgere heller ville være spanske. (Hagvaag, 2017). Et inntrykk en kan få som leser av denne fremstillingen er en klar nasjonalistisk holdning til Spanias statsminister. På samme dag informeres det kort om at «*Spansk domstol stanser møte om katalansk uavhengighet*», det forklares en del om den økonomiske statusen, blant annet endring av store bankers kontor ut av Catalonia, og fall av bankenes aksjer på børsen. (Dagbladet, 2017). Den korte oppdateringen informerer også om Catalonia som Spanias rikeste region, der de står for 1/5 av landets økonomi, samt at Spania kan ta over Catalonias autonomi ved bruk av lovfestingen satt i 2010. Med tanke på de samtlige artiklene som oppfordrer til dialog, er dette en relativt kort artikkel som kunne utdypet de ulike partenes villighet til dialog; og eventuelt om deres krav. Spesielt når det også er tydelig i overskriften hvem som stanser møtet.

Den siste artikkelen oppstår et par dager etter, 08.10.17: «*Tusenvis kledde seg i hvitt for å få spanske politikere til å løse konflikten*». (Andresen, 2017). Tittelen indikerer et forsøk fra sivilbefolkningen til å få politikere i landet til å snakke sammen. Samtidig kan en stille spørsmål på hvem som møtte opp, og hvilket budskap demonstrasjonen egentlig gir. Hva betyr det å løse konflikten? Betyr det å stanse folkeavstemningen i Catalonia? Ifølge artikkelen er deltakerne hvitkledde og upartiske, men uthevelsene i artikkelen viser noe helt annet: « - Krisen har nådd et vendepunkt, og vi må engasjere oss for å forsvare spanske verdier som en nasjon, sier demonstranten Joaquin Penas til The Guardian». (Andresen, 2017). Artikkelen fortsetter med å fortelle om demonstrantens syn, som at katalansk selvstendighet kan sammenlignes med at Spania mister en arm. Samtidig anerkjenner demonstranten mistilliten til regjeringen og Rajoy «...For å være helt ærlig er han helt forferdelig». (Andresen, 2017). Artikkelen avslører det underliggende med demonstrasjonen, som absolutt ikke er en upartisk demonstrasjon, men en samling for de som ønsker et «samlet Spania». Dette kan ligne argumentene imot kurdisk selvstendighet fra vestlige land, som ønsket et «samlet Irak». «Samlet» kan indikere bedre for alle parter, uavhengig av demokratiske resultater eller ikke – uten erkjennelse av regionens krav.

Videre oppdateres det om antallet som ble skadet under folkeavstemningen, og informering om Rajoys kommentar om at han ikke utelukker å bruke artikkel 155 i grunnloven for å

suspendere Catalonias autonome status. (Andresen, 2017). Artikkelen fremstilling inkluderer en blanding av hvitkledde nøytrale som ikke egentlig er nøytrale, pro-spanske demonstranter som anerkjenner den dårlige regjeringen, og Rajoys trusler om å bruke artikkel 155. Artikkelen til dels naive fremstilling av de hvitkledde demonstrantene er et interessant valg. Å være for «et samlet Spania» betyr at du er imot katalansk selvstendighet. Med andre ord er en ikke helt nøytral som fremstilt i denne artikkelen. En misvisende overskrift som brukt i denne artikkelen kan sette spørsmål på om norske eller europeiske interesser speiles i utenriksdekningen.

5.2.3 Oppsummering

Fremstillingen av de respektive bevegelsene i Dagbladet har en tydelig skjevbalanse. På den ene siden fikk den kurdiske folkeavstemningen ikke bare et par artikler om bevegelsen, men artikler der den første antageligvis oppstår som provoserende for to store grupper («iranere og arabere») som omfavner over en halv milliard mennesker. Den andre artikkelen er tydelig imot løsrivelse, som en kan se gjennom overskriften «*Tida er ikke moden for en kurdisk stat*» og den generelle subjektive fremstillingen. På den andre siden ble den katalanske folkeavstemningen svært godt oppfulgt. Av de 14 artiklene om Catalonia, var 5 av dem korte og informerende for å oppdatere lesere med den nyeste informasjonen om Catalonia. For den kurdiske bevegelsen, er bare to artikler om en folkeavstemning problematisk for den totale fremstillingen i Dagbladet. Med andre ord kan det legges stor vekt, press eller forventninger til de få artiklene som alene har ansvar for å informere lesere om den ekstremt komplekse situasjonen i regionen. Generelt sett bar artiklene preg av uro og usikkerhet, fremfor et fokus på demokrati eller balansert debatt. Den kurdiske bevegelsen ble fremstilt med negative antakelser, få begrunnelser for antakelsene, og en atmosfære av dårlig oppfatning om folkeavstemningens generelle eksistens. Med få artikler til råde, kan dette signalisere sakens mangel på viktighet for å oppstå i nyhetene.

For Catalonia var det god oppfølging, og Dagbladet var ikke redde for å presentere begge sidene av saken. Men dette kom også med en demokratisk bekostning, da argumenter fra den pro-spanske siden ofte sto ubestridt; uavhengig om de har blitt dekonstruert i tidligere artikler eller ei. Det var også naturligvis hyppige oppdateringer om antall skadde, da «vold i Europa» er noe et norsk media kan skrive om ofte. Med en skiftende atmosfære, ofte fra dramatisk til informativ, var fremstillingen rik på innhold. Norge kom også på banen et par

ganger, men med kommentarer fra UD som sto ukritisk i artiklene. Dette kan reise spørsmål om medias rolle som fjerde statsmakt, da et utydelig standpunkt om vold under en folkeavstemning burde være enkelt å kritisere fra et demokratisk perspektiv. En løsning på dette som ble benyttet et par ganger av Dagbladet, var å inkludere kritiske kommentarer utenlands om Spanias håndtering av folkeavstemningen. Det må også gjentas at slike konklusjoner som trekkes i denne analysen, ofte er motivert med KDA's Er-bør dikotomi. Som vi har sett på under litteraturgjennomgangen av utenrikspolitikk, er det et aktivt tema å diskutere Norges potensielt «svake» standpunkter og mangel på debatt i utenrikspolitiske hendelser. Ellers var det også en tydelig personifisering av Rajoy, og jevnlig kritikk av hans håndtering av avstemningen fra begge sider.

5.3 NRK

De siste artiklene som skal analyseres er Norges allmennkringkastingsselskap NRK. Denne delen vil ta for seg journalistikken til et mediehus med lovfestet finansiering, redaksjonell frihet og en armlengdes avstand til myndighetene. Totale artikler om folkeavstemningen i Kurdistan én uke før og etter valget var 8, spredt utover totalt 4 dager med korte mellomrom. Catalonia hadde totalt 13 artikler om folkeavstemningen utover 8 dager nevnt i sin tidsperiode. Sammenlignet med forrige del, er det en tydelig forskjell på antall i mediedekningen her versus Dagbladet. Det kan eksempelvis være forventinger til NRK som en «sikker» allmennkringkaster, med mulige øvrige ressurser, korrespondenter og dekker av utenriksnyheter. Allikevel er NRK et overaskende midtpunkt mellom VG og Dagbladet i forhold til dekning. På en side har NRK flere artikler om Kurdistan enn VG, men færre dager der de nevner bevegelsen. På en annen side har de omtrent helt lik (én artikkel mindre) og omfattende dekning av Catalonia som Dagbladet. NRK har tydeligvis ingen mangel på antall artikler publisert, innholdet derimot er noe vi skal se nærmere på nå.

5.3.1 Kurdistan

Den første artikkelen om selvstendighetsvalget i Kurdistan oppstår den 22.09.17, tre dager før folkeavstemningen: «*Hvorfor vil kurderne i Irak ha skilsmisse?*» (Wold, 2017). På en side er en mediedekning før avstemningen et godt tegn på kontinuitet, dette tyder på at NRK har kjennskap til regionen og ønsker å forklare til sine lesere hvorfor folkeavstemningen tar sted.

På en annen side kan overskriften være det første inntrykket mange får av folkeavstemningen. Ordvalget «skilsmisse» er en uformell måte å benevne en demokratisk folkeavstemning på, og ordet er problematisk da skilsmisse er noe en ofte kan assosiere med negativitet. Skilsmisse er ikke tilknyttet mye annet enn en trist hendelse, og slikt uformelt ordvalg er noe en ofte ser i norske medier. Undertittelen fortsetter: «I 100 år har det kurdiske folk drømt om å få sin egen stat». (Wold, 2017). Artikkelen har et gjennomgående fokus på den historiske konteksten, og ingressen introduserer: «Mandag går kurderne i Nord-Irak til folkeavstemning..», videre utheving understreker «Så hvorfor vil president Barzani gå inn for en selvstendig stat nå?». (Wold, 2017). Her stiller artikkelen spørsmål, personifiserer ledelsen og tilbaketrekker seg fra å bruke regionens navn. «Nord-Irak» oppstår også i NRK, noe som lengre i artikkelen forklares: «Kurdernes selvstyre KRG, Kurdistan Regional Government, offisielt anerkjent og skrevet inn i den irakiske grunnloven». (Wold, 2017). Skribenten forklarer leseren om regionens anerkjennelse og er informert om dette, men benytter fremdeles Nord-Irak som benevnelse av regionen. Dette bekrefter herved at alle tre mediene velger dette bevisste ordvalget om regionen Kurdistan. Videre uthevelser inkluderer: «Hvorfor har ikke kurderne sin egen stat?», «Etter 6 år med borgerkrig og IS herjinger er de 100 år gamle Sykes-Picot grensene i ferd med å viskes ut og tegnes på nytt. Denne gangen vil ikke kurderne være for sent ute» og «Hvor bor kurderne i dag?». (Wold, 2017). Artikkelen er informativ og gjør et forsøk på å forklare den historiske konteksten enklest mulig. Nevnelsen av å ikke være «for sen» gjør artikkelen håpefull, men gradvis fortelles det om den daværende realiteten med følgende uthevelser: «Strid om land», «Liten støtte», «Både høyesterett og regjeringen i Bagdad har slått fast at folkeavstemningen er grunnlovsstridig og ulovlig, siden de ikke ønsker at Irak skal falle fra hverandre». (Wold, 2017). Det er ingen direkte fokus på demokrati, men artikkelen oppstår relativt balansert i fremstillingen. Som vi har sett i Catalonia, er det et fokus på grunnlovsstridighet; uten forklaring på hvilke premisser grunnloven er dannet på. Overveier grunnlover ovenfor demokratiske folkeavstemninger for vestlige land?

Videre tar det tre dager før neste artikkel, som er på selve dagen folkeavstemningen tar sted den 25.09.17: «Feirer kurdisk avstemning – men frykter for uro» (Molde, 2017). Overskriften er preget av uro, og forklarer ikke tydelig av hva da en naturligvis ønsker at leseren skal trykke på artikkelen. «Frykter for uro» i sin form stiller allikevel spørsmål om dette er

grunnet folkeavstemningen i seg selv, eller eksterne krefter. Undertittelen fortsetter: «Kurderne feirer vellykket folkeavstemning om kurdisk selvstendighet. Men nabolandene er misfornøyde. Den tyrkiske presidenten, Recep Tayyip Erdogan, truer med å sende soldater over grensen». (Molde, 2017). Inntrykket en får av å lese «sende soldater», versus eksempelvis «invadere» er stor. En kan stille spørsmål på om artikkelen toner ned på realiteten av at Norges NATO-allierte land Tyrkia truer med å invadere land utenfor sine egne grenser. Selve aktøren her er personifisert men ikke tonet ned. Realiteten derimot er mye mer bekymringsfull enn fremstilt foreløpig. Videre er det uthevet med «Frykter uro» og «truer med å skru igjen oljekranen». Artikkelen holder også et relativt godt fokus på den demokratiske metoden for løsrivelse. Oljebyen Kirkuk er ofte nevnt uten en historisk kontekst av dens tilknytning til kurdere eller assyrere. Artikkelen fremstår nøytral, men samtidig tilbaketrukket på å diskutere Tyrkias plikt i å opprettholde verdiene til forsvarsalliansen Norge også tilhører. Mediehuset mangler kritisk blick på saken utenom det rent informative. Det er heller ingen offentlige uttalelser fra Norge som kan inkluderes i artikkelen av NRK, men samtidig en mangel på andre stemmer om sakens alvorlighet. Generelt sett er det et stort fokus på invasjon, eller å «sende soldater over», og understreking av potensielle utfall grunnet folkeavstemningen.

Dekningen fortsetter samme dag, datoen 25.09.17 står for majoriteten av artiklene om omhandler selvstendighetsvalget i Kurdistan. «*Faren ble halshugget i kampen mot IS*». (Wold, 2017). Artikkelen er en følelsesladd og subjektiv fortelling om en av mange døde i kampen mot IS. Med en sterk overskrift som ikke sparer på grusomheten, fortsetter undertittelen med forklaring: «De mistet en far og en ektefelle på brutalt vis. Hujam Surchi var en av de 2000 kurdiske Peshmerga-soldatene som ble drept i kampen mot IS. – Martyrenes blod skal ikke gå til spille forgjeves, sier familien. Nå vil de ha en selvstendig stat». (Wold, 2017). Artikkelen er empatisk til familien av den avdøde soldaten, og fremstår kampen mot IS som et legitimt argument for folkeavstemningens oppstandelse (som vi har sett tidligere har «kampen mot IS» også blitt brukt *imot* kurdisk folkeavstemning om løsrivelse). Videre i vanlig tekst utdypes det om avstemningen: «Nord-Irak: Mandag skal kurderne ...». (Wold, 2017). Etter en følelsesladd fortelling om en avdød soldat, om familiens håp om statsdannelse i hans navn, fremstilles fortsatt regionen uten sitt anerkjente navn. Hvilket redaksjonelt grunnlag kan et fritt, statseid media som NRK ha for å ikke bruke

regionens anerkjente navn? Artikkelen utdyper videre om Surchis modighet i krigen, og hvordan henrettelsen foregikk offentlig over hele internett. Det er ingen fokus på avstemningens demokratiske metode, diskusjon om løsninger til folkeavstemningens mål eller ståsteder fra den norske regjeringen. Én nevning av Norge er derimot inkludert da Norge blant andre land ga Peshmerga-styrkene våpen – artikkelen holder et fokus på store tap og uthevelsen: «Kurderne kjempet en kamp også på vegne av det internasjonale samfunnet som ville se ekstremismen nedkjempet i Syria og Irak. Men prisen har vært høy», videre: «nå vil kurderne ha noe igjen: Et uavhengig Kurdistan». (Wold, 2017). Fremstillingen i artikkelen er klar på IS-argumentet for dannelsen av en kurdisk stat, men uthever også andre punkter som «sterkt press» fra Tyrkia og Bagdads sentralregjering, som begge ønsker at folkeavstemningen skal avlyses. Kombinasjonen av en subjektiv fortelling og informativ forklaring på situasjonen resulterte i en sympatisk artikkel. Det ble heller ikke inkludert noe angående direkte støtte, da NRK ikke hadde mye å referere til; istedenfor benyttet de en av mange argumenter som blir brukt for å legitimere ønske om løsrivelse.

Videre er fremstillingen kontinuerlig på valgdagen, med to korte artikler: «*Kurdisk folkeavstemning i gang*» (NRK, 2017) og «*Det viktigste i folkeavstemningen du ikke har hørt om*» (NRK, 2017). Den førstnevnte er ikke en direkte artikkel, men en liveoppdatering med spalteplass som informerer om folkeavstemningens gjennomføring. Her er fokuset på selve avstemningen og viser NRKs kontinuitet i dekningen av en utenrikshendelse. Den andre er heller ingen vanlig artikkel, men en lenke til en video om «Det viktigste i folkeavstemninga du ikke har hørt om». (Wold, 2017). Tittelen har en antakelse om at leseren ikke kan mye om saken. Videoen er generelt informativ, og dekningen til NRK om folkeavstemningen er omfattende på valgdagen.

Den siste artikkelen fra folkeavstemningens valgdag omhandler det massive presset fra det internasjonale samfunnet: «*Barzani vil la kurderne bestemme i morgen – selv om det skulle koste ham livet*» (Senel, 2017). Tittelen indikerer en type heltemodighet fra presidenten, som ønsker at folket skal bestemme deres egen fremtid. Undertittelen kommenterer: «Likevel er det fortsatt usikkert om folkeavstemningen om kurdisk uavhengighet i Irak blir avholdt som planlagt mandag». (Senel, 2017). Artikkelen indikerer en usikkerhet om dette vil foregå, ikke grunnet arrangementen av folkeavstemningen selv, men eksterne krefter som presser presidenten. Første avsnittet under undertittelen forklarer: «Kurdistan er under

hardt press fra FN, USA, Tyrkia, Iran og Syria. De tre sistnevnte er bekymret for smitteeffekten og krever at folkeavstemningen avlyses». (Senel, 2017). Ordvalget «smitteeffekt» har sin overførbare betydning som kan være forståelig, men samtidig er sykdommer ofte relatert til «å smitte», ikke referanser til demokratiske folkeavstemninger. Uavhengig av syn, har ordvalget en negativ konnotasjon. Uformelt ordbruk er ikke alltid like passende, spesielt i alvorlige situasjoner og uavhengig av redaksjonell kultur eller skrivemåte i Norge. «Smitteeffekten» forklares videre: «De frykter at den kan utløse lignende løsrivningskampanjer blant deres egne kurdiske befolkninger» - Dette kan åpne for en diskusjon om grensekonflikter i Midtøsten og folkeavstemningens rekkevidde, noe som det ikke holdes debatt om i norsk utenrikspolitikk. Artikkelen uthever videre: «President Masoud Barzani i den delvis selvstyrte irakiske regionen nekter å avblåse mandagens folkeavstemning om løsrivelse, tross trusler og advarsler fra mange kanter». (Senel, 2017). Omtalelsen av regionen Kurdistan som fremstilt ovenfor kan oppfattes som en krevende referering i en allerede vanskelig situasjon å forstå. Masoud Barzani var president av den selvstyrte regionen Kurdistan, å referere til regionen som den «delvis selvstyrte irakiske regionen» kan gjøre det enklere å misforstå situasjonens etniske problematikk. Artikkelen viser i tidlig fase fryktløshet fra regionens president angående konsekvensene til avstemningen, men dette bærer preg av uro og usikkerhet i artikkelen. Uthevinger som «Nekter å avblåse», «tross trusler og advarsler fra mange kanter» kan vise til ulydighet for relaterende parter i Norge som FN og USA. Avslutningsvis siterer artikkelen: «- Folkeavstemningen er i hendene til folket», «økt usikkerhet, og «truer med å gripe inn militært». Det er et fokus på grunnlovsstridighet, og ingen reflekterende kommentarer i artikkelen om demokratisk rett, selvbestemmelse eller kritisk diskusjon om FNs standpunkt.

Dagen etter, den 26.09.17, øker fremstillingens alvorlighetsgrad betydelig: «*Erdogan truer kurderne med matmangel*». (Kruse & Holm, 2017). Personifiseringen her er tydelig fremstilt, det er ikke Tyrkia som truer kurderne med matmangel men Erdogan selv. Hvorfor er den ansvarlige regjeringen tonet ned i dette tilfellet? Undertittelen utdyper videre: «Tyrkias president, Erdogan, truer med å stanse lastebilene som frakter mat inn til de kurdiske områdene i Nord-Irak. Han truer også med å kutte oljeimporten fra kurderne». (Kruse & Holm, 2017). Her blir Nord-Irak igjen foretrukket fremfor regionens navn, og en norsk NATO-alliert Tyrkia redusert til én manns ansvar i form av presidenten Erdogan. Videre fortelles det

om truslene og uthevelsen: «- Det er slutt for dem i det øyeblikket vi stenger kranene, sier Erdogan. Han kaller samtidig folkeavstemningen for forræderi og advarer mot «etnisk krig». (Kruse & Holm, 2017). Artikkelen inkluderer sitatet uten videre kommentarer eller kritikk. Her kan en argumentere for mangelen på kritisk sans fra NRK, spesielt grunnet deres rolle som uavhengig media. Burde NRK kritisere den selverklærte demokratiske forsvarsalliansen NATO, og deres medlemsland (inkludert Norge) for mangel på kommentarer på slike provokasjoner til stater utenfor deres egne grenser? Videre uthevelser inkluderer «Truer også med militær aksjon» og «Kurdisk uavhengighet er uakseptabelt for Tyrkia, og for den Tyrkiske nasjonen er dette et spørsmål om overlevelse, sa Erdogan». Kombinasjonen av enkle forklaringer på truslene som «matmangel», fremfor eksempelvis «sultkatastrofe» eller «invasjon», personifisering av aktøren, og tilbakeholdelse av Kurdistans regionsnavn er tydelige. Artikkelen forklarer deretter om en samlet militærdemonstrasjon ved grensene til regionen Kurdistan, og folkeavstemningens høye valgdeltakelse på 72% med tydelig ja-flertall. Invasjonen av oljebyen Kirkuk er også nevnt, men med mangelfulle kommentarer fra det internasjonale samfunnet står dette bare som rent informativt i artikkelen.

Artikkelen avslutter med noen interessante kommentarer som påpeker lite refleksjon i arbeidet: «Kurdernes drøm» fremstilles med en historieoppfriskning og hvordan kolonimaktene delte inn Midtøsten, følgende av uthevelsen «Kan endre Midtøsten» med kommentarer fra USA som «er imot ethvert forsøk på å endre grensene i landet». (Kruse & Holm, 2017). Etter dette utheves det at «følgene av folkeavstemningen kan bli et forandret Midtøsten, sier BBC's kommentator». En kan argumentere for at dette er selve poenget med folkeavstemningen? Å «rette opp» i grensene som var skapt av kolonimakter, noe som lesere har blitt forklart i tidligere artikler. Artikkelen har en tydelig mangel på kritisk blikk, et enkelt spørsmål til kommentaren fra USA kunne vært eksempelvis: *Hvorfor?* Videre forteller FN at det «er beklagelig at kurderne stemmer for uavhengighet i stedet for å forhandle med myndighetene i Bagdad». Når FN selv er imot folkeavstemningen, og ønsker «et forent Irak» kan en stille spørsmål på de demokratiske verdiene som opprettholdes av både organisasjonen og i artikkelens fremstilling. Alle de nevnte uthevelsene og sitatene står i sin egen form i artikkelen, uten kritiske kommentarer, refleksjon fra andre akademikere eller større profiler angående situasjonen og potensielle løsninger. Avslutningsvis utheves det at «Historien viser at flytting av grenser i denne delen av verden sjelden går fredelig for seg»,

men gir ingen forslag til hvordan ellers å løse grensekonflikter utenom en demokratisk folkeavstemning. Artikkelen skifter mellom informativ forklaring på trusler fra Tyrkia, og kommentarer fra det internasjonale samfunnet uten kritisk blikk. Kommentarer om FN og amerikanske interesser i regionen for et samlet Irak står ubestridt, og atmosfæren i artikkelen er gjennomgående negativ til folkeavstemningens oppstandelse; samtidig som den informerer om legitime grunner til å ønske statsdannelse.

Den siste artikkelen ble publisert 28.09.17 og er en kort artikkel om Bagdads stans av flyvninger til Kurdistan, eller som overskriften forklarer: «*Bagdad straffer kurderne: Stanser flyvninger til Nord-Irak*». (Bredvei, 2017). Mer spesifikt var det KRG som ble nektet flyvninger, regionens navn er svært relevant for saken og nedstempler tydelig regionens autonome status. Undertittelen fortsetter: «Dette er regjeringen i Bagdads første trekk for å straffe kurderne nord i landet. 92% av irakiske kurdere stemte ja til et uavhengig Kurdistan i en folkeavstemning tidligere i uka». (Bredvei, 2017). Artikkelen er generelt informativ og fokuserer gjennomgående på effekten av stansing av flyvninger. Viktigste av disse er stansen av ressurser i regionen, som FN's hjelpe-sendinger i kjølvannet av kampen mot IS. «Dette vil ramme millioner» forklares det, men brukes som et argument imot løsrivelse.

Et trekk alle overskriftene i NRKs fremstilling av Kurdistan har til felles, er at ingen nevner regionens navn. Om dette er på grunn av Norges relasjon med Tyrkia som ofte reagerer på bruken av navnet, internasjonale relasjoner, eller mangel på områdekunnskap i Midtøsten kan spekuleres. I Mody sin analyse av krisen i Sudan konkluderer hun med at privateide organisasjoner scoret høyere på omfattende dekningsindeks enn statseide nyhetsorganisasjoner. (Mody, 2010, 345). Grunner for dette kan inkludere nasjonale interesser. Det burde derfor alltid stilles vedlikeholdende spørsmål om medienes rolle i Norge som uavhengig, kritisk og demokratisk. Selv med NRK sin status som fritt og uavhengig burde ikke potensiell bias i mediedekning ses bort ifra.

5.3.2 Catalonia

Allerede den 24.09.17 starter første nevning av Catalonias folkeavstemning, ikke som en artikkel, men som en kort «info boks» øverst i NRKs nettavis med overskriften «*Folkeavstemningen er en farse*». (Tandstad, 2017). Ikke bare er det første inntrykket av folkeavstemningen negativ, den er også lite spesifikk om hvor den foregår og begynner

fremstillingen med en sterk mening i sitatform. Det er ikke før et par dager senere den første ordentlige artikkelen om folkeavstemningen i Catalonia presenteres. Boksen med informasjon forblir øverst på NRK sin nettside i tre dager.

«Russiske aviser sammenligner Catalonia med Krim-halvøya» (Tandstad, 2017) fra 26.09.17 starter den første fremstillingen i form av en ordentlig artikkel. Fremstillingen begynner med en sammenligning av Catalonias ønske om selvstendighet med annen bevegelse, fremfor som en individuell situasjon. Og med første nevning av folkeavstemningen som «en farse», kan inntrykket om folkeavstemninger gjennom fremstillingen oppfattes som negativt allerede fra starten av. «Russiske aviser» har heller ikke et godt omdømme, og Catalonia blir omtalt i samme setning som den omstridte halvøya Krim. Undertittelen fortsetter: «- Spania bruker makt for å knuse «den katalanske våren». «Krim-våren» har kommet til Pyreneene, er blant overskriftene i russiske nyhetsmedier den siste tiden». (Tandstad, 2017). Den katalanske våren refererer til den arabiske våren der tusenvis døde i masseprotester over hele Midtøsten og Nord-Afrika i håp om endring av regimer. «Ifølge Madrid-avisa blir den spanske regjeringen og det spanske rettssystemet gjennomgående framstilt som undertrykkende fremfor Catalonia». Artikkelen uthever videre med « - Fare for borgerkrig» og «Krim-halvøya». Artikkelen bærer mye preg av uro. Konflikten i Krim-halvøya kan ifølge denne artikkelen parallelliseres med Catalonia, og fokuserer mye på hva russiske aviser forteller om folkeavstemningen. «Fare for borgerkrig» er ikke noe en ønsker å lese, annekteringen av Krim er kjent fra tidligere i norske medier, og en kan få identiske tanker rundt hendelsen i Catalonia. Generelt sett er det usædvanlig mye fokus på russiske nyheter, sammenligning av folkeavstemninger, og overdramatisering av folkeavstemningen.

To dager etterpå, den 28.09.17, settes det fokus på maktbruken: «Spania bruker makt for å stanse folkeavstemning» (Bredvei, 2017). Overskriften gir en direkte anklagelse, uten å tone ned på ansvaret til aktøren (Spania). Et eksempel på nedtoninger vi har sett tidligere er «Erdogan truer kurdere» fremfor «Tyrkia». Undertittelen er også informativ: «Politiet beslaglegger stemmesedler og annet valgmateriell. Sikkerhetsstyrkene forseglar valglokaler. Spanske myndigheter går hardt frem for å hindre at folkeavstemningen i Catalonia blir gjennomført». (Bredvei, 2017). Heller her er ikke aktøren, og de påvirkede nedtonet i ansvaret, fremstillingen er både informativ og balansert ved første inntrykk. Artikkelen fortsetter med uthevelsene «Katalanske ordførere som stiller valglokaler til disposisjon,

trues med rettsforfølgelse», «Større selvråderett» og en forklaring på at ikke alle katalanere ønsker «fullstendig brudd med moderlandet». (Bredvei, 2017). Videre utheves det et sitat: «- Det er ikke flertall i Catalonia for løsrivelse. Med de fleste vil ha større selvråderett over egne ressurser. Det sier Spania-ekspert Jose Maria Izquierda ved UiO til NTB». Denne retorikken kan ligne utsagn fra pro-spanske tilhengere, noe som kan åpne for spørsmålet: Hvis man er så sikker på utfallet, hvorfor ikke la katalanerne stemme over det? Hvis en er sikker på hva et annet folkeslag ønsker, og at det «ikke er flertall for løsrivelse», hvorfor ikke la dem gjennomføre folkeavstemningen uten hindringer for å bevise dette? Sitatet står alene uten mot-kommentarer i artikkelen, det oppstår derimot kommentarer fra den katalanske presidenten Puigdemont på EUs vending av døve øre til Catalonias ønske om folkeavstemning. (Bredvei, 2017). Artikkelen er balansert med tanke på representasjon av de ulike sidene ved saken. Siste halvdel av artikkelen understreker mangelen på støtte internasjonalt, men det er en tydelig mangel på diskusjon og kritisk blick på Norges nøytrale standpunkt. Det er ingen dramatiske nevnelser av borgerkrig, få tegn på store bekymringer, men uro i form av spansk voldsbruk. Nevnelser av demokratisk rett eller diskusjon om den spanske grunnlovens undertrykkelse av autonome regioner er også fraværende i artikkelen.

På valgdagen 01.10.17 fremstilles det to artikler om folkeavstemningen: «*Sammenstøt i Barcelona: Folke søkte dekning etter høye smell fra politiet*» (Hirsti & Kolstadbråten, 2017) og «*Nok er nok! Pilar (76) vil for første gang gi sin stemme til et uavhengig Catalonia*». (Lote, 2017). Valgdagen var preget av mye sammenstøt, noe som anerkjennes tydelig i fremstillingen. Den førstnevnte artikkelen understreker uro, kamp og krasj mellom to parter under folkeavstemningen. Undertittelen fortsetter med: «Barcelona: Ifølge borgermesteren i Barcelona skal 460 mennesker ha fått behandling etter kraftige sammenstøt med politiet i Barcelona. Politiet forsøker å stanse den lovstridige folkeavstemningen i den spanske regionen Catalonia». (Hirsti & Kolstadbråten, 2017). NRKs artikkel fortsetter med stort fokus på antall skadde og uthevingene: «Ulike tall», «Ovrrasket over volden» og «Blodig». Politivolden beskrives i detaljer, med et stort fokus på hvor overaskende dette er for velgerne. Etter mye informering om volden, er det et demokratisk fokus i artikkelen om folkeavstemningen: «Møtte opp klokken fem» og «stengte lokaler» er blant uthevingene som fokuserer på borgeres motivasjon til å stemme. Under «ovrrasket over voldsbruken», siteres det under: «- Men det handler om mer enn det. Det handler om vår grunnleggende

rett til å uttrykke oss demokratisk» (Hirsti & Kolstadbråten, 2017). Igjen er det lite omtale om Norges standpunkt, eller kritiske kommentarer på svake standpunkt fra Norge og Europeiske land generelt. Artikkelen har mye preg av uro grunnet politivolden, og benytter mye plass for rapportering om detaljer.

Den andre artikkelen omhandler en gammel kvinnes valg om å stemme for løsrivelse. Denne subjektive, personaliserende og følelsesladde artikkelen kan ligne artikkelen om Kurdistan angående den døde soldaten og hans familie; en sjanger som ofte brukes i nyhetsrapportering. Forskjellen mellom disse derimot, er at overskriften indikerer på at tiden for løsrivelse har kommet «nå», og indikerer på at tidligere grunner eller argumenter ikke var «nok» for katalanere. Undertittelen forklarer videre:

«Ikke engang da hun var liten jente og innenfor husets fire vegger var familien til Pilar for uavhengighet. Nå sier den 76 år gamle kvinnen for første gang i sitt liv «ja» til løsrivelse». (Lote, 2017).

Artikkelen forteller hvordan Pilar ble straffet for å snakke katalansk i barneårene. Med uthevelsen «Tror hun får stemt» fremstilles folkeavstemningen som en tid der folket har fått nok av undertrykkelse. Samtidig kan denne dekningen av frigjøringskamp undergrave den tidligere undertrykkelsen eksempelvis gjennom Francos tid. Det er et gjennomgående fokus på undertrykkelse, men lite om hvem som gjør dette; ikke bare politiet, men den spanske stat, en militæralliert av Norge som også står for demokratiske verdier. Artikkelen understreker: «Lørdag meldte den spanske regjeringens øverste representant i Catalonia at politiet hadde stengt halvparten av 2315 valglokaler». (Lote, 2017). Med dette i bakhodet, hvordan kan en holde diskusjon om valgdeltakelsen eller hva «katalanere flest» ønsker? Med ingen diskusjon om nedstengelse av lokalene, opererer artikkelen hovedsakelig som en personlig fortelling om hvordan én katalaner har skiftet mening om løsrivelse.

Dagen etter folkeavstemningen, den 02.10.17, blir det publisert tre artikler om gårsdagens kaos. To av artiklene er korte oppdateringer: «*Catalonias leder: Vi har vunnet retten til en selvstendig stat*» (NTB, 2017) og «*844 skadd i sammenstøt med politiet i Barcelona*» (Olsson, 2017). Den førstnevnte er en oppfølging av Catalonias resultat, samt hva regionens president ønsker å erklære. Artikkelen er kort, men informativ og supplerer kontinuiteten av mediedekningen. Artikkelen oppdaterer om antall skadde, og den spanske presidenten

Rajoy's nektelse i å beklage for politivolden grunnet folkeavstemningens lovstridighet. (NTB, 2017). «844 skadd i sammenstøt med politiet i Barcelona» er også en oppdaterende og kort artikkel som setter stort fokus på antall skadet. Undertittelen er informerende og direkte: «De regionale, katalanske myndighetene hevder at over 840 personer ble skadd i sammenstøt med politiet. Spanias statsminister takker politiet for innsatsen». (Olsson, 2017). På en side, kan Spania oppfattes som en politistat med voldelige tendenser som ikke samsvarer med europeiske verdier. På en annen side kan folkeavstemningens lovstridige status oppfattes som udemokratisk for en leser som ikke har blitt informert om Spanias lovendring i 2010. Etter uthevingene «To alvorlig skadd», Rajoy som «takker politiet» og «Avviser folkeavstemning» benytter artikkelen en del sitater fra begge sider (Olsson, 2017):

«- Rajoy har vært en svekling som har gjemt seg bak påtalemyndigheten og domstolene. I dag krysset han alle grenser med politiets metoder mot vanlige folk, gamle og familier som forsvarte sine grunnleggende rettigheter, sier Colau».

«- Vi gjorde det vi måtte. I dag vant demokratiet, fordi grunnloven ble overholdt. Vi vil aldri lukke døren for dialog, men det må skje innenfor rammen av loven og demokratiet, svarer Rajoy».

Artikkelen fremviser en kaotisk situasjon, og benytter muligheten til å presenterer begge partene i hendelsen. Det er ingen søkelys på demokrati i form av kritiske kommentarer eller diskusjon. Dette er noe som i seg selv kan argumenteres for burde diskuteres i artikkelen. Til og med president Rajoy's kommentarer om at «demokratiet vant» med politiets voldsbruk er presentert bare rent informativt i artikkelen. Dette fører oss videre til den tredje og siste artikkelen fra 02.10.17 som derimot tar for seg dette: «*Kritiserer politiets kraftige voldsbruk i Catalonia*» (Blomkvist, 2017). Artikkelen omhandler hovedsakelig voldsbruken, og undertittelen forklarer videre: «En video viser hvordan spansk politi slår og drar folk med hendene i været ut av folkemengden. Flere kritiserer den kraftige voldsbruken mot katalanske velgere». Det understrekes at «Katalanske myndighetene sier at den spanske regjeringen må svare for seg i internasjonal rett for voldsbruken», noe som kan åpne for spørsmål om hvordan grunnlovstridighet kan overveie internasjonal lov. Det er flere kommentarer om voldshendelsene, inkludert fra Boris Johnson, Jeremy Corbyn, Guy Verhofstadt og norske politikere som ønsker en nedtrapping av situasjonen, men ingen

nevne om hvordan å løse situasjonen. Norge kommer på banen i denne artikkelen, og uthevingen: «UD – Et internt anliggende» viser til hvordan Norge indirekte støtter Spania ved å være nøytrale. Kommentarer som «landets lover» refererer til den spanske grunnloven, som i seg selv undertrykker Catalonias ønske om øvre autonomi. Artikkelen fremstår objektiv i sammenheng med informasjon, men kritiserer ikke norsk utenrikspolitikk i noen grad. Det er generelt søkelys på vold i artikkelen, men en kan stille spørsmål på hvordan upresise kommentarer fra det internasjonale samfunnet om «lovlydighet» kan forsvares i en demokratisk fremstilling av saken.

Dagen etter, den 03.10.17, er Norge igjen involvert: «*Spanias ambassadør til Norge: - Spansk politi handlet korrekt*». (Berg & Eriksen, 2017). Overskriften er et sitat som informerer tydelig Spanias standpunkt på en delikat situasjon om voldsbruken i Catalonia. Undertittelen forklarer videre: «Den spanske ambassadøren i Norge, Maria Isabel Vicandi, forsvarer regjeringens bruk av politi under søndagens folkeavstemning i Catalonia». En kan bemerke seg at folkeavstemningen ikke blir omtalt som øst-Spania, fremstillingen anerkjenner her regionens autonome status i motsetning til bruken av «Nord-Irak» om regionen Kurdistan. Undertittelen indikerer også på Spanias rastløse beslutning om å stanse folkeavstemningen, fremfor å akseptere forslaget om dialog om øvre autonomi fra katalanske myndigheter. Artikkelen er hovedsakelig et intervju med ambassadøren, som benekter politivold, uthevede underoverskrifter forklarer: «Benekter omfattende politivold», «En riktig bruk av makt for å innfri forpliktelsen til å hindre den ulovlige folkeavstemningen». «Fabrikkerte bilder» refererer til ambassadørens anklagelser om at bilder av blødende demonstranter var fabrikkert, noe vi vet i dag ikke er sant. Spørsmålet er hvorfor ville hun løyet når hun allerede forsvarte politivolden? Og hvorfor er ikke denne løgningen diskutert og kritisert ytterligere i artikkelen? Artikkelen fremstiller bevegelsen som ulovlig i spanske øyne, og får frem den spanske siden tydelig. Det er en mangel på diskusjon om uttalelsene, samtidig kan en argumentere at de snakker for seg selv da ambassadøren tydelig er desperat etter å dekke til forferdelighetene i Catalonia.

Videre på samme dag fremstilles også Kongens kritikk av Catalonia: «*Kongen i Spania mener katalanske ledere er uansvarlige*». (Halsør, 2017). Overskriften understreker Kongens ståsted på situasjonen, med tydelig standpunkt på hva han mener om katalansk løsrivelse. Undertittelen fortsetter: «Spanias kong Felipe mener katalanerne bevisst har gått utenom

loven ved å holde folkeavstemning om selvstendighet i Catalonia. Kongen mener de katalanske lederne har vært illojale, og at de kan sette økonomien i fare». (Halsør, 2017). En av hovedproblemene i Catalonia-Spania situasjonen, er selve grunnloven. Påpeking av dette gir et uansvarlig inntrykk mot Catalonia, men undergraver situasjonens tematikk om mangel på rettigheter og avstemning om autonomi i selve grunnloven. Den økonomiske kommentaren fra kongen, bekrefter også igjen Catalonias argument om Spanias rolle som økonomisk bagasje for regionen. Artikkelen understreker at «I dag har 300 000 mennesker gått ut i gatene i Barcelona for å demonstrere», dette er i henhold til spansk maktbruk. Med tanke på at overskrifter ofte er tiltrekkende med store tall, er dette et bevisst valg om å ikke vise store pro-katalanske demonstrasjoner i overskriftene. Videre i artikkelen forklares det hvordan kongen ønsker «et samlet Spania». Kongen kritiserer ikke Rajoys autoritære trekk, dominanse av Media i Madrid, eller politivolden, men fokuserer heller på Spanias «stolte demokrati». Fra et demokratisk perspektiv kan en stille spørsmål på om fremstillingen den 03.10 er balansert nok, med tanke på de pro-spanske artiklene om den spanske ambassadørens uttalelser og kongens meninger som begge står kritikkfritt.

Den 04.10.17 fortsetter oppfølgingen av Catalonias selvstendighetsbevegelse, «*Catalonias president til BBC: Catalonia vil erklære uavhengighet om få dager*». (NTB, 2017). Denne korte artikkelen oppdaterer intensjonen til Catalonia etter folkeavstemningens resultat. Artikkelen indikerer en god oppfølging av situasjonen, med informering om valgoppslutning og antall skadet. Dagen etter fremstilles det en artikkel om den katalanske lederen Puigdemont`s kommentar på kongens mening om Catalonias ledere: «*Catalonias president hardt ut mot den spanske kongen*». (Solvang, 2017). Etter artiklene om den spanske kongens tydelige ståsted på et samlet Spania, får vi en artikkel som tyder på god oppfølging av saken og representasjon av begge partene i «ordkrigen». Undertittelen forklarer videre: «President Carles Puigdemont mener den spanske kongen bevisst ignorerer millioner av katalanere». (Solvang, 2017). Fremstillingen her er like direkte og tydelig som den tidligere artikkelen om kongens perspektiv. Den første uthevingen: «Mener kongen velger side» refererer til at kongen ikke nevnte politivolden, om hans sjeldne opptreden på TV, og brudd på kongens lovfestede nøytrale rolle. «Aksepterer ikke utpressing» - som nevnt tidligere er den spanske siden nådeløse når det gjelder å holde dialog, og det understrekes om deres krav om å henlegge folkeavstemningen før mekling vil foregå. Kommentar fra EU-kommisjonens

president fremstilles også i artikkelen: «- Vold løser ingenting i politikken ...». (Solvang, 2017). Her anerkjennes voldsbruken, men samtidig er EU tause om aktørene i handlingen. Artikkelen er generelt oppfølgende, informativ, og viser åpenhet for en balansert fremstilling av begge sidene i saken.

Et par dager senere den 07.10.17 fortsetter oppfølgingen av situasjonen i Catalonia med artikkelen «*Spania: Patriotisk marsj og folkemøte i hvitt*». (Bredvei, 2017). Undertittelen forklarer: «Demonstranter med spanske flagg deltar i det de kaller en patriotisk marsj. Samtidig; på folkemøter der alle er kledd i nøytrale hvitt, er slagordene «Nei til vold – ja til dialog» og «Alt vi trenger er å snakke sammen». (Bredvei, 2017). Overskriften her er mer tydelig enn fremstillingen i Dagbladet om «folkemøte i hvitt», her informeres det tydelig at en «patriotisk marsj» tar sted med *spanske* flagg fremfor en 100% nøytral demonstrasjon. Utthevingene «Patriotisk marsj», «Kutte av en arm» og «Dilemma» avslører demonstrasjonens egentlige ståsted på konflikten: et samlet Spania. Artikkelen fokuserer mye på dialog, den hvite marsjens ønske om at partene skal snakke sammen, og Sveits som mulig megler avslutningsvis. Det er preg av håp om dialog mellom partene, men subjektive sitater fra deltakere i marsjen indikerer at et samlet Spania er sentralt; med eller uten katalanske kriterier som oppfylles. Artikkelen kan indikere en mulig rekontekstualisering: Det er et større fokus på «stopp volden», og «snakk sammen»; noe som er enklere å støtte fra et leserperspektiv, fremfor «stopp folkeavstemningen» som kan oppfattes som udemokratisk.

Dagen etter fremstilles den siste artikkelen av NRK om Catalonia, 08.10.17: «*Hundretusener deltok i massedemonstrasjon mot løsrivelse i Barcelona*». (Krekling & Gimse, 2017). Tittelen setter søkelys på en høy deltakelse på massedemonstrasjon, og oppklarer mitt tidligere argument om at dette er et bevisst valg. Da 300 000 demonstrerte for Catalonia, og imot politivolden, ble dette dyttet ned til ingressen. I dette tilfellet er massedemonstrasjonen imot løsrivelse i Barcelona, og involverer deltakere som ikke er borgere av Catalonia men borgere av hele Spania som har samlet seg i den katalanske hovedstaden. Dette kan gi et mulig feil inntrykk av hva selve borgerne i Catalonia ønsker, da folkeavstemningen ikke oppfylte ønsket valgdeltakelse heller. Undertittelen oppklarer: flere hundre tusen personer fra hele Spania hadde søndag reist til Catalonias hovedstad Barcelona for å demonstrere mot katalanske lederes plan om å erklære uavhengighet fra Spania». (Krekling & Gimse, 2017). Tidlig i artikkelen er det et fokus på valgdeltakelse, 90% for selvstendighet, uthevelser om at

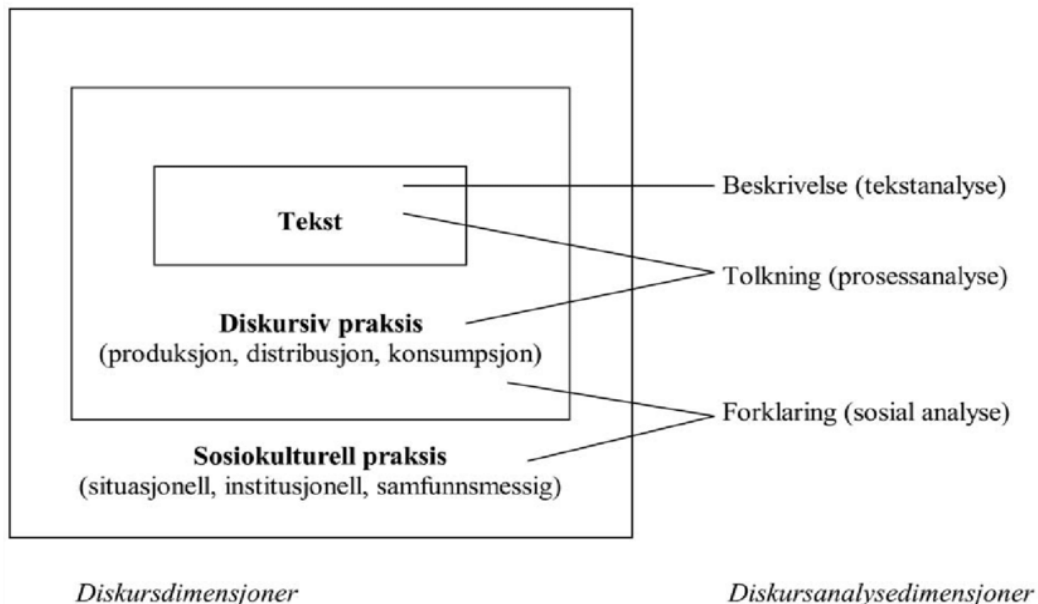
«- Spania vil ikke bli delt» og trussel av Spania om å bruke artikkel 155 for å suspendere Catalonias autonome status. Artikkelen grunnleggende på massedemonstrasjonen resulterer i en pro-spansk fremstilling der nevnelser av demokrati, rettigheter eller problematikken av grunnloven ikke inkluderes. Artikkelen bærer preg av usikkerhet og bekymring, med uthevelsene «spent situasjon» og Rajoys erklæring om å bruke «alle verktøy lovlige» til å stanse løsrivelse. Artikkelen understreker heller ikke at den estimerte deltakelsen på demonstrasjonen (Mellom 350000 – 950000) ikke er direkte representativ for katalanernes ønske for Catalonia. Denne fremstillingen er et bevisst og diskutabelt valg, der det tydelig benyttes store tall noen steder og ikke andre.

5.3.3 Oppsummering

NRK har i sin fremstilling av selvstendighetsbevegelsen i Kurdistan vært ekstremt varierende. På en side var det en relativt kontinuerlig dekning, med informativt innhold om folkeavstemningen. På en annen side benyttet NRK begreper vi har sett tidligere som «nord-Irak» fremfor regionens anerkjente navn, personifiseringer av den tildels autoritære figuren Erdogan for å mulig tone ned skyld på aktøren Tyrkia, og ingen nevnelser av regionens navn i noen av artiklenes overskrift. Den tidlige fremstillingen var også preget av diskutabile begreper som eksempelvis «skilsmisse», fremfor demokratisk folkeavstemning. I dekningen av Catalonia var heller ikke førsteinntrykket positivt, da «folkeavstemningen er en farse» og en sammenligning med Krim-halvøya var det første en kunne lese om saken. Utenom dette var fremstillingene også informative, med et tydelig forsøk på å representere begge sidene balansert. Dekning av antall skadet var naturligvis dominant, da politivold i Europeiske byer ikke foregår ofte. Det var i tillegg ingen misvisende og undertrykkende nevnelser av regionen Catalonias navn, og aktørene som var skyldige (Spania) ble ofte tydelig framstilt. Et felles punkt for begge fremstillingene var mangelen på diskusjon og kritisk sans fra NRK sin side. Bruken av sitater eller sterke meninger står ofte ubestridt, og mediehusets rolle som vaktbikkje ovenfor den norske stat var ikke tydelig nok under dekningene. Vi skal nå i neste delkapittel se på en oppsummering av funnene til de tre analyserte mediene.

5.4 Konsolidering av analyse

I dette kapitlet har jeg sett på de to første delene av Faircloughs tredimensjonale modell: Tekst, som ser på beskrivelse/tekstanalyse – og diskursiv praksis, som ser på prosessanalysen, inkludert tolkning og konsumpsjon. (Se figur 9. nedenfor for oppfriskning av modellen). Hvordan presterte så de ulike mediene? En kan forvente likheter i journalistisk

Figur 9. Normal Faircloughs tredimensjonale modell. Fra «Normal Faircloughs tredimensjonale rammeverk for diskursanalyse», av Y. Hågvar, 2003 (https://www.researchgate.net/figure/Figur-31-Norman-Faircloughs-tredimensjonale-rammeverk-for-diskursanalyse_fig1_322420551).

praksis grunnet konvensjonene for mediedekning. Analysen tyder på at noen fremstillinger gjentas uavhengig av identiske journalistiske prinsipper fra mediene. Gjennom KDA sine verktøy har vi blant annet sett en del antakelser som omhandler publikums ubevissthet om tema, eller overdramatiske fremstillinger som kan vekke oppsikt; spesielt angående Catalonias folkeavstemning. Funnene viser en variert grad av informering, både gjennom selve innholdet i artiklene og oppfølgingen av selvstendighetsbevegelsene. Et viktig punkt som gjentas i alle de tre mediehusenes fremstilling er en tydelig mangel på utenrikspolitisk debatt, spesielt angående norsk utenrikspolitikk og offisielle standpunkt til hendelsene. Artiklene forteller og informerer ofte grundig om hendelsene, men på bekostning av blind rapportering og manglende refleksjon. Dette relaterer til mediens rolle som fjerde statsmakt, og er et tema vi skal se på nærmere i neste kapittel. Verdiantakelser er et punkt som gjentok seg ofte under dekingene. Mediene indikerte altså hva som er godt eller

ønskverdig eksempelvis gjennom overskrifter som «tida er ikke moden for en kurdisk stat», eller negative modaliteter om Catalonias ønske om løsrivelse. Et annet gjentakende mønster er artiklenes tilbakeholdelse av å bruke regionenes anerkjente navn, spesielt regionen Kurdistan. Vi har allerede oppklart Kurdistans autonome status og anerkjennelse i den irakiske grunnloven §117. Ulike grunnlag for et slikt bevisst valg fører oss til neste del av oppgaven: sosial praksis. Sosial praksis er en sosial analyse som vil ta for seg den situasjonelle eller samfunnsmessige delen av oppgaven. Her vil vi diskutere funnene mer spesifikt opp mot KDA sitt formål om å avdekke fremstillingenes potensielle maktforhold, politiske interesser og/eller ideologier.

6. Diskusjon

Jeg har i tidligere kapittel gjennomført en kritisk diskursanalyse om norske mediers fremstilling av selvstendighetsbevegelsene i Catalonia og Kurdistan. I dette kapittelet skal jeg se nærmere på de viktigste funnene og diskutere dem i lys av problemstillingene, samt KDA sitt formål om å avdekke maktforhold, ideologier, politiske interesser eller uheldige effekter av ordvalg. For å minne på hva oppgaven ønsker å diskutere nærmere, ønsker jeg å repetere underproblemstillingene:

1. Hva er fokuset til norske medier når demokratiske bevegelser søker selvstendighet?
2. På hvilken måte har norske medier opprettholdt balanse i fremstillingen av de katalanske og kurdiske selvstendighetsbevegelsene?
3. I hvilken grad har mediene oppfylt sin kritiske rolle under dekningen av folkeavstemningene i 2017?

Naturligvis vil noen av punktene overlappe når vi ser nærmere på spesifikke funn. En av de viktigste funnene er at det er gjentakende mønstre for alle norske medier. Hvordan kan dette tolkes, og er det forsvarlig? En viktig del for denne oppgaven er Faircloughs KDA og hans engasjement innen kritisk realisme. Her er hovedideen at relativisme står sentralt, og at «all kunnskap er feilbarlig, men ikke *like* feilbarlig». (Skrede, 2017, 81). Det er med andre ord ikke feil å eksempelvis bruke overskriften «President Rajoy har skyld for volden», en tydelig personifisering, men det kan samtidig argumenteres at overskriften «*Spania* har skyld for volden» er mer presist. Dette ligner på Er-bør-dikotomien som stammer fra samme vitenskapsteoretisk grunnlag.

6.1 Ansvar/verdier

En kan argumentere for at demokrati, og diskusjoner om demokratiske løsninger, burde være et gjennomgående fokus i fremstillingen av demokratiske løsrivelsesbevegelser. Spesielt i deler av verden der demokrati er fraværende, kan en argumentere for at fredfulle folkeavstemninger burde hylles som en løsning på konflikter fremfor vold eller krig. NRKs overskrift, og førsteinntrykk av folkeavstemningen i Kurdistan «*Hvorfor vil kurderne i Irak ha skilsmisse?*» (Amundsen, 2017) forteller derimot en annen historie. Vi har sett på ordvalget

«skilsmisse» tidligere i analysedelen, et ord som selv i overført betydning har potensiale til å gi en negativ oppfatning av et demokratisk ønske om forandring. En kan argumentere for at det er vanlig å bruke slike ord som «skilsmisse» eller «smitteeffekt», men *bør* det være det? Et annet spørsmål som kan stilles til denne fremstillingen kan være: ønsker vi å spre oppfordring til demokratiske løsninger gjennom mediene? Det er en utbredt oppfatning innen journalistisk filosofi at journalistikk skal være kritiske til maktpersoner og myndigheter; en fjerde statsmakt som overvåker regjering med et kritisk blikk. (Hornmoen & Steensen, 2021, 14). Ikke bare har vi sett en mangel på kritisk debatt i mediene om folkeavstemningene, men hva skjer når mediene selv kan opprettholde maktforhold og skjevframstillinger? I tillegg var det en mangel på kritikk til maktpersoner og deres demokratiske forpliktelser i denne perioden.

«*Katalanerne vokter stemmelokaler i natt*» (Bjørnstad, 2017) står det på dagen den katalanske folkeavstemningen foregikk. Spørsmål om ansvar eller demokratiske verdier var fraværende fra mediene under den katalanske folkeavstemningen. Burde en gruppe sivile mennesker, spesielt i Europa, «vokte» stemmelokaler i et demokratisk land? Likedan for alle tre norske mediene, var katalansk desperasjon for å stemme bare en faktaopplysning fra mediene som skulle leses, ikke kritiseres. Vi har sett tidligere på at som et demokratisk land, og medlem av demokratiske organisasjoner, er Norge og norske medier forpliktet til å både opprettholde og fremme demokrati. Innen KDA er dette essensielt, for hva kan motivasjonen være for å bevisst ikke anerkjenne demokratisk rett? Hva kan opprettholdelsen av eksempelvis «et samlet Spania» eller «et samlet Irak» bety for Norge? Ønsker vi ikke at demokrati skal spres til resten av verden?

6.2 Mediefremstilling

Nøkkelordet «fremstilling» har blitt brukt for å se over den helhetlige presentasjonen av selvstendighetsbevegelsene. Sentrale ideer innen folkeretten som prinsippet om selvbestemmelse nedfelt i artikkel 1 i FN-pakten, og 1960-resolusjonen om tildeling av uavhengighet til kolonialfolk, er ideer som mange løsrivelsesbevegelser bygger på. (Levintova, 2017, 1171). Fremstillingen av løsrivelsesbevegelsene i nyhetsartiklene jeg har sett på fokuserte imidlertid ikke på eldre traktater eller FN-resolusjoner. Vi har sett at ordet «demokrati» nevnes sporadisk, men det er ingen reell debatt om selvbestemmelse i

nyhetsdekningen, eller tegn fra det internasjonale samfunnet om støtte til løsrivelse. Levintova understreker også at det er få berørte stater som samtykker å utøve den nevnte menneskerettigheten, noe som kan tydelig bemerkes på vertsstatenes standpunkt i denne oppgaven (og naboland).

Det understrekes i Martinez-Solanillas analyse at en ukorrekt kontekstualisering av konflikter er i fare for å være normen (Martinez-Solanilla, 2017, 49). - Dette så vi eksempelvis i Dagbladets fremstilling av Kurdistan med totalt to artikler; der én var en svært subjektiv kommentarartikkel: «*Tida er ikke moden for en kurdisk stat*» (Lederartikkel, 2017). Kombinasjonen av denne artikkelen, og den andre artikkelen «*Dette bildet får arabere og iranere til å se rødt*» (Smilden, 2017) utgjør den totale fremstillingen til Dagbladet. Mediefremstillingen er dermed i stor grad verdiladd og generaliserende, og gir i liten grad kontekst. I tillegg kan det argumenteres for at to artikler ikke er tilstrekkelig for å kontekstualisere denne komplekse konflikten i Midtøsten. Oppfølgingen er også fraværende, og med tydelig indikasjon fra mediehuset om at «tida ikke er moden» kan dette formidle til leseren i hvilken grad bevegelsens mål om løsrivelse er realistiske eller burde støttes gjennom en verdiantakelse.

6.2.1 Objektivitet og informering

I KDA tolker man ordbruk når en skal vurdere maktbalanser. Dette kan inkludere misvisende overskrifter vi har sett som «*Spania-kjenner tror politiskandalen har skapt flertall for uavhengighet i Catalonia*» (Hustadnes, 2017) eller «*Nord-Irak trues fra alle hold etter kurdisk ja – Seks ting du bør vite om kurdernes kamp*» (Amundsen, 2017). Den førstnevnte anerkjenner ikke andre argumenter for løsrivelse enn politiskandalen gjennom ordbruken, og legitimerer grunnlaget ved bruk av en ekspert i området. Den andre tar for seg et poeng som har blitt gjentatt ofte i analysen: en retorisk tilbakeholdelse av å anerkjenne Kurdistan autonome status. Ordvalgene i overskriftene kan oppfattes som verdiladede, noe som kan sette spørsmål på artiklens objektivitet. Selv om overskriften nevner at Spania-kjenneren *tror*, er det fremdeles et bevisst valg om å inkludere dette i overskriften som en av leserens første inntak av informasjon om bevegelsen. En slik modalitet skifter våre tanker om sosiale omstendigheter, og om hva som er sant, og er som sådant et valg med konsekvenser for lesernes oppfatninger.

Samtidig har vi eksempler på god dekning. Til å begynne med er det positivt at bevegelsene dekkes i det hele tatt av alle mediehusene. Direkte overskrifter som informerer om valgresultat uten tydelig verdiladet hensikt – som for eksempel «90 prosent sier ja til et selvstendig Catalonia» (Bjørnstad, Røed & Braaten, 2017) - har vært gjennomgående god; spesielt i dekingen av Catalonia. Overskriften «Kaos i Barcelona, 337 personer skadd – Verden har sett volden den spanske stat påfører oss» (Knutson, 2017), gir direkte skyld til aktøren Spania uten personifisering eller utydelighet, samtidig som den benytter et direkte sitat som forklarer hendelsen fra de pårørendes perspektiv.

Vi har også sett eksempler der urolighet kan benyttes som verktøy for dramatisk effekt, med tanke på det tidligere nevnte punktet om mediehusenes artikler og deres ønske om klikk: VG mener: «Farlig kurs» (VG, 2017) og «Russiske aviser sammenligner Catalonia med Krim-halvøya» (Tandstad, 2017) fra NRK viser til overdramatisering av en situasjon som trekker inn hele Europa, samtidig som situasjonen omtales som et «spansk internt anliggende» av regjeringers offisielle uttalelser. Det er et tydelig privilegium å ha en stat, der en er anerkjent og har et sete på den internasjonale scenen. Dette er en av maktforholdene som opprettholdes ved å ikke anerkjenne demokratiske folkeavstemninger, og noe vi skal se nærmere på.

6.2.2 Norges standpunkter

Som vaktbikkje i samfunnet, vil det være hensiktsmessig å se om mediene har gjennomført sin rolle som kritisk samspiller i norsk utenrikspolitikk. I nyhetsartikkelen «Spanias statlige TV-kanal gjør som en vil» (Smilden, 2017) fremgår det at spansk TV sensurerer folkeavstemningen. Sensur er i strid med god presseskikk, men artikkelen problematiserer ikke dette nærmere. Som leser kan man stille spørsmål ved om ikke artikkelen ville sett seg tjent på å gå nærmere inn på hvordan sensuren utøves i Spania. Hvilke krefter i samfunnet som er for og imot, og hvilke juridiske rammer som gjør dette mulig. Etter å ha lest artikkelen kan en sitte igjen med et inntrykk av at spanske medier manipulerer nyhetsbildet til fordel for regjeringens standpunkt. På den ene siden er det bra at dette rapporteres i norske medier. På den andre siden inneholder artikkelen flere påstander om spansk praksis som gjerne kunne blitt nærmere forklart og utforsket. Er norske medier kritisk nok til at et demokratisk land manipulerer mediene på denne måten?

Stillingen som ble tatt av Norge om Catalonia som spansk «indre anliggende» var tydelig til fordel for den spanske regjeringen. Det kan derfor være behov for alternative meninger som ikke er offisielle uttalelser fra landet, og som kan åpne for en større diskusjon i mediene om norske utenrikspolitiske standpunkter. Vi så i tidlig fase av Catalonias folkeavstemning, at voldsbruken ikke ble kritisert fra Norge da det offisielle standpunktet fra UD var å «ikke ta side». Det norske standpunktet ble siden endret til et ønske om å stoppe volden. Medienes fremstilling hadde stor fokus på volden, artikkelen «*Folk dras med makt ut av valglokale i Spania: - Situasjonen er fullstendig låst*» (Vignæs & Bjørnstad, 2017) informerte godt om volden i Spania. Spørsmålet er da om Norge var tydelige nok? Er ikke vold i prinsippet enkelt å fordømme tidlig fra et demokratisk perspektiv? Det var et behov derfor for subjektive kommentarer som «*Catalonias regionsregjering brukte brev fra norske toppolitikere*» (Dagbladet, 2017). Selv om samtlige norske politikere tok tydelige kritiske standpunkt, men ikke regjeringen, var det fremdeles ingen fokus på å sette i gang en debatt om norsk utenrikspolitikk. En grunnlov er ikke en universell lov, det er derfor vestlige land gjerne støtter på demokratiske verdier, internasjonale rettigheter og organisasjoner som vokter disse rettighetene. Ellers ville det vært opp til hvert lands grunnlov alene om å ta vare på sine befolkninger; noe som kan resultere i urettferdighet og autoritære tendenser.

6.3 Internasjonale relasjoner og NATO

En sentral idé innen KDA om diskurser er at de ser verden fra visse ståsteder. Enhver fremstilling velger altså ut noen elementer og utelukker andre, blant annet for å skjule ansvar og det faktum at det alltid finnes flere mulige handlingsvalg. (Skrede, 2017, 169).

For Norges del vil dette alltid kunne tas i betraktning da staten ikke er hundre prosent nøytral, og er medlem av allianser, organisasjoner og tar ofte ståsted i utenrikspolitiske saker. Som vi har sett tidligere, ønsker også Fairclough at vi i større grad kritiserer politiske strategier fremfor sosiale strukturer. Norges offisielle standpunkt på hendelser vil naturligvis dekkes i mediene, om intensjonen fra regjeringen eksempelvis er å ikke ønske en potensielt «svakket» relasjon med vertsstatene til bevegelsene, kan en ikke si med sikkerhet. Uansett dekkes offisielle standpunkter av mediene, og mediedekningen fortjener en drøftende fremstilling til landets borgere; ikke bare rent deskriptivt. Politiske interesser og maktforhold er sentralt i KDA, dette er spesielt viktig å avdekke i sammenheng med medias rolle som

fjerde statsmakt. Opprettholdelse av gode relasjoner med stater ved å ikke anerkjenne deres interne suverenitetsbevegelser, vil også være en holdning som kan identifiseres eller til og med gjenspeiles i uavhengige norske medier.

Hvilke politiske interesser kan fremstillingen tenkes å tjene? Hvis ivaretagelse av internasjonale relasjoner skjer på bekostning av demokratiske folkeavstemninger, er dette et valg som kan kritiseres fra et demokratisk perspektiv i mediene. Fordømmelser, diskusjoner om anerkjennelse, og opprettholdelse av demokratisk rett er temaer som tas opp i Levintovas analyse. Hun understreker at internasjonale sikkerhetsproblemer har nær tilknytning til selvstendighetsbevegelser, og at mediedekningen spesielt er høyt når løsrivelser er rammet med muligheten om voldsskapning (og hvordan å stanse det). (Levintova, 2017, 1172). Fra dette perspektivet så er løsrivelsesbevegelser ofte tilknyttet internasjonal sikkerhet, fredsbevaring og «sektersk vold».

Et annet relevant moment er Ottosens kommentar om «tåkeleggingen» av tematikker for norsk utenrikspolitisk debatt i mediene. Det skjer ofte i mediene at landene blir kalt ustabile, og at stansing av demokratiske avstemninger vil fikse problemet. Samtidig ønsker jeg å vise at dette ikke egentlig er forsvarlig, eller begrunnet demokratisk: Eksempelvis ved å stille spørre: *På hvilken måte er landet stabilt?* Dette er et spørsmål som ofte står ubesvart. Etter medienes fremstillinger av historisk undertrykkelse, koloniale grenser, og skyld på vestlige land for grensekonflikter, er ikke dette verdig for en diskusjon i mediene utenom fokuset på sektersk vold? Har eksempelvis Irak noen gang vært ordentlig stabilt? Er nedslåingen av demokratiske folkeavstemninger svaret på fredsbevaring i verden? Dette fører oss videre til neste punkt om NATO, da KDA også ønsker å stille spørsmålet om hvilken påvirkning en tekst/diskurs har på sosiale relasjoner i samsvar med politiske interesser.

Både Spania og Tyrkia, som var store stemmer imot bevegelsene, er medlem i NATO. Den sistnevnte er spesielt imot eksistensen av et selvstendig Kurdistan, selv utenfor egne landegrenser grunnet «nasjonal sikkerhet». Innen journalistisk filosofi er ideen om uavhengige medier sentralt, mediene burde altså ikke være påvirket av interesser til maktkilder eller andre. (Hornmoen & Steensen, 2021, 14). Demokratiske metoder for løsning av grensekonflikter, slås ofte ned på med fokus på «territoriell integritet». En kan oppfatte dette som et design på å fordømme mennesker til å leve under de allerede-opprettede

statene uten mulighet for endringer. For eksempel så vi under analysen av Dagbladet et sitat som omhandlet selvstendighetsbevegelser generelt:

«EU og andre europeiske land har vært svært forsiktige i sine reaksjoner på hendelsene ... Europeiske regjeringer støtter opp den spanske regjeringens linje, mange i frykt for at kravet om økt selvstendighet i egne regioner skal få vind i seilene». (NTB, 2017).

En kan stille spørsmål på hvorfor mange land var nøytrale eller fraværende for å reagere kritisk, inkludert Norge. Er det for å dekke til retten for selvbestemmelse? Med overskrifter som «*Irak klar til kurdisk grensekontroll*» og «*Erdogan truer kurderne med matmangel*», kan en stille det samme spørsmålet. «Grensekontroll» er et nativt ordvalg som tildekker den egentlige realiteten, det er sjeldent grensekontroll i Midtøsten uten militær opprustning. Det samme gjelder «matmangel», som heller kan oversettes til «sultkatastrofe», og personifiseringen av «Erdogan» heller til Norges NATO-allierte «Tyrkia». Et spørsmål som kan stilles til disse ordvalgene kan være:

Ønsker fremstillingen å fjerne muligheten til å koble Norge med sin NATO-allierte Tyrkia, ved å personifisere i overskriften? Er intensjonen å trekke seg unna ansvar?

Korrelasjon betyr heller ikke kausjon nødvendigvis, men når det er *løsrivelse* som er temaet kan en stille spørsmål på tekstens effekt (uavhengig av intensjon). Spørsmål om maktforhold kan stilles til norske mediers felles bruk av betegnelsen «Nord-Irak», ønskes det å opprettholde en god relasjon med de fire statene kurdere lever i da benevnelsen «Kurdistan» ofte er et sensitivt tema i deres politikk? I så fall er vel ikke journalistikken og fremstillingen objektiv ved å appellere til deres interesser? Et annet spørsmål som kan stilles er: Kan, og burde Norge være mer kritisk til NATO-land som Spania og Tyrkia? Irak har selv ingen forsvarsallianse med Norge – noe som potensielt burde åpne dører for «friere» kritikk mot Irak uten risiko fra et norsk medieperspektiv. Dette kan være en mulighet, med mindre andre lands interesser i regionen står til hinder for en åpen diskusjon om Midtøstens landegrenser skapt av kolonimakter som Storbritannia eller Frankrike; og disse landene igjen har relasjoner med Norge. Vi så under analysen at det internasjonale samfunnet var kjappe på å trå ned på demokratiske folkeavstemninger, men stille når trusler om invasjon ankom fra NATO-land. Dette er med andre ord bevisste valg som også skinner gjennom mediene

som antageligvis er tilbaketrukkne for kritikk mot større makthavere, en tolkning og observasjon denne oppgaven ønsker å understreke.

6.3.1 Grunnlovsstridighet undergraver demokratisk rett?

Mediedekningen omtaler ofte løsrivelse som «grunnlovsstridig». En kan argumentere for at en løsrivelse som regel vil være grunnlovsstridig, da grunnloven sjeldent åpner for å dele opp landet. Ingen land ønsker å miste skattebetalere og landområder, så hva er poenget eller intensjonen med å inkludere grunnlovsstridighet i det hele tatt? Prioriteres grunnlover fremfor demokratisk rett, eller ønsker en «lovlydige» borgere selv ved å appellere til grunnlover fremfor demokrati?

Grunnlovsstridighet kan med andre ord tolkes som å overveie for selvbestemmelsesrett etter observasjon av mediernes holdninger. For Catalonia omhandler mye av konflikten nemlig grunnloven som gjør høyere grad av autonomi umulig; er grunnlover satt i stein og fri for kritikk i mediene? Innen kritisk forskning finnes det en felles interesse i å avdekke krefter som begrenser menneskelig skaperkraft, og er til hinder for demokratisk utvikling. (Skrede, 2017, 138). Grunnlovsstridighet var en tydelig begrensning under mediedekningen av Catalonias forsøk på løsrivelse. Hvordan *er* fremstillingen, og hvordan *bør* den være? Dette leder oss til neste del som omhandler potensielle løsninger.

6.4 Potensielle løsninger

KDA har et mål om å identifisere, utfordre og forbedre uheldige samfunnsforhold. (Skrede, 2017, 170). Vi har identifisert en rekke problemer, utfordret dem i lys av demokrati og ønsker nå å gi bidrag til å forbedre mediefremstillingen. Et av bidragene som denne oppgaven ønsker å se nærmere på er Galtung og Ruges 12 politiske implikasjoner innen utenriksdekning:

1. Mer vektlegging på oppbygningen og bakgrunnsmateriale i det totale medieutkastet. Journalister burde være bedre trent på å dekke og rapportere langsiktig, og konsentrere seg mindre på «hendelser». Med andre ord ville det vært mer ideelt med en «bredere» dekning, der potensielle verdensendrede hendelser kan få en mer gjennomgående fremstilling.

2. Flere rapporter om det trivielle, selv om det ikke lager «nyheter», for å motvirke bildet av verden som en sammensatt rekke av dramatiske hendelser.
3. Mer vektlegging av komplekse og ambisiøse hendelser, ikke nødvendigvis med hensikt i å tolke dem.
4. Flere rapporter fra kulturelt fjerne soner, selv om innholdet ikke har en direkte relevans for en selv. Eksperimenteringer der nyhetsaviser i ulike land bytter lokale kolonner kan hjelpe, enn å omskrive hva som allerede er dekket i området.
5. Mer vektlegging på dissonansen, det som ikke passer stereotypien. Trene journalister på å øke deres innsikt i deres egne stereotyper for å fasilitere deres bevissthet.
6. Mer vektlegging på det forventede og ofte, for samme grunn som nummer to.
7. Mer bevissthet av kontinuitetsfaktoren – og på samme tid mer vekt på oppfølginger, selv om rekken av hendelser har blitt avbrutt i en stund. En hører ofte om en hendelse, men lite om hvordan den har blitt motvirket, eller hvilke løsninger som har blitt funnet. (Et eksempel på dette kan være Dagbladet som publiserte bare 2 artikler om Kurdistan)
8. Mer bevissthet om komposisjonsfaktoren for å ikke skape nyhets-artefakter.
9. Mer dekning av ikke-elite nasjoner.
10. Mer dekning av ikke-elite folk.
11. Mer referering til ikke-personlige grunner for hendelser, spesialtrening er mest sannsynlig nødvendig her. (Generell områdekunnskap kan fjerne mye av behovet for personlige historier om utenrikshendelser)
12. Mer referanser til positive hendelser.

(Galtung & Ruge, 1965, 84-85).

Det er også viktig å understreke at dette er effekter som *kan* skje, og som ikke nødvendigvis *alltid* skjer. Dette bidraget er i dag rundt 50 år gammelt, men allikevel relevant for forbedring av utenrikspolitiske nyheter. Samtidig har vi sett tydelige forbedringer i dekning, da mange av punktene til en viss grad var godt dekket under folkeavstemningen, for eksempel punkt 1 og 12. Bidraget, og hypotesene med dem er ikke «fasiten» på et samfunnsforhold som vi

ønsker å forbedre, og kan følgelig oppfattes som utdatert i noen felt. Eksempelvis samsvarer ikke en av hypotesene til Galtung & Ruge: «Jo lengre unna hendelsen er geografisk, jo mer negativ er hendelsen». (Galtung & Ruge, 1965, 78). Som vi så i VGs artikkel «*Derfor vil kurderne ut av Irak*», var det et stort fokus i artikkelen om at folkeavstemningen «var historisk for kurderne». (Amundsen, 2017). I en annen artikkel var det fokus på at presidenten i Catalonia president mente at de hadde «vunnet retten til en selvstendig stat». (NTB, 2017). Det betyr ikke at negative fremstillinger ikke eksisterer, men at det innebar bare en viss grad av sannhet. Dagbladets fremstilling av Midtøsten som en «araberverden» (Smilden, 2017), er et eksempel på tydelig manglende kunnskap og unøyaktig fremstilling. Disse anbefalingene under dekning av utenriksnyheter er store krav, men samtidig rimelige forventninger til uavhengige medier i et land som Norge.

Bella Mody tilbyr også et bidrag til handlinger som kan gjøre en forskjell i mediedekningen: Skape anerkjennelse for at grov assimilering er det som foregår, understreke rettsmidler for å stoppe det, og «skamme» regjeringer som ikke snakker om grufulle hendelser. Det legges også til enda et punkt fra Shanto Iyengar som kan samsvare med Galtung & Ruges ideer: det trengs regulær tematisk rapportering av slike hendelser og ikke bare enkeltepisoder som ikke spesifiserer nødvendig politisk og sosial endring, samt de som er ansvarlige. (Mody, 2010, 321). Mody ønsker å vise realiteten til de som leser om hendelsene, slik at en sympatisk oppfatning kan skapes for leseren utenom det rent informative.

6.5 Konsolidering

Dette kapitlet har tatt for seg den sosiale praksisen av Faircloughs tredimensjonale modell. Det har blitt gjennomført en diskusjon i lys av underproblemstillingene, der vi har sett på tematikker som ansvar og verdier, og hvordan det kan relatere til medienes fremstilling fra et samfunnskritisk perspektiv. Vi har også sett litt dypere på mediefremstillingen, med eksempler fra analysen som kan avdekke potensielle maktforhold. Dette inkluderte også objektivitet, informering og generell holdning til fremstillingene. Vi har også sett på Norges offisielle standpunkter, slik de er omtalt i artiklene, da dette ofte utgjør en viktig del av mediedekningen av internasjonale forhold. Dette ledet oss til en diskusjon om internasjonale relasjoner og NATO, som i seg selv er et direkte utpek på potensielle maktforhold, relasjoner

eller politiske interesser som kan skjules bak mediefremstillingen. Her har vi spesielt sett på argumenter imot løsrivelse, som grunnlovsstridighet sin posisjon ovenfor demokratisk rett. Disse temaene som har blitt tatt opp under diskusjon kan være spesielt av interesse for de som ønsker å studere løsrivelsesstater, og om de i stand til å levere et mer demokratisk styresett enn sine vertsstater. (Watts, 2014, 142).

Det er verdt å understreke mediernes rolle innen demokratiet, som blant annet er å prinsipielt observere makt og fungere som et byrå for informasjon og debatt. (Aalberg & Curran, 2012, 189). Oppfylte norske medier sin rolle som kritisk samspiller under mediedekningen av de katalanske og kurdiske folkeavstemningene i 2017?

En artikkel i OsloMet's *Journalen* stiller et omfattende spørsmål for de som var imot selvstendighet for Catalonia: «Hvorfor ønsket Norge selvstendighet. Ville du foretrukket å være i union med Sverige?» (Myhre, 2019). I dette kapitlet ønsket jeg å belyse et viktig maktforhold som kan tas for gitt: privilegiet av å ha en selvstendig stat. Norges tidligere statsminister Erna Solberg uttalte seg i 2017 om Catalonia ved å si at saken måtte løses «internt», og at andre europeisk land ikke kan involvere seg i dette. I artikkelen understreker Myhre at Norge også har en historie om å løsrive seg fra dominerende stater, og dermed bør Catalonia tas på alvor i lik grad; «hvis ikke, spør deg selv - hvorfor bør Norge være en selvstendig stat?» (Myhre, 2019). Ved å være en allerede etablert nasjonalstat, kan en slå ned på alle former for løsrivelse i grunnlovens navn uten direkte kritikk fra andre europeiske stater om demokratisk rett. Med dette sagt, har vi ikke engang tatt for oss konseptet om langtidsvirkning. Kan en ideell mediefremstilling sette i gang nok støtte/diskusjon for å holde en dialog, eller til og med løse en konflikt? Og hvor langt strekker langtidsvirkningen? En kan argumentere for at en mulig dominoeffekt av fremstilling, ordvalg og holdning kan føre til anerkjennelse, som kan igjen føre til øvrig støtte fra offentligheten. Å ha støtte fra offentligheten er en omfattende drivkraft bevegelser trenger, spesielt utenfra, for å skape anerkjennelse. Dette er også en enklere prosess da verden er med samlet og globalisert grunnet internett. Spesielt i Midtøsten kan en løsning på grensekonflikter inkludere færre politiske- og krigsflyktninger, langsiktig fred i regionen og ikke minst oppmuntring til bruk av demokratiske metoder til fremtidige konflikter. Grensekonflikter er en av de største problemene til Midtøsten, noe vi også har sett norske medier anerkjenne med historisk kontekst om kolonimaktens oppdeling etter første verdenskrig. I denne oppgaven har jeg

forsøkt å vise et alternativt, mindre eurosentrisk perspektiv på utenriksdekning i mediene. Å opprettholde grunnlover, som kan være skapt for å undertrykke enkelte folkegrupper, vil ikke være en løsning langsiktig. Kurdere vil fremdeles bli grovt undertrykket og drept. Løsningen fra det internasjonale samfunnet om «et samlet Irak», er et av mange grunnlag for konspirasjoner om hva uttalelsene *egentlig* handler om. Noen argumenterer for å kontrollere olje i regionen, og noen ser på et ønske om opprettholdelse av maktforhold mellom Europa og Midtøsten. (Yom, 2020). Langsiktighet vil også gjelde Catalonia, der problematikkene i landene øker med hvert år Spania fortsetter å vise manglende fokus på demokratiske verdier.

Solanilla sin analyse vil også argumentere for at mangel på journalistisk upartiskhet når en dekker spørsmål om uavhengighet, sammen med faktisk sosial misnøye, kan føre til styrking eller begynnelse av lignende prosesser i andre territorier. (Martinez-Solanilla, 2019, 46). Han understreker at parter som ønsker selvstendighet, har doblet i Europa de siste 50 årene, da 8 av 28 EU-land har en eller flere regioner med et historisk sterkt nasjonalistisk sentiment. (Martinez-Solanilla, 2019, 46). Kan mediefremstilling av folkeavstemninger bli et enda større tema i fremtiden hvis flere regioner søker løsrivelse? Vil Europa opprettholde demokratisk rett når dette kan gjelde flere regioner samtidig? Og avslutningsvis: Hvis vi ønsker å spre demokrati til resterende deler av verden, hvorfor ikke begynne med en balansert mediefremstilling som hyller bruken demokratiske metoder?

7. Konklusjon

Denne oppgaven er ingen fasit, men supplerer på et eksisterende forskningsfelt som undersøker mediedekning av selvstendighetsbevegelser. Oppgaven er et bidrag til å analysere *norsk* mediefremstilling av demokratiske selvstendighetsbevegelser. Norske medier har ikke blitt analysert direkte før på denne måten, samtidig har oppgaven ingen direkte svar og er begrenset både gjennom antall analyseobjekter og subjektiv analyse. I denne delen skal jeg forsøke å svare på problemstillingene, reflektere bredere rundt mediefremstillingene enn det jeg har gjort tidligere i oppgaven, og diskutere områder for videre forskning. Skrede understreker at vi er avhengig av å kunne ta kritiske stillinger til det som skjer i samfunnet, alt fra store makropolitiske dreininger til å vurdere om individer (eller folkegrupper) blir behandlet med respekt de har krav på. (Skrede, 2017, 166). Med kritisk realisme som vitenskapsteoretisk grunnlag, vil jeg påminne at en sentralt mål innen KDA er å vurdere om diskurser opprettholder uheldige maktforhold i samfunnet.

7.1 Problemstillinger

Som nevnt tidligere tilbyr ikke oppgaven en direkte fasit, men for å tydeliggjøre oppgavens bidrag ønsker jeg å svare mer konkret på problemstillingene. Vi skal deretter se på oppgavens akademiske bidrag og noen forslag til videre forskning. For å friske opp var hovedproblemstillingen til oppgaven: *Hvordan fremstilles demokratiske selvstendighetsbevegelser i norske medier?*

Denne problemstillingen var veiledet av tre underproblemstillinger:

- 1: Hva er fokuset til norske medier når demokratiske bevegelser søker selvstendighet?
- 2: På hvilken måte har norske medier opprettholdt balanse i fremstillingen av de katalanske og kurdiske selvstendighetsbevegelsene?
- 3: I hvilken grad har mediene oppfylt sin kritiske rolle under dekningen av folkeavstemningene i 2017?

Mediefremstillingen av bevegelsene var til dels variert av de norske nyhetsmediene, noe som var hovedgrunnet mitt for oppdeling av analyse etter mediehus og ikke bare region. Dagbladet hadde den mest omfattende dekningen av folkeavstemningen i Catalonia, med

mange artikler som tok for seg ulike sider av saken. Folkeavstemningen i Kurdistan var så vidt omtalt av Dagbladet med bare to artikler, hvorav én var en kommentarartikkel om at «tiden ikke er moden for en kurdisk stat». NRK hadde en mer balansert dekning av de to bevegelsene, og formidlet gjennomføringen av folkeavstemningene på en informativ måte. VG fremstilte også bevegelsene relativt balansert, men med stort fokus på folkeavstemningens lovlighet. Samtlige mediehus skortet imidlertid på en kritisk diskusjon av løsninger på løsrivelse i Spania og Irak. Diskusjonen om retten til selvbestemmelse var mangelfull, og det var et gjennomgående fokus på grunnlovsstridighet. Som selverklærte maktkritiske, og uavhengige medier, er dette en observasjon som fortjener oppmerksomhet. I dekningen av Catalonia var det mye fokus på politivolden, som ble godt beskrevet av alle tre mediene. Det som manglet var en bredere debatt om uavhengighetsbevegelser i Europa. Den manglende debatten i en tidsperiode der flere regioner søkte løsrivelse, kan oppfattes som enten noe mediene bevisst ikke ønsket å sette på dagsorden, eller et tema som ville generelt unngås. Med dette i bakhodet, kan en argumentere for at den informative dekningen av mediene alene ikke kan godkjennes som en utfylt kritisk rolle under dekningen av folkeavstemningen i Catalonia.

Videre var det en gjennomgående bruk av den unøyaktige benevnelsen «Nord-Irak» til regionen Kurdistan, og ulike grader av personifiseringer; mest om Spanias president Rajoy og Tyrkias president Erdogan. Sistnevnte kan være en potensiell metode for å frata seg ansvar på, eller for å tåkelegge en diskusjon om NATO-lands demokratiske rolle og aggressive medlemsland. Tilbaketrukkenhet i regionen Kurdistans anerkjente navn, kan oppfattes som enten manglende kunnskap om Midtøsten eller et ønske om å ikke benytte navnet «Kurdistan» da det kan være et sensitivt tema for Norges relasjoner utenlands. Uansett grunnlag, er det å ikke anerkjenne en region et bevisst retorisk valg alle de tre mediene er skyldige i. KDA er innrettet mot i å diskutere sosiale fenomener potensielt dekket av maktforhold i ordvalg. En tydelig tilbakeholdelse av å diskutere demokratiske verdier, spesielt når det er et alliert europeisk land som opplever løsrivelse innen egne grenser, tyder på svak utenrikspolitisk debatt. Det foregikk en generell enighet i mediedekningene om at folkeavstemningene var «kilden» til problemene, og at fredsbevaring kun kan foregå i form av aksept av dagens grenser. Verdiantakelsene om at å «stanse valget» er den eneste løsningen, er i seg selv direkte undertrykkende for gruppen som søker en demokratisk

løsning. Mediefremstillingen tilbydde store forklaringer, men lite diskusjon om utenrikspolitikk, spesielt mot de nøytrale offisielle norske standpunktene.

Når det gjelder å oppfylle sin «kritiske rolle» om dekningen av demokratiske bevegelser så kan dette tolkes ulikt. I dette tilfellet kan kritisk sans om offisielle uttalelser, og en generell diskusjon i mediefremstillingen være aktuelt. En kan argumentere for at det ikke forventes en sterk utenrikspolitikk fra Norge i form av direkte støtte til bevegelsene, men heller eksempelvis en rolle som bærer av demokratiske verdier eller fredsbevarende (men kritisk) megler. Norge har ikke større interne uavhengighetskonflikter, men ser seg sannsynligvis tjent med å ivareta bilaterale relasjoner med NATO-medlemmer som Spania. Allikevel vet vi at mediene skal opptre uavhengig av norske interesser. En kan argumentere for at det vil være hyklersk å fremme demokrati, og opplære borgere innenlands om demokratiske verdier, uten å aktivt evaluere andre medlemmer i organisasjoner og allianser. Dette relaterer også til spørsmålet om grunnlovsstridighet parkerer en mer inngående diskusjon i mediene om bakgrunnen for at bevegelsene ønsker løsrivelse. Under analysen kunne en observere hvordan grunnlovsstridighet ofte overveide demokratisk rett i mediedekningen.

7.2 Oppgavens akademiske bidrag og videre forskning

Målet med kritisk samfunnsforskning er å forstå hvordan samfunnet fungerer og foreslå hvordan uheldige effekter kan elimineres. Samtidig som kritisk forskning har mulighet for å sette spørsmål på dagsorden, er denne oppgaven et lite bidrag til et stort forskningsfelt med mye potensiale. Det er et tydelig forskningshull i kritiske analyser av norske mediers utenriksdekning, og det ville vært hjelpsomt for kvalitetssikringen av norsk mediefremstilling å se dette gjennomført oftere. En av styrkene med kvalitativ forskning er å sette fenomener i en bredere sosial og kulturell sammenheng, samtidig ser en ikke etter store generaliseringer. Oppgaven har fokusert på et begrenset omfang av artikler om selvstendighetsbevegelser i to regioner. Bakgrunnen er at kritisk diskursanalyse tar for seg en dypere analyse av fremstillingen der en diskuterer maktforhold og ordvalg. Til videre forskning er det et hav av muligheter. En kan eksempelvis benytte intervjuer med de spesifikke journalistene som gjentas i fremstillingen av selvstendighetsbevegelsene. Dette kan få frem grundigere

begrunnelser for ordvalg, eventuelle veiledninger og instruksjoner de følger for mediedekning, eller avdekke mangler på områdekunnskap.

En kan også fortsette forskningen med kvantitative metoder for å se frekvensen av ulike ord og uttrykk som er diskutert som problematiske; eksempelvis om de gjentas i en bredere analyse av mediefremstillinger. Hvis en ønsker å fortsette å undersøke maktforhold, kan en finne ut om enkeltbegreper gjentas mer enn andre; dette kan også suppleres med demokratisk teori hvis en ønsker å diskutere ytterligere. Det ble heller ikke gjennomført en visuell analyse i denne oppgaven, noe som er en svært omfattende del av nyhetsmediers fremstilling – og kan veilede vår forståelse av bevegelsene. Effekten bilder har er utallige, og en analyse av dette kan tilby mye data for fremtidig analyse. Det kan benyttes eventuelt en dokumentanalyse, men multimodal kritisk diskursanalyse er også et godt alternativ hvis en ønsker å forholde seg til kritisk realisme. Videre forskning i alle mulige former vil kunne gi en supplerende forståelse av norsk mediedekning av utenrikspolitiske hendelser. Forhåpentligvis kan resultatet være en større grad av åpenhet innen utenrikspolitisk debatt, og jevnligere kvalitetssikringer.

7.3 Avsluttende ord

Denne oppgaven har forsøkt å bidra til en akademisk diskusjon om hvordan demokratiske selvstendighetsbevegelser fremstilles i norsk media. Oppgaven setter også mediens rolle som vaktbikkje på prøve innen utenrikspolitisk fremstilling. Mediens rolle kan, og burde ikke tas for gitt, selv i Norge. Opprettholdelse av maktforhold, i form av mediefremstilling og mangel på kritisk diskusjon, vil alltid være mulig å kvalitetssikre gjennom kritiske analyser. Mody understreker at håpet om at utenriksnyheter kan tilby kunnskapsbasis for å lede et tverrnasjonalt offentlig krav om restruktureringen av statlig makt (som for eksempel Spania/Irak) og mellomstatlige organisasjoner (som for eksempel FN), kan oppfattes som utopisk. (Mody, 2010, 356). Samtidig er mer, og bredere ønske om kunnskap om menneskerettigheter en ønsket effekt i seg selv, og at dette er en form for investering for fremtiden. I denne oppgaven ønsker jeg å få frem temaet om at mangel på internasjonal støtte til bevegelsene, og mangel på anerkjennelse i mediene for deres demokratiske fremgangsmåte, kan ha en negativ langsiktig effekt. En kritisk diskusjon om norsk

utenrikspolitikk i mediene kan gi anerkjennelse av politisk utvikling i regionene, som kan potensielt øke støtten til bevegelsene og i det minste sette spørsmål om selvbestemmelse og autonomi på dagsorden. Dette ville også være i tråd med selvstendighetsbevegelsene, som tilsynelatende regelmessig søker anerkjennelse i mediene for sine politiske kampsaker, og eventuelt danne en sympatisk forståelse av deres krav til omverdenen.

Som jeg har redegjort for førte ikke folkeavstemningene i Catalonia og Kurdistan frem. Kurdistan mistet en økonomisk viktig by til den irakiske armeen, og Catalonia fikk ingen utvikling i deres krav om øvrig autonomi. Et av spørsmålene jeg ønsker å stille i dette avsluttende kapitlet er, vil løsrivelsesbevegelser i det hele tatt vurdere *demokratiske* metoder til neste gang de forsøker løsrivelse etter graden av anerkjennelse og støtte de har fått tidligere? Vi har sett at mediene skylder på demokratiske folkeavstemninger for å «skape ustabilitet», og kan indikere for at for å «bevare freden» burde en stanse de demokratiske avstemningene. Kan å naivt anbefale dialog med vertsstater, som absolutt ikke vil akseptere løsrivelse, demotivere regionene for demokratiske metoder til neste forsøk på statsdannelse? Media er den sentrale kilden til informasjon om utenrikspolitiske hendelser og da er det uheldig om fremstillingen er tendensiøs og misvisende. Ifølge Dagbladets indikasjoner i mediedekningen for eksempel vil å akseptere grenser konstruert av kolonimaktene være en måte å «bevare freden».

Realiteten for selvstendighetsbevegelsene i Kurdistan og Catalonia er at andre demokratier ikke støttet en demokratisk folkeavstemning som løsning for konfliktene. Dette må tas i betraktning av de respektive regionene, uavhengig av enkelte lands interesser og internasjonale relasjoner. Hvilket signal gir det å slå ned på demokratiske metoder for resten av verden? Skal demokratiske metoder oppfattes som verdiløst når en ønsker anerkjennelse både i medier og internasjonalt, spesielt av demokratiske land? Mediefremstilling kan støtte anerkjennelsen til ulike løsrivelsesbevegelser, men burde de ty til andre metoder når en ser utfallet til avstemningene i Catalonia og Kurdistan? Kan maktbruk oppfattes som en mer effektiv metode fra et mer desperat perspektiv? Og sist men ikke minst:

Hvilket signal kan mediedekningen gi til andre selvstendighetsbevegelser som ønsker en løsning på konflikter i fremtiden?

Anerkjennelsen av *demokratiske virkemidler* i mediene er noe som kan argumenteres som det mest essensielle. Hvis mediene fokuserer på grunnlovsstridighet til vertsstater, eller har mangelfull utenrikspolitisk debatt om grensekonflikter, vil ikke dette belønne demokratiske fremgangsmåter. Mitt bidrag til forskningsfeltet er et alternativt perspektiv på norske mediers fremstilling, og en oppgave som setter innholdet til mediene på prøve.

Demokratiske selvstendighetsbevegelser burde etter min mening diskuteres på egne premisser, fremfor å fokusere på formelle og juridiske rammer. Konfliktene blir ikke løst av ignoranse eller naivitet, og tematikken om løsrivelse vil garantert returnere i neste bombardering av Kurdistan eller økonomiske krise i Spania. Hvis mediene ikke oppmuntrer, diskuterer og hyller demokratiske metoder for konfliktløsning, hvilke alternativer har selvstendighetsbevegelser da?

Litteraturliste:

Aalberg, & Curran, J. (2012). *How media inform democracy: A comparative approach* (Vol. 1). Routledge.

Amnesty. (2019, 01 september). *Statue of Amnesty International: As amended by the 2019 Global Assembly Meeting in Johannesburg, South Africa, 2 – 4 August 2019*. Amnesty.
<https://www.amnesty.org/en/documents/pol20/1045/2019/en/>

Al-Jazeera. (2017, 30 september). Iran and Iraq to hold joint border drills.
<https://www.aljazeera.com/news/2017/9/30/iran-and-iraq-to-hold-joint-border-drills>

Allen, N. (2019, 14 oktober). Timeline: Key dates in Catalonia`s independence bid. *Reuters*.
<https://www.reuters.com/article/us-spain-politics-catalonia-timeline-idUSKBN1WS0S9>

BBC. (2018). *Catalonia region profile*. Hentet fra <https://www.bbc.com/news/world-europe-20345071>

BBC, Middle East. (2019, 15 oktober). Who are the Kurds? Hentet fra
<https://www.bbc.com/news/world-middle-east-29702440>

BBC, Middle east. (2017, 27 september). Iraqi Kurds decisively back independence in referendum. Hentet fra <https://www.bbc.com/news/world-middle-east-41419633>

Bellut, D. (2017, 10 september). *Supporters of independent Kurdistan seek EU backing*. DW. <https://www.dw.com/en/supporters-of-independent-kurdistan-seek-eu-backing/a-40437495>

Blakemore, E. (2019). Why Spain`s wealthiest region want independence. *National Geographic*, 2019. Hentet fra <https://www.nationalgeographic.com/history/article/why-catalonia-spain-wealthiest-region-independence>

Chapter One. Regions. (2005). Section Five: Power of the Regions. Constituteproject https://www.constituteproject.org/constitution/Iraq_2005.pdf?lang=en

Charland, Maurice. (1987). Constitutive Rhetoric: The case of the people quebecois. *Quarterly Journal of Speech*, Vol 73 (Issue 2), Side 133 – 150, DOI: [10.1080/00335638709383799](https://doi.org/10.1080/00335638709383799)

Cilliza, C. (2014, 19 mars). Americans read headlines. And not much else. *Washington Post*, The Fix. <https://www.washingtonpost.com/news/the-fix/wp/2014/03/19/americans-read-headlines-and-not-much-else/>

Conant, E. (2014). 6 of the World`s Most Worrisome Disputed Territories. *National Geographic*. Hentet fra <https://www.nationalgeographic.com/science/article/140328-disputed-territories-geography-russia-crimea>

Dagbladet. (2017, 2 oktober). Catalonias regionsregjering brukte brev fra norske toppolitikere. <https://www.dagbladet.no/nyheter/catalonias-regionsregjering-brukte-brev-fra-norske-toppolitikere/68746909>

Dagbladet. (2021, 11 januar). *Dagbladets kvalitetspolicy*. Dagbladet.

<https://www.dagbladet.no/kultur/kvalitetspolicy/69871150>

Darbaz. (2022). *Great Kurdistan Map*. Hentet fra <https://stock.adobe.com/no/images/great-kurdistan-map/145427880>

Eggen, Leira H., & Ziesler, K. (2015). Ekspertkilde eller politiker? – Medias bidrag til underskudd på utenrikspolitisk debatt. *Norsk medietidsskrift*, 22, (2), s 1 – 16.

<https://doi.org/10.18261/ISSN0805-9535-2015-02-02>

Eliasi, B. A. (1998). *The National Flag of Kurdistan*. (Illustrasjon). Institutt Kurde de Paris.

https://www.institutkurde.org/en/kurdorama/the_national_flag_of_kurdistan.php

European Union. (2020, 13 januar). *Council Decision – Updating the list of persons, groups and entities subject to Articles 2, 3 and 4 of Common Position 2001/931/CFSP on the application of specific measures to combat terrorism, and repealing Decision (CFSP) 2019/1341*. Eur-Lex. <https://eur-lex.europa.eu/eli/dec/2020/20/oj>

Fairclough, N. (1995). *Hvordan gjøre diskursanalyse?*. Hentet fra

<https://ndla.no/article/32963>

Fairclough, N. (2003). *Analysing discourse: Textual analysis for social research*. Routledge.

Forskning.no. (2020, 30 september). *De fleste unge følger nyheter i sosiale medier*

FN. (2020). *Demokrati-indeksen*. FN-sambandet.

<https://www.fn.no/Statistikk/demokratiindeksen>

FN. (2014, 27. Mars). *General Assembly Adopts Resolution Calling upon States Not to Recognize Changes in Status of Crimea Region*. UN – Meetings coverage.

<https://press.un.org/en/2014/ga11493.doc.htm>

Gallagher, A. (2008). The United Nations, Democracy and Human Rights. *Manual on Human Rights Monitoring – An Introduction for Human Rights Field Officers, 2008*. (Third edition), ss 1 – 16.

Galtung, Johan & Mari, H Ruge. (1965). The Structure of Foreign News. *Journal of Peace Research*, Vol 2 (Nr 1), side 64 – 91.

Gilboa, E. (2002). *Media and conflict: framing issues, making policy, shaping opinions*. Transnational Publishers.

Greve, Tim. (2020, 29 oktober). *Lausanneavtalen*. I *Store Norske Leksikon*.

<https://snl.no/Lausanneavtalen>

Hayes, D & Guardino, M. (2010). Whose Views made the News? Media coverage and the march to War in Iraq. *Political Communication*, 27 (1), s 59 – 87.

<https://doi.org/10.1080/10584600903502615>

Hornmoen, H. & Steensen, S. (2021). *Journalistikkens Filosofi*. Universitetsforlaget

Hågvar, B. Y. (2003). *Norman Faircloughs tredimensjonale rammeverk for diskursanalyse*. Hentet fra https://www.researchgate.net/figure/Figur-31-Norman-Faircloughs-tredimensjonale-rammeverk-for-diskursanalyse_fig1_322420551

Institut kurde de Paris. (2017, 12 januar). *The Kurdish population*. Institutkurde. <https://www.institutkurde.org/en/info/the-kurdish-population-1232551004>

Levintova, E. (2017). A tale of two independence movements: how do citizens encounter issues of international law and democratic theory? *Nationalities Papers*, 45 (6), s 1167 – 1188. <https://doi.org/10.1080/00905992.2017.1299121>

Lofstad, R. (2017, 9 oktober). Åtte tidligere fredsprisvinnere ber om mekling mellom Spania og Catalonia. *Dagbladet*. <https://www.dagbladet.no/nyheter/atte-tidligere-fredsprisvinnere-ber-om-mekling-mellom-spania-og-catalonia/68771794>

Løkken, A. N. & Eide, S. S. (2019, 19 juli). Forskning: Skjermlesing gjør oss utålmodige. *NRK, Innlandet*. https://www.nrk.no/innlandet/forskning_-skjermlesing-gjor-oss-utalmodige-1.14629872

Martínez-Solanilla, M. (2019). Communicating nationalism in a changing Europe: The media coverage of Catalan`s attempt at independence. *Studies in Communication Sciences, Vol 19 (Nr 1)*, ss 45- 62. <https://doi.org/10.24434/j.scoms.2019.01.004>

Martins, A. (2017). *Catalonia (Autonomous Community, Spain)*. (Illustrasjon). CRW Flags. <https://www.crwflags.com/fotw/flags/es-ct.html>

Mason, T.D. (2014). Democracy, Civil War, and the Kurdish People Divided between Them. In: Romano D., & Gurses, M (Red). *Conflict, Democratization, and the Kurds in the Middle East* (s 111 – 128). Palgrave Macmillian.

Mediebedriftene. (2022, 16 mai). *Persontall – Digital Total*. Medietall.

https://medietall.no/?liste=persontall&r=PERSONTALL&pid=53545&p=2203&gs=1&g_sels=

Meld. 252. (2004-2005). *Innst. S. nr. 252: Instilling til Stortinget fra Den særskilte komitè nedsatt av Stortinget 18. mars 2005*. Makt og demokratiutredningen.

<https://www.stortinget.no/globalassets/pdf/innstillinger/stortinget/2004-2005/inns-200405-252.pdf>

Mody, Bella. (2010). *The Geopolitics of Representation in Foreign News: Explaining Darfur*. Lexington Books.

Myhre, L. D. (2019, 28 mai). Catalonia; Spanias problembarn. *Journalen*, kommentar.

<https://journalen.oslomet.no/2019/05/catalonia-spanias-problembarn>

NATO, (2020). *What is NATO?*. Nato.int.

https://www.nato.int/nato_static_fl2014/assets/pdf/2020/3/pdf/200327-What-is-NATO-en.pdf

NRK. (2019. 19. 12). *Vedtekter og NRK-plakaten*. Info Nr. <https://info.nrk.no/vedtekter/>

Ottosen, R. (2018). Mediene må bidra til en opplyst samtale om vår sikkerhetspolitikk. *Norsk medietidsskrift*, 25, (1), s 1 – 6. <https://doi.org/10.18261/issn.0805-9535-2018-01-05>

Perales-Garcia, C. & Pont-Sorribes, C. (2018). The Spanish-Catalan political crisis as represented in the UK, French and German press (2010 – 2017). *ESSACHESS*, 11 ((2),22), p 147 – 162.

Reporters Without Borders. (2021). *World press freedom index*. RSF. <https://rsf.org/en/index>

Reuters, B. (2017). *Egypt Independent*. Hentet fra <https://egyptindependent.com/iran-opens-border-crossing-iraqi-kurdistan-region-state-media/>

Reuters, S. (2017, 3 oktober). Serbia accuses world of double standards over Catalonia and Kosovo. *Reuters*. <https://www.reuters.com/article/us-spain-politics-catalonia-serbia-idUSKCN1C818G>

Royo-Mariné, A. (2017, 16 oktober). Spania stenger døra for Catalonia ønske om dialog. *Dagbladet*. <https://www.dagbladet.no/kultur/spania-stenger-dora-for-catalonias-onske-om-dialog/68788171>

Skrede, J. (2017). *Kritisk Diskursanalyse*. Cappelen Damm.

Statistical Institute of Catalonia. (2022, 18, 05). *Population of 1 January. Provinces*. Idescat. <https://www.idescat.cat/pub/?id=aec&n=245&lang=en>

Tharoor, S. (2017, September 21). Independence movements in Catalonia and Iraqi Kurdistan face the point of no return. *Washington Post*.

<https://www.washingtonpost.com/news/worldviews/wp/2017/09/21/independence-movements-in-catalonia-and-iraqi-kurdistan-face-the-point-of-no-return/>

Tobieson, A. M. (2018, 28 juni). Spanias demokrati forfaller | Astric Menasanch Tobieson. *Aftenposten*, Kronikk. <https://www.aftenposten.no/meninger/kronikk/i/1151BG/spanias-demokrati-forfaller-astrid-menasanch-tobieson>

VG. (2022). *VGs stiftelseserklæring*. VG – Informasjon. <https://www.vg.no/informasjon/stiftelseserklaering>

Watts, N.F. (2014). Democracy and Self-Determination in the Kurdistan Region of Iraq. In: Romano D., & Gurses, M. (Red). *Conflict, Democratization, and the Kurds in the Middle East* (s 141 – 168). Palgrave Macmillan.

Weiss, B. (2017, 10 oktober). Catalan and Kurdish referendums are part of a growing number of separatist movements calling for freedom around the world. *Business Insider*. <https://www.businessinsider.com/catalonia-kurdish-referendums-independence-movements-around-world-2017-10?r=US&IR=T>

Yom, S. (2020). US Foreign Policy in the Middle East: The Logic of Hegemonic Retreat. *Glob Policy*, 11, 75 - 83. <https://doi.org/10.1111/1758-5899.12777>

Kildeliste: Utvalgte avisartikler (Alfabetisk per media og selvstendighetsbevegelse)

VG:

Kurdistan:

Amundsen, H. I. (2017, 25 september). Derfor vil kurderne ut av Irak. VG, utenriks.

<https://www.vg.no/nyheter/utenriks/i/ammJO/derfor-vil-kurderne-ut-av-irak>

Amundsen, H. I. (2017, 25 september). Kurderne feirer før stemmene er talt opp. VG,

utenriks. <https://www.vg.no/nyheter/utenriks/i/O4w3k/kurdere-feirer-foer-stemmene-er-talt-opp>

Amundsen, H. I. (2017, 26 september). Iraks siste kristne ber om kurdernes beskyttelse. VG,

utenriks. <https://www.vg.no/nyheter/utenriks/i/ag2B2/iraks-siste-kristne-ber-om-kurdernes-beskyttelse>

Amundsen, H. I. (2017, 28 september). Nord-Irak trues fra alle hold etter kurdisk ja. VG,

utenriks. <https://www.vg.no/nyheter/utenriks/i/joxzw/nord-irak-trues-fra-alle-hold-etter-kurdisk-ja>

NTB. (2017, 30 september). Irak klar til kurdisk grensekontroll. VG, utenriks.

<https://www.vg.no/nyheter/utenriks/i/59Q3m/irak-klar-til-kurdisk-grensekontroll>

Catalonia:

Bjørnstad, T. N. (2017, 3 oktober). Full forvirring etter katalansk folkeavstemning. VG, utenriks. <https://www.vg.no/nyheter/utenriks/i/Wn5Wg/full-forvirring-etter-katalansk-folkeavstemning>

Bjørnstad, T. N. (2017, 30 september). Katalanerne vokter stemmelokaler i natt. VG, utenriks. <https://www.vg.no/nyheter/utenriks/i/LJBb1/katalanere-vokter-stemmelokaler-i-natt>

Bjørnstad, T. N. Røed, R. & Braaten, M. (2017, 2 oktober). 90 prosent sier ja til et uavhengig Catalonia. VG, utenriks. <https://www.vg.no/nyheter/utenriks/i/k2GB6/90-prosent-sier-ja-til-et-uavhengig-catalonia>

Folvik, T. H. (2017, 2 oktober). Guardiola refser Spanias statsminister og politiet. VG, sport/fotball. <https://www.vg.no/sport/fotball/i/EOg9G/guardiola-refser-spanias-statsminister-og-politiet>

Folvik, T. H. (2017, 2 oktober). Slik kunne et katalansk landslag sett ut. VG, sport/fotball. <https://www.vg.no/sport/fotball/i/wwQvn/slik-kunne-et-katalansk-landslag-sett-ut>

Ingebrigtsen, R. J. Bjørnstad, T. N. & Henden, H. (Foto). (2017, 8 oktober). VG, utenriks. <https://www.vg.no/nyheter/utenriks/i/ebWMy/350000-demonstrerte-mot-katalansk-selvstyre-i-barcelona>

VG. (2017, 8 oktober). Farlig kurs. VG, Meninger. <https://www.vg.no/nyheter/meninger/i/G4vvQ/farlig-kurs>

Vignæs, K. M. & Bjørnstad, T. N. (2017, 1 oktober). Folk dras med makt ut av valglokalene i Spania: - Situasjonen er fullstendig låst. *VG*, utenriks.

<https://www.vg.no/nyheter/utenriks/i/MzBgm/folk-dras-med-makt-ut-av-valglokalene-i-spania-situasjonen-er-fullstendig-laast>

Wikborg, J. (2017, 1 oktober). Hevder Barca ble truet med poengtrekk – Messi-Show foran tomme tribuner. *VG*, sport/fotball. <https://www.vg.no/sport/fotball/i/zvPM1/hevder-barca-ble-truet-med-poengtrekk-messi-show-foran-tomme-tribuner>

Dagbladet:

Kurdistan:

Lederartikkel. (2017, 28 september). Tida er ikke moden for en kurdisk stat. *Dagbladet*, kultur. <https://www.dagbladet.no/kultur/tida-er-ikke-moden-for-en-kurdisk-stat/68732437>

Smilden, J. (2017, 25 september). Dette bildet får arabere og iranere til å se rødt. *Dagbladet*, kultur. <https://www.dagbladet.no/kultur/dette-bildet-far-arabere-og-iranere-til-a-se-rodt/68725291>

Catalonia:

Andresen, F. (2017, 8 oktober). Tusenvis kledde seg i hvitt for å få spanske politikere til å løse konflikten. *Dagbladet*. <https://www.dagbladet.no/nyheter/tusenvis-kledde-seg-i-hvitt-for-a-fa-spanske-politikere-til-a-lose-konflikten/68767073>

Dagbladet. (2017, 2 oktober). Catalonias regionsregjering brukte brev fra norske toppolitikere. <https://www.dagbladet.no/nyheter/catalonias-regionsregjering-brukte-brev-fra-norske-toppolitikere/68746909>

Dagbladet. (2017, 3 oktober). Catalonia streiker i protest mot politibrutalitet. <https://www.dagbladet.no/nyheter/catalonia-streiker-i-protest-mot-politibrutalitet/68751980>

Dagbladet. (2017, 5 oktober). Spansk domstol stanser møte om katalansk uavhengighet. <https://www.dagbladet.no/nyheter/spansk-domstol-stanser-mote-om-katalansk-uavhengighet/68761613>

Hagvaag, E. (2017, 28 september). Skjebnehelg i Catalonia. *Dagbladet*, kultur. <https://www.dagbladet.no/kultur/skjebnehelg-i-catalonia/68735598>

Hagvaag, E. (2017, 3 oktober). Ingen utvei i Catalonia. *Dagbladet*, kultur. <https://www.dagbladet.no/kultur/ingen-utvei-i-catalonia/68749127>

Hagvaag, E. (2017, 5 oktober). Kraftpatrioten Rajoy. *Dagbladet*, kultur. <https://www.dagbladet.no/kultur/kraftpatrioten-rajoy/68744389>

Hustadnes, H. (2017, 2 oktober). Spania-kjenner tror politiskandalen har skapt flertall for uavhengighet i Catalonia. *Dagbladet*. <https://www.dagbladet.no/nyheter/spania-kjenner-tror-politi-skandalen-har-skapt-flertall-for-uavhengighet-i-catalonia/68746196>

Knutson, E. (2017, 1 oktober). Kaos i Barcelona, 337 personer skadd: - Verden har sett volden den spanske stat påfører oss. *Dagbladet*. <https://www.dagbladet.no/nyheter/kaos-i-barcelona-337-personer-skadd---verden-har-sett-volden-den-spanske-stat-paforer-oss/68745241>

Knutson, Emili. (2017, 4 oktober). Spania skjelver under nye opptøyer: - Nå begynner kampen om hva som egentlig skjedde. *Dagbladet*. <https://www.dagbladet.no/nyheter/spania-skelver-under-nye-opptoyer---na-begynner-kampen-om-hva-som-egentlig-skjedde/68751686>

NTB. (2017, 2 oktober). Usikker framtid for Catalonia etter folkeavstemningen. *Dagbladet*. <https://www.dagbladet.no/nyheter/usikker-framtid-for-catalonia-etter-folkeavstemningen/68749208>

NTB. (2017, 4 oktober). Catalonias president til BBC: Catalonia vil erklære uavhengighet om få dager. *Dagbladet*. <https://www.dagbladet.no/nyheter/catalonias-president-til-bbc-catalonia-vil-erklare-uavhengighet-om-fa-dager/68754182>

Setten, O. K. (2017, 2 oktober). 90 prosent sier ja til et selvstendig Catalonia. *Dagbladet*. <https://www.dagbladet.no/nyheter/90-prosent-sier-ja-til-et-selvstendig-catalonia/68746891>

Smilden, J. (2017, 3 oktober). Spanias statlige TV-kanal gjør om statsministeren vil. *Dagbladet*, kultur. <https://www.dagbladet.no/kultur/spanias-statlige-tv-kanal-gjor-som-statsministeren-vil/68750288>

NRK:

Kurdistan:

Bredvei, D. (2017, 28 september). Bagdad straffer kurderne: Stanser flyvninger til Nord-Irak. *NRK*, Utenriks. <https://www.nrk.no/urix/bagdad-straffer-kurderne-stanser-flyvninger-til-nord-irak-1.13709845>

Kruse, E. J. & Holm, G. (2017, 26 september). Erdogan truer kurderne med matmangel. *NRK*, Utenriks. <https://www.nrk.no/urix/erdogan-truer-kurderne-med-matmangel-1.13705886>

Molde, E. (2017, 25 september). Feirer kurdisk avstemming – men frykt for uro. *NRK*, Utenriks. <https://www.nrk.no/urix/feirar-kurdisk-avstemming---men-frykt-for-uro-1.13705591>

NRK. (2017, 23 september). Det viktigste i folkeavstemningen du ikke har hørt om. Video. https://www.nrk.no/video/det-viktigste-i-folkeavstemningen-du-ikke-har-hort-om_43a1eff6-80a3-49e2-98c9-63664b6ecad3

NRK. (2017, 25 september). Kurdisk folkeavstemning i gang. <https://www.nrk.no/nyheter/kurdisk-folkeavstemning-i-gang-1.13704578>

Senel, E. (2017, 24 september). Barzani vil la kurderne bestemme i morgen – selv om det skulle koste ham livet. *NRK, Utenriks*. <https://www.nrk.no/urix/barzani-vil-la-kurderne-bestemme-i-morgen--selv-om-det-skulle-koste-ham-livet-1.13703163>

Wold, S. (2017, 22 september). Hvorfor vil kurderne i Irak ha skilsmisse?. *NRK, Utenriks*. <https://www.nrk.no/urix/mandag-stemmer-kurderne-i-irak-for-eller-imot-en-egen-stat-1.13700307>

Wold, S. (2017, 24 september). Faren ble halshugget i kampen mot IS. *NRK, Utenriks*. <https://www.nrk.no/urix/martyrfamilie-vil-ha-et-selvstendig-kurdistan-1.13702810>

Catalonia:

Berg, E. & Eriksen, M. H. (2017, 3 oktober). Spanias ambassadør til Norge: - Spansk politi handlet korrekt. *NRK, Utenriks*. <https://www.nrk.no/urix/spanias-ambassador-til-norge-om-catalonia-1.13717713>

Blomkvist, L. (2017, 1 oktober). Kritiserer politiets kraftige voldsbruk i Catalonia. *NRK, Utenriks*. <https://www.nrk.no/urix/kritiserer-politiets-kraftige-voldsbruk-i-catalonia-1.13714137>

Bredvei, D. (2017, 28 september). Spania bruker makt for å stanse folkeavstemning. *NRK, Utenriks*. <https://www.nrk.no/urix/spania-bruker-makt-for-a-stanse-folkeavstemning-1.13709276>

Bredvei, D. (2017, 7 oktober). Spania: Patriotisk marsj og folkemøte i hvitt. *NRK, Utenriks*. https://www.nrk.no/urix/spania_patriotisk-marsj-og-folkemote-i-hvitt-1.13723401

Halsør, M. (2017, 3 oktober). Kongen i Spania meiner katalanske ledere er uansvarlige. *NRK, Utenriks*. <https://www.nrk.no/urix/kongen-i-spania-meiner-katalanske-leiarar-er-uansvarlege-1.13717796>

Hirsti, K. & Kolstadbråten, M. I. (2017, 1 oktober). Sammenstøt i Barcelona: Folk søkte dekning etter høye smell fra politiet. *NRK, Utenriks*. https://www.nrk.no/urix/sammenstot-i-barcelona_folk-sokte-dekning-etter-hoye-smell-fra-politiet-1.13713459

Krekling, V. D. & Gimse, A. (2017, 8 oktober). Hundretusener deltok i massedemonstrasjon mot løsrivelse i Barcelona. *NRK, Utenriks*. <https://www.nrk.no/urix/hundretusener-deltok-i-massedemonstrasjon-mot-losrivelse-i-barcelona-1.13724230>

Lote, A. P. (2017, 30 september). Nok er nok! Pilar (76) vil for første gang gi sin stemme til et uavhengig Catalonia. *NRK, Utenriks*. <https://www.nrk.no/urix/pilar-76-vil-for-forste-gang-gi-sin-stemme-til-et-uavhengig-catalonia-1.13712980>

NTB. (2017, 1 oktober). Catalonias leder: - Vi har vunnet retten til en selvstendig stat. *NRK, Utenriks*. <https://www.nrk.no/urix/catalonias-leder--vi-har-vunnet-retten-til-en-selvstendig-stat-1.13714515>

NTB. (2017, 4 oktober). Catalonias president til BBC: Catalonia vil erklære uavhengighet om få dager. *NRK, Utenriks*. <https://www.nrk.no/urix/catalonias-president-til-bbc-catalonia-vil-erklare-uavhengighet-om-fa-dager-1.13718017>

Olsson, V. S. (2017, 1 oktober). -844 skadd i sammenstøt med politiet i Barcelona. *NRK, Utenriks*. <https://www.nrk.no/urix/-844-skadd-i-sammenstot-med-politiet-i-barcelona-1.13714369>

Solvang, M. T. (2017, 5 oktober). Catalonias president hardt ut mot den spanske kongen. *NRK, Utenriks*. <https://www.nrk.no/urix/president-puigdemont-kongen-ignorerer-millioner-av-katalanere-1.13719840>

Tandstad, B. (2017, 26 september). Russiske aviser sammenligner Catalonia med Krim-halvøya. *NRK, Utenriks*. <https://www.nrk.no/urix/russiske-aviser-samanliknar-catalonia-med-krim-halvoya-1.13705750>